KIBLEDAĞI KÖYÜ MONOGRAFİSİ

Ramazan Yılmaz
131127104

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sosyoloji Anabilim Dalı
Sosyoloji Yüksek Lisans Programı
Danışman: Prof. Dr. Nurgün Oktik

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ağustos, 2019

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

RAMAZAN YILMAZ'ın "Kıbledağı Köyü Monografisi" başlıklı tezi 20.09.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" nin ilgili maddeleri uyarınca Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans/~~Doktora tezi~~ oy birliğiyle/~~oy çokluğuyla~~, başarılı/~~başarısız~~ olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı. Adı ve Soyadı	İmza
Üye (Tez Danışmanı)	Prof. Dr. Nurgün OKTİK Maltepe Üniversitesi	.....
Üye	Dr.Öğr.Üyesi Yalçın KAHYA Bandırma Üniversitesi	.....
Üye	Dr.Öğr.Üyesi Ozan EREN Maltepe Üniversitesi	.....

Prof. Dr. Ahu TUNÇEL ÖNKAL
Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

maltepe üniversitesi	ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI	Doküman No	FR-178
		İlk Yayın Tarihi	01.03.2018
		Revizyon Tarihi	
		Revizyon No	00
		Sayfa	1/1

Revizyon Takip Tablosu

REVİZYON NO	TARİH	AÇIKLAMA
00	01.03.2018	İlk yayın.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

20/09/2019

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; çalışmanın Maltepe Üniversitesinde kullanılan "bilimsel intihal tespit programı" ile tarandığını ve öngörülen standartları karşıladığını beyan ederim.

Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Ramazan Yılmaz

Hazırlayan	Kalite Koordinatörü	Kurumsal Yetkili
İlgili Birim	Dr. Öğr. Üyesi Şafak GÜNDÜZ	Prof. Dr. Belma AKŞİT

TEŞEKKÜR

Öncelikle bana bu yaşıma kadar her konuda destek veren çok değerli annem ve babama sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Tazimin yazımı sırasında birçok konuda yanımda olan arkadaşlarım Mubin Yılmaz ve özellikle Fatih Sadıkoğlu'na anlayışlarından dolayı teşekkür ederim.

Hayatıma girdiğinden beri yanı başımda olan, beni hiç yalnız bırakmayan, hayatımda verdiğim en isabetli kararın başrolü canım eşim Emine Yılmaz'a bu süreçte bana verdiği desteklerden dolayı teşekkür ederim.

Ramazan Yılmaz
Ağustos 2019

ÖZ

KIBLEDAĞI KÖYÜ MONOGRAFİSİ

Ramazan Yılmaz
Yüksek Lisans Tezi
Sosyoloji Anabilim Dalı
Sosyoloji Yüksek Lisans Programı
Danışman: Prof. Dr. Nurgün Oktik
Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019

Yapılan çalışmanın amacı; toplumun en küçük yapılarından olan ve doğası gereği değişimin olabildiğince alt düzeyde hissedildiği köylerde sosyal ve ekonomik değişimleri ortaya koymaktır. Yapılan bu çalışma ile Kıbledağı Köyü'nün kurulduğu tarihten bu güne kadar yaşamış olduğu değişimi ve gelişimi açıklanmaya çalışılmıştır. Bunun yanında çalışmanın yapıldığı zaman diliminde Kıbledağı Köyü'nün sosyal ve ekonomik durumu betimlenmiştir. Araştırmada hem nitel, hem de nicel araştırma yapılarak tez ortaya konulmuştur. 1'i kadın 9'u erkek olmak üzere 10 derinlemesine görüşme yapılmıştır. 47'si kadın 103'ü erkek olmak üzere 150 anket görüşmesi yapılmıştır. Ayrıca araştırma yapılan yörede gözlem yapılarak elde edilen verilere katkı sağlanmıştır.

Araştırmada köydeki ekonomik ve sosyal yaşam, göç, aile ve komşu ilişkileri, tarım ve hayvancılık, geçim kaynakları, bölgedeki turizm, çay sanayisi ve köylünün bu sanayiye karşı tutumları, halkın ileride köyden beklentileri, köy sorunları gibi birçok alana değinilmiştir.

Birinci bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesi oluşturulmuş, Türkiye'deki örnekleri verilmiş, amaç ve önemi belirtilmiştir. İkinci bölümde araştırmanın metodu, evreni, örneklemi, veri toplama ve analizi ortaya konulmuştur. Üçüncü bölümde araştırma yapılan kişilerin profili, bulgular ve sözlü tarih ele alınmıştır. Dördüncü ve son bölümde ise sonuç bölümü oluşturulmuştur.

Rize'nin Güneysu ilçesine bağlı Kıbledağı Köyü'nde yapılan araştırma, köyün zaman içerisindeki değişimi, yaşam biçimlerindeki dönüşümü, sosyo-ekonomik durumlarını ortaya koyarken özellikle çay sanayisinin köyde oluşmasından sonra köydeki etkileri üzerinden yürütülmüştür. Çay sanayisinin köye kattığı artı ve eksi yönler tartışılmış, köyün sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri belirtilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Monografi, Köy-Kent Ayrımı, Sanayileşme, Değişim, Yapı.

ABSTRACT

MONOGRAPHY OF KIBLEDAGI VILLAGE

Ramazan Yılmaz
Master Thesis
Department of Sociology
Sociology Programme
Advisor: Prof. Dr. Nurgun Oktik
Maltepe University institute of Social Science, 2019

The aim of the study which has been done is to reveal the social and economic changes in the villages, which is one of the smallest structures of society and whose nature is felt as low as possible by the change. With the study, it has been tried to be explained the changes and developments since the village was established. In addition,the time when the study was done the village's social and economic situation was described. By doing both quantitative and qualitative observations the thesis has been revealed. 10 interviews have been had notably 9 male and 1 female, and 150 questionnaires, which of 47 women 103 were men, have been conducted. Moreover, it has been contributed to the data obtained by observing in the researching area.

In this study, It has been touched on many issues such as economic and social life in the village, migration, family and neighboring area, agriculture and livestock, livelihoods, tourism, tea industry and villagers' attitudes towards the industry, the people's expectations from the future.

In the first part of the research the conceptual framework has been made up, some examples around Turkey have been given; the purpose and importance have been stated. In the second part, the method, population, sampling, data collection and analysis of the research has been demonstrated. In the third section, the profile of the people, findings, and oral history have been treated. Finally, in the last part the conclusion has been formed.

The research carried out in Kıbledağı Village of Güneysu district of Rize have been about the changes in time, the transformation in lifestyles and by presenting socio-economic conditions, especially after the formation of the tea industry, in the village. The pros and cons of the tea industry have been discussed, the problems and solution recommendations of the village for these issues have been stated.

Keywords: Monography, Urban-Rural Distinction, Industrialization, Alteration, Structure.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI……....ii
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI…….iii
İNTİHAL RAPORU……iv
TEŞEKKÜR……..v
ÖZ……vi
ABSTRACT……...vii
İÇİNDEKİLER…….…….viii
TABLOLAR LİSTESİ……..x
ÖZGEÇMİŞ……xii
BÖLÜM 1. GİRİŞ…….1
1.1.Köy Kavramı ve Köy-Kent Ayrımı……5
1.2.Değişme, Toplumsal Değişme ve Köy……...9
1.2.1.Değişme……9
1.2.2.Toplumsal Değişme ve Köy…….....12
1.3.Modernleşme ve Modern Toplum…….14
1.4.Sanayileşme……..16
1.5.Türkiye'de Köy Monografileri……..18
1.6.Araştırmanın Amacı……..20
1.7.Araştırmanın Önemi……..20
BÖLÜM 2. YÖNTEM……23
2.1.Monografi Metodu……22
2.2.Araştırma Evreni ve Örneklemi……23
2.3.Veri Toplama Yöntemleri…….25
2.4.Niteliksel Araştırma Yöntemleri……...25
2.4.1.Derinlemesine görüşme……..28
2.5.Niceliksel Araştırma Yöntemleri……..29
2.5.1.Anket……..30
2.6.İşlem……..31
2.7.Veri Toplama……31

2.8.Veri Analizi……..30
BÖLÜM 3. BULGULAR……...34
3.1.Derinlemesine Görüşmeye Katılan Kişilerin Profili…….33
3.2.Anket Uygulanan Kişilerin Profili……34
3.3.Kıbledağı Köyü'nde Yaşayanların Aile Yapısı ve Kronik Hastalıklar….36
3.4.Kıbledağı Köyü'ndeki Hanelerin Durumu……....39
3.5.Gelir, Borç ve Mal Durumu……..42
3.6.Köyde Komşuluk İlişkileri ve Köy Sorunları……...47
3.7.Kıbledağı Köyü'nde Çay Sanayisi……49
3.8.Kıbledağı Köyü'nde Hayvancılık, Tarım ve Beslenme Tercihleri……...57
3.9.Köy Halkının Gelecekte Köyden Beklentileri……..60
3.10.SÖZLÜ TARİH……...61
3.10.1.Köyün İsmi ve Kuruluşu……..61
3.10.2.Köyün Göç Hareketleri……62
3.10.3.Köyün Yaşamış Olduğu Felaketler……..63
3.10.4.Köyün Tanınmış Kişileri……..64
3.10.5.Köyün Geçim Kaynakları…….65
3.10.6.Kıbledağı Köyü'nde Tarım ve Hayvancılık…….66
3.10.7.Kıbledağı Köyü'nde Çay Tarımı……..68
3.10.8.Kıbledağı Köyü'nde Nüfus Hareketleri……...70
3.10.9.Kıbledağı Köyü İmkanları……71
3.10.10.Kınledağı Köyü Doğal Zenginlikleri……..72
3.10.11.Kıbledağı Köyü Mimarisi……...74
3.10.12.Kıbledağı Köyü Yemek Kültürü……74
3.10.13.Kıbedağı Köyü Çay Sanayisi…….75
3.10.14.Kıbledağı Köyü Sorunları……..77
BÖLÜM 4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME……..82
EK'LER……..86
EK 1 Derinlemesine Görüşme Yapılan Katılımcı Listesi……...87
EK 2 Derinlemesine Görüşme Formu…….92
EK 3 Anket Soru Formu…….97
EK 4 Kıbledağı Köyü Genel Görünümü…….98

EK 5 Çay Fabrikası…….99
EK 6 Arapdüzü Mesire Alanı……..100
EK 7 Dua Tepesi…….101
KAYNAKÇA……..102

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 2.2.1: Kıbledağı Köyü Yıllara Göre Nüfus Hareketleri……...24
Tablo 2.2.2: Derinlemesine görüşmelere katılanların yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve Kıbledağı Köyü'nde yaşam süreleri……..25
Tablo 3.2.1: Ankete Katılanların Cinsiyet Durumu……...34
Tablo 3.2.2: Ankete Katılanların Kıbledağı Köyü'nde Yaşam Süresi……...34
Tablo 3.2.3: Ankete Katılanların Öğrenim Durumu……..35
Tablo 3.2.4: Ankete Katılanların Medeni Durumu……35
Tablo 3.2.5: Ankete Katılanların Meslekleri…….36
Tablo 3.3.1: Evlenme Yaşı…….36
Tablo 3.3.2: Evlenme Şekli……37
Tablo 3.3.3: Çocuk Sayısı……..37
Tablo 3.3.4: Evde Yaşayan Birey Sayısı……38
Tablo 3.3.5: Ailedeki Kronik Rahatsızlıklar……..38
Tablo 3.4.1: Konut Durumu……...39
Tablo 3.4.2: Ev Özellikleri…….39
Tablo 3.4.3: Evlerin Yapı Malzemesi……40
Tablo 3.4.4: Isınma Şekli……...40
Tablo 3.4.5: Kullanılan Yakıt……41
Tablo 3.4.6: İkinci Ev……41
Tablo 3.4.7: İkinci Evin Nerede Olduğu……42
Tablo 3.5.1: Aylık Gelir…….42
Tablo 3.5.2: Ek Gelir…….43
Tablo 3.5.3: Kadınların Çalışma Durumu ……..……43
Tablo 3.5.4: Taşınmaz Mallar……44
Tablo 3.5.5: Borç Durumu……44
Tablo 3.5.6: Borçlu Olunan Yer…….45
Tablo 3.5.7: Ekonomik Destek Alınan Yer……45
Tablo 3.5.8: Gelir Harcama Yeri……...46
Tablo 3.5.9: Sosyal Güvence……46

Tablo 3.6.1: Köyde Yaşam Memnuniyeti……..47
Tablo 3.6.2: Memnuniyetsizlik Nedeni……..47
Tablo 3.6.3: Komşu İlişkileri…….48
Tablo 3.6.4: Köyün Sorunları……48
Tablo 3.7.1: Çay Sanayisinde Çalışma……..49
Tablo 3.7.2: Çay Sanayisinde Çalışma Süresi……...50
Tablo 3.7.3: Çay Sanayisinde Çalışma Nedeni…….50
Tablo 3.7.4: Çay Sanayisinde Çalışma Dönemi……51
Tablo 3.7.5: Çay Sanayisinde Günlük Çalışma Saati……51
Tablo 3.7.6: Ücret Memnuniyeti……52
Tablo 3.7.7: İş Memnuniyeti……..52
Tablo 3.7.8: Başka İşte Çalışma İsteği……...53
Tablo 3.7.9: Ailesinde Çay Sanayisinde Çalışan……...53
Tablo 3.7.10: Ailesinde Kendisi Dışında Çay Sanayisinde Çalışan……..54
Tablo 3.7.11: Çay Sanayisi Dışında Ek Gelir……54
Tablo 3.7.12: Çay Sanayisinin Ekonomiye Katkısı……...55
Tablo 3.7.13: Çay Sanayisinin Etkisi…….55
Tablo 3.7.14: Çay Sanayisinden Kaynaklanan Değişim……56
Tablo 3.7.15: Çay Sanayisinin Geleceği……56
Tablo 3.8.1: Hayvancılık Yapma Durumu…….57
Tablo 3.8.2: Hayvancılık Türü……...57
Tablo 3.8.3: Hayvancılık Yapma Nedeni……..58
Tablo 3.8.4: Bahçe Yapma Durumu……..58
Tablo 3.8.5: Ekilen Ürünler……...59
Tablo 3.8.6: Bahçe Yapma Nedeni……59
Tablo 3.8.7: Beslenme Alışkanlıkları……60
Tablo 3.9.1: Gelecekteki Köy Beklentileri……60

ÖZGEÇMİŞ

Ramazan Yılmaz

Sosyoloji Anabilim Dalı

Eğitim

Derece Yıl	*Üniversite, Enstitü, Anabilim/Anasanat Dalı*
Lisans 2013	Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım
Lise 2008	İkizdere Anadolu İmam Hatip Lisesi

İş/İstihdam

Yıl	*Görev*
2019	Rize Devlet Hastanesi Halkla İlişkiler Personeli

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri ve yılı: Rize, 1990 Cinsiyet: E

GSM/ e-posta: 0544 370 4353 / ramazan.yilmaz90@hotmail.com

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Monografi konusu ve problem alanı sebebiyle sosyoloji; sosyal (toplumsal) bilimler kategorisinde yer alır. Toplumsal bilimlerin konusu insandır. İnsanın çok farklı ve değişken özellikleri son derece kaypak ve değişmeye uygun bir toplumsal boyut ortaya koymaktadır. Toplumsal bilimlerin konusu olarak toplumsal olaylar için kişilere, gruplara, kültürlere, iklim ve coğrafyaya göre değişen genel-geçer ölçütler üretmek son derece güçtür (Doğan, 2004, s. 15).

Sosyolojide sosyo-ekonomik yapı çalışmalarında, genel olarak, Le Play'in başlattığı ve günümüzde de kullanılan, monografi tekniği yol gösterici olmuştur. Monografi, aile, köy gibi belirli bir toplumsal grubun, belirli bir plan içerisinde bütün ayrıntılarıyla incelenmesidir. Başka bir deyişle, monografiler sosyal olguların detaylı olarak incelenmesidir (Oktik, Yalıkavak'ta Sosyal Yaşam, 2007;5).

Türkiye ve dünya genelinde küçük kent-kasaba ile ilgili çalışmaların sayısı oldukça kısıtlı olup, bu çalışmalar daha çok monografi tekniği kullanılarak yapılmıştır. Bu çalışmalar da genel olarak köy monografileri örnekleri doğrultusunda yapılmaktadır.

Monografi "özel bir birimi derinlemesine gözlemek, gözlediğimiz bu birimin özelliklerini ortaya koymak" demektir. Monografi, bir örneği kendi özgün koşullarında bu koşulları sergileyerek inceler (Oktik, Hız v.d. Ortaca Araştırması 2003, 2004;12).

Sosyo-ekonomik yapı analizi ile araştırılan alan –kasaba, kent vb- tüm toplumsallıkları çerçevesinde ele alınarak öncelikle kapsayıcı bir fotoğraf çekilir. Gözlemlenen bu olgular daha sonra aile, ekonomi, eğitim, kültür, din, siyaset, toplumsal hareketlilik (göç), adetler, gelenekler vb. gibi alt başlıklar çerçevesinde tek tek irdelenir. Böylece incelenen ve araştırılan alan hem kurumsal hem de oradaki gündelik yaşamın özellikleri göz önüne alınarak bir analize tabi tutularak, var olan yapı ve yöre halkının yaşam biçiminin yanı sıra, yaşanmakta olan sorunlarının sergilenmesi sağlanır.

Yörenin sosyal yapısı ve gündelik yaşamının betimlenmesi ile sorunlarının saptanmasının ardından, var olan sorunların nasıl aşılabileceğine yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi söz konusudur. Bu çözüm önerileri, sosyal yapıda yaşayan bireylerin önemli bulduğu ve kısa ve uzun vadeyi kapsayan kentsel sorunlar, işsizlik, eğitim sorunları, hızlı göç gibi sosyolojik merkezli önerilerin geliştirilmesidir.

Toplumsal bilimlerin doğa bilimlerinde olduğu gibi genel-geçer ölçütler ortaya koyamaması veya genel-geçer ölçütleri üretmede zorluk yaşaması toplumu oluşturan bireylerin özellik ve niteliklerinin farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Çeşitli özelliklerdeki bireyler toplumu oluşturduğu için oluşan toplum, bireylerin özelliklerine göre şekillenmektedir. Aynı zamanda toplum içindeki bireyler, toplumun kendi özellikleri doğrultusunda etkilenip değişmektedir.

Auguste Comte, insanların bir araya gelerek oluşturmuş oldukları toplum adı verilen "kolektif organizmanın" diğer canlıların (hayvan ve bitki gibi) oluşturmuş oldukları birlik veya kolonilerden temel farkının, insanların her birisinin toplumu oluşturmak ve devam ettirmek için bilinçli ve idari bir şekilde bir araya gelmeleri olduğunu ileri sürmüştür (Talimciler ve Ark. 2016, s. 13).

Tabiatta hemen tüm canlıların gruplar halinde yaşadıkları gözlenmektedir. İnsan toplumlarını diğer canlıların oluşturdukları topluluktan ayıran en önemli özellik, insan toplumlarında görülen çeşitliliktir. Özellikle günümüz modern toplumları, karmaşık ilişki ağlarının var olduğu ve oldukça kompleks bir hale gelmiş iş bölümü nedeniyle bireylerin birbirlerine bağlantılarının karmaşık ve sayısal olarak muazzam büyüklüklere ulaştığı yapılardır (Talimciler ve Ark. 2016, s. 15). Toplumsal hayatın biçimlendirdiği ilişkiler, bir toplum gerçeği düşünülmeden var olamaz. O halde toplum, insanlar arası ilişkilerin belirdiği somut yapılardır (Türkdoğan, 2006, s. 31).

İnsanlar toplu halde yaşamaktadırlar. Bu kaçınılmaz gerçeği insanın tabiatı ile açıklayan bilimsel ve kültürel yaklaşımların yanı sıra sosyoloji bu olguyu bir "toplumsal gerçeklik" olarak kabul eder. Bu nedenle insan sosyolojide günlük alışkanlıkları, zihinsel yapısı, karakteri, ilişkileri ve dünyayı algılayış biçimi vb. tüm tutum ve özellikleriyle yaşadığı, üyesi olduğu toplum ile açıklanır (Doğan, 2004, s. 60).

Ozankaya'ya göre; her şeyden önce toplumu süreksiz olaylardan ayrı algılamak gerekir. Çünkü, toplumun "belli bir yapısı göreli de olsa bir sürekliliği vardır" (aktaran Doğan, 2004, s. 61). Toplumu oluşturan farklı bireylere rağmen her toplumun kendine

özgü bir karakteri, bir kişiliği vardır. Buna rağmen toplum, kendisini oluşturan kişilerin sürekli değişmesi ve dönüşmesine karşın varlığını sürdürür.

Sosyoloji, insanların ortak yaşamı ve katkılarıyla ortaya çıkan toplumu, toplum hayatını ve toplumsal yapıyı; bu yapıda meydana gelen değişmeleri bilimsel yöntemin kendine özgü teknikleri ile inceleyen sosyal bir bilim dalıdır (Doğan, 2004, s. 29). Bu nedenle sosyolojik araştırmalarda toplum ve toplumu oluşturan öğeler ele alınır. Kendine özgü tekniklerle bilimsel bir çerçevede incelenir. Sosyoloji araştırmaları sosyolojinin doğuşundan günümüze kadar birçok alanda gerçekleştirilmiştir.

Tolan'a göre; sosyoloji, toplumsal yaşamın çok çeşitli alanları kapsaması, teknolojik gelişmenin uzmanlaşmayı gerektirmesi, toplumsal sorunların giderek çoğalması ve farklılaşması, yeni bilgi türlerine gereksinim duyulması "özel sosyoloji"lerin doğuşu olarak özetlenecek aşamalardan geçen bir oluşumdur... Özel sosyolojinin toplumsal gerçeğin belirli bir kısım veya kesiti, toplumsal gerçeğin bütünselliği olan ilişkileri çerçevesinde ele alınması gerekir (aktaran Aslan, 2013, s. 42). Bu özel sosyolojiler, sosyolojinin alt dalları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlar;

1) Bilgi Sosyolojisi
2)Ekonomi Sosyolojisi
3)Sanayi Sosyolojisi
4)Din Sosyolojisi
5)Ahlak Sosyolojisi
6)Hukuk Sosyolojisi
7)Siyaset Sosyolojisi
8)Eğitim Sosyolojisi
9)Kent Sosyolojisi
10)Köy Sosyolojisi (Aslan, 2013, s. 42-46).

Köy sosyolojisi, kırsal yöreleri kırsal yerleşme biçimlerinde yaşayan ve tarımla geçinen insanların ilişkilerini ve burada ortaya çıkan toplulukları inceler (Aslan, 2013, s. 46). E.M. Rogers'a göre köy sosyolojisi, grup ilişkileri içinde köy halkının bilimsel

araştırmasıdır. Bunun için de, toplumsal hayat gibi, köyün de anlaşılması gerekir (aktaran Türkdoğan, 2006, s. 33). Toplumun araştırılması ve çözümlenmesinde, toplumu oluşturan en küçük birimlerinden olan köylerin incelenmesi oldukça önemlidir. Toplumdaki değişimin kente göre nispeten daha az yaşandığı köyler değişimin son noktasıdır. Köylerdeki sosyal hayatın ve sosyal yapının değişmesi, toplumun köklerinde değişim yaşaması demektir. Bu açıdan köy sosyolojisi ve köy araştırmaları büyük önem arz etmektedir.

Kıbledağı Köyü'nde yapılan bu çalışma; köyün sosyo-ekonomik durumunu, kültürünü, yaşam biçimlerini, aile yapılarını ve geçmişini yapılan araştırmalar ile elde edilen bilgiler doğrultusunda ortaya koymaktadır. Kırsal bir yerleşim yeri olmasına rağmen yoğun bir şekilde köyde bulunan çay sanayisinin köyü nasıl etkilediği ve köy halkının çay sanayisine karşı tutumlarını göstermektedir. Ayrıca çağımızda hızlı bir biçimde gerçekleşen toplumsal değişimin köyde kendini nasıl gösterdiği hakkında bilgiler vermektedir.

Sanayinin kırsal alanlara girmesinin ardından kırsal alanlardaki değişim ve dönüşüm giderek hızlı bir hale gelmektedir. Yaşanılan bu süreçte kente göre daha içine dönük ve kapalı olan kırsal alanlar yaşam biçimlerini ve kültürlerini koruyamamaktadır. Bu çalışma ile araştırmanın yapıldığı yörenin şu anki durumu betimlenmiştir. Ayrıca köyün geçmişi ile arasında bir köprü oluşturabilmek adına bu araştırmanın yapılması önem arz etmektedir.

Yörede daha önce böyle bir araştırma yapılmamıştır. Bu açıdan araştırmanın yapıldığı bölge için bir ilktir. Daha önce bu nitelikte bir araştırmanın yapılmamış olması araştırmanın yapılması sırasında karşılaşılacak zorluklar ve araştırmanın gidişatı hakkında tahminde bulunulmasını zorlaştırmıştır. Bunun yanında araştırma bakir bir alanda yapıldığı için, bir anlamda daha sonra yapılacak olan araştırmalara yol gösterip ışık tutmaktadır. Bu yönü ile araştırmanın önemi bir kat daha artmaktadır.

1.1. Köy Kavramı ve Köy-Kent Ayrımı

Köy ile ilgili net bir tanım olmamakla birlikte köyün birçok tanımı yapılabilmektedir. Bilim alanları köyü çeşitli özelliklerine göre ve kent ile ayrışan noktalarına göre tanımlamışlardır. Köyün tanımı yapılırken öne çıkan başlıca unsurlar; nüfus, yerleşim yeri, yerleşim şekli, ekonomik faaliyetler ve topumun sosyal ve yapısal şeklidir.

Türkçe sözlük köyü; "halkı belli bir toprak bütününü işleyen, kır yerleşmesi düzeyinde konutlar topluluğu" diye tanımlamaktadır. Farsça kuy sözcüğünden dilimize giren ve biçim kazanan köy, kır yerleşmelerinin yaygın adı olmuştur. İran'da ise kuy "mahalle, sokak" anlamında kullanılmaktadır (Tütengil, 1975, s. 7).

Ögel'e göre; Türk kültüründe köy kavramı köklü bir geçmişe sahiptir. Bu terimin, Arap-Fars kültüründen Türkçe'ye girdiği ve eski Osmanlı kaynaklarında, "köy" şeklinde yazılıp söylendiği tespit edilmiştir. Ancak, anlamı ve bu hayat şekli, Orta Asya kökenlidir. Eski Uygur yazılarında geçen "Suzak" terimi, köy anlamında kullanılmıştır. Oğuz Türkleri köy için, "kend" terimini kullanmışlardır. Türkler ise, büyük şehirler karşılığı olarak kent, daha küçük yerleşmeler için de, "köy" terimini kullanıyorlardı. Eski Anadolu'da da XIV. yüzyıldan başlanarak şar (şehir) ve köy, kesin olarak birbirlerinden ayrılmış iki farklı yerleşme idi (aktaran Hikmet ve ark.. 2012, s. 15).

Arı'ya göre; sosyolojik açıdan köy, iş bölümünün çok gelişmediği, ekonomisi tarıma dayanan, geniş aile türünün, yüz yüze komşuluk ilişkilerinin var olduğu, bu açıdan kentsel topluluklardan ayrılan toplulukların yaşadığı yerleşmeler olarak nitelendirilir (aktaran Hikmet ve ark. 2012, s. 9).

Yerleşme birimleri, başta nüfus etkeni olmak üzere, iktisadi faaliyetler ve doğa ile ilişkiler açısından kendine özgü nitelikler taşıyan iki yaşayış biçimini ortaya koymaktadır. Bu yaşayış biçimleriyle yerleşme birimleri arasındaki bağlar, ortak özelliklerin anlatımını kolaylaştırmak bakımından "kırsal" ve "kentsel" ayrımını gerekli kılmıştır (Tütengil, 1975, s. 8).

Osmanlı yönetiminin klasik döneminden itibaren en alt yerleşim üniteleri köylerdir. Osmanlı İmparatorluğu'nda köy; ekonomik, mali ve yönetsel yönden kendi içinde kapalı bir birimdi. XIX. Yüzyıl yönetim reformlarının başlamasına kadar süregelen imam-kadı hiyerarşisi Sultan II. Mahmut reformlarıyla yıkılmış, köylerde muhtarlıklar kurulmaya başlamıştır, 1864 ve 1875 Vilayet Nizamnameleri ile köy yönetimine yeni bir statü verilmiştir (Akkuş, 2009, s. 13).

Osmanlı Devleti'nin son zamanların da yapılan reform hareketlerinin ardından Cumhuriyetin ilanından sonrada yapılan düzenlemelerde köyün tanımı yapılmış ve köy yasal bir çerçeveye oturtulmuştur.

"Köy Kanunu" Cumhuriyetin ilk yıllarında 18 Mart 1924 tarih ve 442 sayılı kararla düzenlenmiştir ve köyler ancak bu kanun ile tüzel kişiliğe sahip olabilmişlerdir. Yasada köyle ilgili üç tanımlama yapılmıştır;

1) Nüfusu iki binden aşağı olan yurtlara köy denir.

2) Cami, mektep, otlak, yaylak, bataklık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar, bağ, bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil eder.

3) Köy, bir yerden bir yere götürülebilen veya götürülemeyen mallara sahip olan ve iş bu kanun ile kendisine verilen işleri yapan başlı başına bir varlıktır (Akkuş, 2009, s. 14).

Amerika Birleşik Devletleri Nüfus Bürosu'na göre, ABD, nüfusu köy ve şehir halkı olmak üzere ikiye bölünür. Nüfusu 2500'den az olan, kasaba ve kırda yaşayan halk köylü olarak isimlendirilir (Türkdoğan, 2006, s. 34).

Behice Boran köylerin ve şehirlerin birbirinden ayrılmasının sadece nüfusa dayatılmaması gerektiğini belirtmiştir. Boran'a göre; şehirle köy birbirinden asıl nüfus adedine göre değil, fonksiyonel farklara göre ayrılır. Köyün başlıca geçim kaynağının iktisadi dayanağı tarımdır. Şehrin başlıca geçim kaynağı ise ziraatten ayrı iktisadi faaliyetlerdir. Bu "ziraatten ayrı" faaliyetler bilhassa ticaret ve sanayidir (Boran, 1992, s. 19). Arı'ya göre; köy adı verilen topluluklar öteki topluluklardan ayrı coğrafi ve

ekolojik alanda yerleşmesi, kendine özgü bir iş gücü, toplumsal örgütü, kültürü, özel bir adı ve tarihi bulunması ve son olarak kentten daha az nüfuslu insan birlikleri olması yönleriyle ayrılmaktadır (aktaran Hikmet ve ark. 2012, s. 9).

Bazı toplumbilimcilere göre köy-kent ayrışımları değişik formlarda karşımıza çıkmaktadır. İbn Haldun'a göre "köy" ve "şehir" arasındaki temel farklar şunlardır;

a. İnsanlık evvela göçebe bir yerleşime sahipken sonradan zamanla yerleşik hayata geçilmiştir.

b. 'Göçebe ve köy halkı', 'yerleşik şehir halkından daha sağlıklı, doğa şartları karşısında daha dayanıklı, lüks peşinde koşmayan, yalnızca hayatını sürdürebilmek için yeterli olanla geçinen, gözü pek, cesur ve ahlaki açıdan da daha az bozulmuş ve yozlaşmıştır.

c. Birlik oluşturabilen, birlik kurabilme gücü anlamına gelen asabiye, köy hayatında şehir hayatına göre daha güçlüdür. Bu yüzden göçebeler yerleşiklerle karşılaştıklarında onları etkilerler.

d. Karşılıklı yardımlaşma duygusu köy hayatında daha fazladır.

e. Şehir hayatında, yerleşik toplumda da bir birey ve toplumu çöküşe götüren yozlaşmaya sebep olan faktörler köye nazaran daha çoktur (aktaran, Hikmet ve ark. 2012, s. 11).

Zimmerman'a göre ise köy-kent ayrışımı aşağıdaki noktalarda toplanabilir;

a. Mesleki alanda farklılaşma.

b. Çevreye yerleşme biçiminde farklılaşma.

c. Toplum yapılarının büyüklüğünde farklılaşma.

d. Nüfusun aynı cinsten (homojen) ve farklı cinsten (heterojen) oluşuna göre farklılaşma.

e. Toplumsal tabakalaşma, farklılaşma ve karmaşıklık.

f. Toplumsal hareketlilikte farklılaşma.

g. Nüfus yoğunluğundaki farklılaşma.

h. Göçün yönünde görülen farklılaşma.

ı. Toplumsal ilişkiler veya temas sisteminde farklılaşma (Türkdoğan, 2006, s. 99).

Köy, yönetim biçimi, toplumsal ve ekonomik özellikleri ve nüfus yoğunluğu bakımından kentten ayrılan, genellikle tarımsal işlerin yapıldığı, konut türleri ve diğer altyapısı ile kendine özgü olan yerleşim yeri olarak tanımlanmaktadır (Şensoy, 2005, s. 13).

Türkdoğan köy-kent farklılaşmalarının temel öğelerini şöyle sıralamıştır;

a. Mesleki farklılaşma

b. Toplumun büyüklüğü

c. Nüfus yoğunluğu

d. Çevre

e. Toplumsal farklılaşma

f. Toplumsal tabakalaşma

g. Toplumsal hareketlilik

h. Toplumsal etkileşimler

ı. Toplumsal dayanışma (Türkdoğan, 2006, s. 106-110)

Günümüzde köyün farklı tanımları yapılmaktadır. Ozankaya'ya göre köy toplulukları; genellikle tarım ve hayvancılıkla uğraşan, içinde yer aldıkları geniş toplumla ortak çıkarları hem az hem de sınırlı ölçüde eş güdülmüş bulunan, birbirleri karşısında güçlü bir özerklik eğilimi gösteren, yani toplumsal çevreden çok, doğal çevreye yakın olan birkaç düzine ile birkaç yüz arasında değişen sayıda hanelerden kurulu, belli ve özenle korunan sınırları bulunan topluluklardır (aktaran Akkuş, 2009, s. 2).

Arslan'a göre ise köy; iktisadi faaliyetleri ağırlıklı olarak tarım, hayvancılık ve el sanatları olan; mekanik iş bölümü, cemaat ruhu ve gelenekçi bir hayat anlayışının egemen olduğu; aile içinde geleneksel ilişkiler yaygın olan; nüfusu en fazla binlerle ifade edilebilen, coğrafi bir sınırı, kendine ait bir adı ve kendine özgü bir toplumsal örgütlenmesi bulunan; toplumsal değişme sürecinin göreli olarak yavaş işlediği; kırsal bir mekânda varlığını sürdüren sosyal ve fiziki çevrelerin oluşturduğu, bütün bu yönleriyle de kentlerden farklılık gösteren toplumsal yerleşmelerdir (aktaran, Yalçınkaya, 2013, s. 12).

1.2. Değişme, Toplumsal Değişme ve Köy

1.2.1. Değişme

Değişme bir durumdan yeni bir duruma geçişi ifade etmektedir. Mevcut durumun muhafazası statik(durağan) olmak anlamına gelir ki zaman içinde böyle bir özelliğin sürdürülmesi güçtür. Çünkü değişme kaçınılmaz hükmünü varlıklar üzerinde göstermektedir. Bu çerçevede değişme bireysel ve toplumsal planda görünür ve hissedilir etkilere sahiptir. Değişime uğramayan bir canlı, değişmenin olmadığı bir insan topluluğu düşünmek mümkün değildir. (Doğan, 2004, s. 252).

Kavram olarak değişme, bir süreç sonunda farklılaşmak; bir başka biçime girmek şeklinde tanımlanabilir. Buna göre değişme, hiçbir doğrultuyu ifade etmeyen bir kavramdır. İleriye doğru olabileceği gibi, geriye doğru da olabilir, yani her iki biçimde gerçekleşen de değişmedir. Önemli olan başlangıçtakinden farklı bir şekle dönüşmektir (Metin, 2008, s. 8). Heraklitos değişmeyi şu şekilde tanımlamıştır; "Her şey değişir, her şey sürekli bir akış içindedir, her şey akar. Aynı ırmakta iki kez yıkanamazsınız. İkinci kez girdiğiniz ırmak büsbütün başka bir ırmaktır artık. Bu aradaki geçen zamanda akan sular onu başka bir ırmak yapmıştır. Karşımızda, "aynı şey"in bulunduğunu sandığımız her yerde durum böyledir. Kalıcı şeyler varmış sanısına kapılmamız, değişmenin kuralsız değil de, belli bir düzene, belli bir ölçü ve yasaya göre olması yüzündendir" (aktaran Ulaşır, 2014, s. 55).

Dünyadaki değişimin boyutlarını başlıca yedi ana başlık ve bu başlıkların altındaki alt başlıklar olmak üzere özetleyebiliriz:

a. Ekonomik değişim
    1- Globalleşme
    2- Bölgeselleşme
    3- Serbestleşme
    4- Özelleştirme
    5- Gönüllüleştirme
    6- Zenginleştirme

7- Yoksullaştırma

b. Siyasal değişim

1- Demokratikleşme

2- Sivilleşme

3- Yerelleşme

c. Teknolojik değişim

1- Bilgisayarlaşma

2- Hızlı haberleşme

3- Robotlaşma

d. Sosyal kültürel değişim

1- Ulus-Devletleşme

2- Kentleşme

3- Bireyselleşme

4- Yabancılaşma

5- Laikleşme

6- Dinselleşme

e. Ekolojik değişim

1-Global ısınma/soğuma

2- Kirlenme (çevre kirliliği)

3- Çölleşme

f. Demografik değişim

1- Nüfuslaşma

2- Yaşlanma

g. Organizasyonel değişim

1- Kalite üzerine odaklaşma

2- Esnekleşme

3- Standartlaşma (Aktan, 2003, s. 6-14).

Değişme, sosyal yapının her tarafında zincirleme reaksiyonlar şeklinde kendini gösterir. Onun için her toplum, daima değişme halinde olmakla beraber, birbirine bağlı ve bağımlı kurumların, ilişkilerin ve değerlerin her zaman denge halinde kaldığı bir sistemdir (Kıray, 2000, s. 16). Sosyal değişmeler, topluluğun varlığını sürdürebilmesi için hayati önem taşımakta olup, fiziki çevresinde, teknik ve siyasal örgütlenmesinde,

kültüründe ve çeşitli kurumlarında ortaya çıkan değişikliklerle başlayıp, topluluğun yapısını ve yaşantısını her yönden etkileyebilmektedir. Bu değişmeler yavaş ve çabuk, yumuşak veya sert, sürekli veya devri, düzenli veya düzensiz planlı veya plansız olabilir, ancak her durumda, mutlaka, toplum yapısında değişmelere yol açar (Korkmaz, 2006, s. 29).

Genel olarak değişme süreci üç aşamalıdır diyebiliriz: Başlama, yayılma ve sona erme. Yeni bir davranış kalıbı getiren her süreç, yeni bir buluştur. Buluşlar kendiliğinden olabildiği gibi bilinçli de olabilir. Yeni buluşların olması ve bunların kabul edilmesi, o buluşların karşılığı ihtiyacın önemine, toplumun değişmeye açık olup olmamasına bağlıdır (Aslan, 2013, s. 325).

İnsanoğlu var olduğu günden bu yana kaçınılmaz bir şekilde değişmektedir. Bu değişmenin yönü belli olmamakla birlikte, değiştiği yadsınamaz bir gerçektir. Kendi içerisinde değişim yaşayan insan; doğası gereği yalnız yaşamadığı için çevresini de değiştirmekte, aynı zamanda çevresindeki değişimlerden de etkilenmektedir. Bu durum kendi içinde değişen bireylerin aynı zamanda yaşadığı toplumu da değiştirmesine yol açmaktadır.

Gerekli zaman ve malzeme, fikirlerin varlığına, teknolojiye, insanda mevcut kaynakları işleyerek bunları bilgiye, buluşa, gelişmeye dönüştürecek merak, ihtiyaç veya dürtüye karşılık olarak ortaya çıkmaktadır. Buluşların ve kültürel değişmenin oranı, aynı fiziki çevreye sahip iki toplumda farklı olabilir (Aslan, 2013, s. 325). Her ne kadar içinde bulunduğumuz iletişim çağında bilgiye ulaşmak kolay ve hızlı olsa da toplumların elde ettikleri bilgi çerçevesinde değişim yaşaması aynı değildir. Bu farklılık toplumun kendi içindeki dinamiklere göre değişmektedir. Bunun yanında toplumların değişim hızları da birbirlerinden farklılık göstermektedir.

1.2.2. Toplumsal Değişme ve Köy

Değişme; bir olgunun bir nesne ya da organizmanın bir durumdan yeni duruma geçişidir. Toplumsal değişme ise toplumu meydana getiren kurumlar başta olmak üzere toplumsal ilişkilerde ve toplumsal yapılarda mevcut durumlardan yeni, bambaşka bir duruma geçişi ifade etmektedir (Doğan, 2004, s. 254).

Sosyolojinin kurucularından olan August Comte, toplumsal değişmenin temelinde fikirlerin (düşüncenin) yattığını ve toplumların teolojik, metafizik ve pozitif aşamadan geçtiğini belirtir (Aslan, 2013, s. 15).

Çağımızda daha önceki çağlarda görülmemiş hız ve boyutlara ulaşan toplumsal değişmeler bütün toplumlarda etkili olmakta ve ortaya çıkardığı sorunlar sosyolojinin temel ilgi alanı haline gelmektedir. İnsanlığın başlangıcından bu yana, ister ilkel toplumlarda olsun isterse en gelişmiş toplumlarda olsun hiçbir toplumu durgun, hareketsiz, statik olarak nitelendiremeyiz (Ulaşır, 2014 s. 57). Toplumun değişmesi önlenemez bir gerçek olmakla birlikte içinde bulunduğumuz çağ gereği bu değişim çok büyük hızlara ulaşmıştır. Bu sebeple yaşanılan değişimi ortaya koymak da gün geçtikçe zorlaşmaktadır.

Ginsberg toplumsal değişmeyi; toplumsal yapıdaki değişme, yani, toplumun büyüklüğünde, parçaları arasındaki kompozisyon ya da dengede ya da örgütlenme şeklinde meydana gelen değişme olarak tanımlar (aktaran Kongar, 2013, s. 55).

Kirman'a göre toplumsal değişim, en yaygın şekliyle "zaman içerisinde bir toplumun yapısında ve bu yapının çeşitli fonksiyonlarında ve bireylerin üstlendiği toplumsal rollerde, yani toplumdaki ilişkiler sisteminde, toplumsal kurumlarda ve bireylerin davranışlarında meydana gelen değişmeler'' olarak tanımlanabilir (aktaran Sezgin, 2013, s. 36). Geray'a göre ise toplumsal değişme; toplumun yapısında üretim biçiminde, insan ve toprak ilişkilerinde davranışlarında görülen değişmelerdir. Kısacası toplumun bir aşamadan diğer aşamaya geçişidir (aktaran Ulaşır, 2014 s. 56). Akyüz ise; "Çok kapsamlı bir kavram olan toplumsal değişme, her şeyden önce toplumsal yapıdaki

maddi, manevi ve karışık haldeki unsur ve güçlerde görülen her türlü farklılaşma olayını ifade eder. Toplumsal yapı ve davranışların farklılaşması olan değişme, çeşitli alanlarda cereyan eden spesifik hareketler olduğu gibi, belli alanlarda görülen genel farklılaşma olayları olarak da görülebilir." diye ifade etmiştir (Metin, 2008, s. 8).

Toplumsal değişim hem toplumun yaşadığı doğal çevredeki değişimlerden, hem de teknolojideki değişimlerden etkilenir. Toplumlar bu iki çevredeki dönüşüme kendilerini uyarlamak zorunda kalırlar ve dolayısıyla toplumsal değişimler bazen sadece toplumsal kurumların dönüşümü, bazen de tüm toplumsal yapıda radikal bir dönüşüm olarak gözlenebilir. Toplumların varlıklarını sürdürebilmesi çevredeki bu dönüşümlere ayak uydurmaları ile olanaklıdır (Kalaycıoğlu, 2013, s. 7).

Türkdoğan toplumsal değişmeyi belirleyen faktörlerin çoğu kez üç noktada toplandığını belirtmiştir;

a. Coğrafi nedenler

b. Teknolojik nedenler

c. Kültürel nedenler (Türkdoğan, 2006, s. 65).

Doğan'a göre ise toplumsal değişmenin merkezinde insan yer almaktadır. İnsan, toplumsal nitelikli her olayda hem etkileyici hem de etkilenen durumundadır. Bu açıdan o, sosyal değişmenin en önemli unsurudur. Şüphesiz sosyal değişme bütünüyle insana indirgenemez. Değişim başlayan ve gelişen bir süreci içerdiğine göre, zaman boyutunun da önemli bir unsur olduğu söylenebilir. Bu iki unsurun yanı sıra, her değişimin belirli bir fiziksel (coğrafi) ortamda gerçekleştiği göz önüne alındığında üçüncü önemli faktör olarak mekân boyutunun sosyal değişmenin oluşum ve gelişimi açısından gerekli bir unsur olduğu görülür. Şu halde, sosyal değişmenin sacayakları: Zaman, mekân ve insandır (aktaran Ulaşır, 2014, s. 59).

> Dünya, özellikle haberleşme tekniklerinin ve ulaşım olanaklarının son derece gelişmesi sonunda artık küçülmüştür. Ayrı gelişme aşamalarında ve farklı nitelikte bulunan toplumlar, birbirleriyle son derece yoğun bir ilişki içindedirler. Az gelişmiş ülkelerin insanları, çok gelişmiş ülkeleri görmekte ve onların toplumsal yapılarını öğrenmektedirler. Buna karşılık, çok gelişmiş ülkeler de az gelişmiş ülkelerle bir arada yaşadıklarının bilincine varmakta ve bu konuda

> sorumluluk duymaktadır. Farklı ekonomik ve siyasal rejimler, zorunlu olarak birbirlerine yaklaşmakta ve ister istemez ekonomik, siyasal ve kültürel bir etkileşim içine girmektedirler. Az gelişmiş ülkelerin elinde, yeniden teknoloji yaratmak yerine, yaratılmış teknolojiyi toplumlarına uygulamak gibi bir olanak vardır ve bu olanağın farkına varılmıştır. Bir anlamda *kültürel yayılma* ve *kültürleşme* son derece etkili bir hale gelmiştir. (Kongar, 2013, s. 302).

Kentsel imkânlar olarak görülen bazı fiziksel ve mimari imkân ve değerlerin köy yaşantısına da girdiği görülmektedir. Aslında değişmeye başlayan köy yaşantısı temel kamu hizmetlerinin (yol, su, telefon, televizyon yayınları gibi) köylerde sağlanmasıyla hız kazanmıştır. Bu durum köy yaşantısının değişmesi anlamındadır (Hikmet ve ark. 2012, s. 6).

Köy bir toplumsal örgütlenme biçimi olarak toplumsal değişmeyi en yavaş, sosyolojik tabirle evrimsel bir biçimde yaşayan; bundan dolayı da değişmenin pek fazla hissedilmediği, değişmeden çok durağanlıkla anılan bir örgütlenme biçimidir. Köydeki toplumsal değişme neden kent toplumlarına göre hızlı bir biçimde gerçekleşmez sorusunun cevabı, köyün kendi iç yapısını oluşturan özelliklerde gizlidir. Köyde değişme yavaştır çünkü köy nüfus olarak azdır. Köyün teknoloji ile tanışma hızı ve yoğunluğu kente göre daha azdır. Kırda toplumsal değişmenin önünde güçlü gelenekler bir engel teşkil edebilir (Hikmet ve ark. 2012, s. 43-44).

Köy toplumlarının kentlerde yaşayanlara göre daha yavaş değişim geçirmesinin yanında köy toplumları da giderek daha hızlı bir değişimin içinde yer almaktadır. Teknolojinin gelişmesi, ulaşım imkânlarının artması, kitle iletişim unsurlarının yaygınlaşması gibi nedenlerden dolayı köy toplumları geçmişe nazaran dış dünya ile birçok bağlantı kurabilmektedir. Bu kurulan bağlantılar da kırsal alandaki toplumların değişimini ve dönüşümünü beraberinde getirmektedir. Bu değişim kente göre yavaş olsa da köy toplumları için azımsanmayacak niteliktedir.

1.3. Modernleşme ve Modern Toplum

Stein ve Flexner'a göre; *modernizm, modernleşme, modernleşme süreci* ve *modernite* terimleri *modern* sözcüğünden türetilmiş olan ve genel olarak modernleşme tartışmaları bağlamında sıklıkla kullanılan terimlerdir. Yukarıda belirtilen terimlerin kökünü oluşturan modern sözcüğü, Latince modernus sözcüğünden türetilmiştir ve yeni, çağa uygun çağdaş, içinde yaşanılan güne ait olan anlamına gelmektedir (aktaran Tuna, Şen ve Duru, 2015, s. 4).

Modernleşme kavramının ilk kullanılış tarihi 1770 yılıdır. Bu tarihte modernleşme sözcüğü (modernization), 'modern yapmak' anlamında kullanılmıştır. Aslında modernleşme kavramına, Batı'nın yaşadığı üst yapısal ve alt yapısal dönüşümlerin sürecini anlatmak için başvurulmuştur (Yıldırım, 2012, s. 27).

Giddens'a göre; modernleşme sosyal tabakaların, üretim şeklinin, siyasal sistemin, sosyal örgütlenmenin, modern değerler etrafında düzenlenmesi anlamına gelir. Sözü edilen düzenleme tümden bir değişimdir ve kendinden önceki dönemden tarihte örneği olmayan bir kopuşu ve başkalaşmayı ifade eder (aktaran Tuna, Şen ve Duru, 2015, s. 71).

Modernleşme kavramı değişik şekillerde tanımlanmaktadır. Bu farklı tanımlamalara rağmen geleneksel tarımsal üretim ve küçük çaplı el sanatlarına dayalı durağan bir yapıdan sanayileşmiş, şehirleşmiş, okuryazarlık oranının arttığı, kitle iletişim ve ulaşım araçlarının geliştiği, dinamik bir yapıya geçiş, modernleşme olgusunun ortak özelliği olarak ele alınmaktadır. Hâkim özellik ise tarıma dayalı toplumsal bir yapıdan sanayiye dayalı toplumsal bir yapıya geçiş olarak belirmektedir (Aktan, 2003, s. 76).

Modernleşme kavramının teknoloji ve sanayileşme gibi olgular çerçevesinde ele alınması genel kabul görmekte, ayrıca kırdan kente doğru bir geçiş süreci ile artan ticaret olgusu vurgulanmaktadır. Bununla birlikte, modernleşmenin salt teknolojiyi ihtiva etmediği de kabul edilmektedir (Aktan, 2003, s. 80).

Şerif Mardin'e göre; modernleşme, toplumların aynı zamanda gittikçe farklılaştıkları ve merkezileştikleri bir süreçtir. Batı Avrupa'da feodalizmin çöküşü ile başlayan bu süreç, burjuvazinin gelişmesi, sanayileşme ve siyasi hakların nüfusun daha büyük kesimlerine yayılması gibi unsurları da kapsar. Bu gelişme esnasında, toplumun bazı fonksiyonları merkezde toplanırken, öte yandan yeni gruplar doğar, toplumun fonksiyonları birbirinden ayrılır. Fakat belki en önemlisi, bu ayrılmanın doğurduğu kopuklukları da dolduracak yeni yapılar gelişir (Mardin, 2011, s. 25).

Modernleşme ya da modernleşme kavramına ve sürecine daha yakından bakıldığında, bu süreç, Batı Avrupa ülkelerinde ortaya çıkan, geleneksel toplumsal yapıdan, modern toplumsal yapıya doğru; toplumsal, siyasal, ekonomik dinsel ve bilimsel/düşünsel boyutları olan bir dönüşümü ifade etmektedir (Tuna, Şen ve Duru, 2015, s. 5).

Modernleşme toplumsal bir süreç olarak, toplumların ekonomik ve sınıfsal yapısıyla ilişki içindedir. Toplumların modernleşme sürecine katılım ve bu süreçte ilerleme biçimleri, o toplumların sosyal ve siyasal oluşumlarını önemli ölçüde etkilemektedir (Tuna, Şen ve Duru, 2015, s. 72).

1.4.Sanayileşme

Sanayi üretimi en genel anlamıyla makineleşme ve bunun etkisiyle üretim hacminin genişlemesi olarak düşünülebilir. Bir kişinin basit aletlerle el emeği sonucu ürün ortaya çıkarmasından farklı olarak, makinelerin kullanımıyla bir kişinin üretebileceğinden çok daha fazla ürünün ortaya çıkarılması sanayi üretimini geleneksel üretimden ayıran en önemli özelliktir. Makineleşme, üretim artışını sağlamakla birlikte, makineleri çalıştıracak insan gücüne ihtiyaç duyar. Böylece el emeği ile kendi işini yapan üretici, fabrikada çalışmaya başlayan işçi konumuna gelir. Dolayısıyla kendi işini yapmayla işçi çalıştırma ya da işçi olarak çalışma arasındaki fark geleneksel üretimle sanayi üretim arasındaki farkı ifade eder (Avcıoğlu, 2003, s. 7).

Sanayileşmenin dünya konjonktüründe yerini alması, sanayi devrimiyle başlamıştır. Sanayi devrimi, 18. yüzyılda başlayıp, 19. yüzyılı içine alan bir süreci kapsamaktadır. Bu döneme makineleşme adı da verilmektedir. Makineleşmenin oluşmasıyla birlikte büyük fabrikalar ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda Avrupa'da daha önce var olan tarım toplumundan ve bunun örgütlü yapısından, fabrikalarda üretimin baskın olduğu bir toplum modeline geçilmiştir. Artık dünya üzerinde sadece avcı, toplayıcı, büyük toprakları isleyen toplumlar değil; fabrikalarda, makinelerle uğrasan sanayi toplumu ortaya çıkmış ve diğer toplum biçimleri belli bir süre sonra aşamalı bir şekilde ortadan kalkmıştır (Avşar, 2006, s. 13).

19. yüzyılın ikinci yarısıyla birlikte sanayi devriminde bir nitelik değişikliği oluşmaya başlamıştır. Bu değişiklikle, artık bilimsel buluşlar ve bunların üretime uygulanması, pratik zekâlı bireylerin birbirinden ayrı çalışmalarına bağlı olmaktan kurtulmuş, devletin tüm olanaklarıyla destek verdiği, gerektiğinde örgütlendiği büyük ve zengin kuruluşların eline geçmiştir. Bunun sonucunda bilimsel bilgi ile doğal kaynakların bir arada kullanılmasıyla birlikte sanayi kitle halinde mal üretiminde bulunmuştur. Sanayileşmeyle bilimsel bilginin, doğal kaynakların ve devletin de destek çıkmasıyla toplumsal yasamın daha da hızlı değişmesine neden olduğu görülmüştür. Toplumsal değerlerin hızlı bir biçimde değişmeye başladığı evre de bu evredir (Avşar, 2006, s. 13).

Sanayileşmeden önceki dönemde teknoloji çok yavaş bir gelişme izlerken, sanayileşmeden sonra gerek insan gerekse hayvan gücü yerine kullanılmaya başlanan makinelerle birlikte dünya üzerinde hızlı bir teknolojik ve toplumsal değişme meydana gelmiştir (Avşar, 2006, s. 13).

Sanayileşme ile birlikte geleneksel toplumdan sanayi toplumuna geçiş yapılmaktadır ve toplumun yapısında değişimler meydana gelmektedir. R. Aron sanayi toplumunun beş özelliğine vurgu yapmıştır;

Bunlardan ilki, girişimin (teşebbüsün) kesin bir biçimde aileden ayrılmasıdır. Bu durumda artık iş yerini, ev ekonomisinin egemen olduğu aileden ayrılmak fabrika ve tesislerin taşındığı yeni bir ortam olarak kabul etmek gerekir.

İkinci özellik olarak, bir sanayi toplumu, iş bölümünün orijinal bir tarzını verir. Gerçekten burada bütün toplumlarda ekonominin sektörleri arasında var olan köylüler, zanaatkârlar, tüccarlar arasındaki bölünme ve buna ilaveten girişimin (teşebbüsün) içinde işin teknolojik bölümü vardır.

Üçüncü olarak bir sanayi toplumunda, bir sermaye birikiminin varlığı fark edilir. Bir sanayi uygarlığı, her işçiden önemli bir sermaye üzerinde çalışmasını ve bunu yenilemesini ister.

Sanayi toplumunu niteleyen bir dördüncü husus da rasyonel hesaptır. Bu husus, çalışmanın gelişme yolunda sermayeye ihtiyacı olduğu zamanlarda önem kazanır. Hiçbir modern sanayi toplumu, ekonomik hesap veya rasyonel hesap denilen bu unsuru görmezden gelemez. Her sanayi toplumu hesap yapma tekniğine dayanır.

Bir sanayi toplumunun beşinci özelliği, bizzat sanayi girişimleri kavramından çıkarılabilir. Bu da işçinin çalışma sahası üzerinde kendini bütünüyle işe vermesidir (Türkdoğan, 2009, s. 35-36).

1.5. Türkiye'de Köy Monografileri

Sencer; köy monografilerini, tek birimli örneklerden yola çıkarak kırsal yapının ortalama kültürel karakteristiklerine ilişkin genel yargılara ulaşmayı amaçlayan bilimsel araştırmalar olarak tanımlamıştır (Topses, 2013, s. 193).

Türkiye'de köy monografisi olarak ilk çalışma yapan Behice Boran'dır. Kasabalara fiziksel yakınlığı bulunan verimli topraklarda konumlanmış, ekonomik

işbölümünün geliştiği Manisa'nın ova köylerinde ailelerin küçüldüğünü ve sosyal sınıflara göre ayrıldığını saptayan Boran; kasabaya uzak ve çorak toprakları bulunan dağ köylerinde bu değişimin daha yavaş gerçekleştiğini gözlemlemiştir (Topses, 2013, s. 193). Manisa'nın iki dağ ve orman köyünün karşılaştırmalı bir araştırmasını teşkil eden bu inceleme, ağırlık merkezini, fiziksel gerçekliğe dayandırır (Türkdoğan, 2006, s. 545). Boran, açıklık-kapalılık derecelerine göre seçtiği iki köyde yaptığı araştırmanın sonucunda ortaya çıkardığı farklılıkları belirtmiştir. Açıklık-kapalılık derecesinin farklı olduğu bu köylerde; demografik özelliklerde, yaşanılan meskenlerde, şehre (kasaba veya kent) gitme sıklığında, iş bölümünde, yapılan ticaretlerde, aile yapılarındaki farklılığı ortaya koymuştur (Boran, 1992, s. 249-263).

Mübeccel Belik Kıray, Ereğli'de yaptığı "Ereğli, ağır sanayiden önce bir sahil kasabası" çalışması ağır sanayinin kurulması ile yörede meydana gelen değişimi ortaya koymaktadır. Yaptığı araştırmanın amacını Ereğli Kasabası'nda sosyal kurumların insan ilişkilerinin ve değerler sisteminin 1962 yılında meydana getirdiği fonksiyonel bütünü belirlemek olduğunu belirtmektedir (Kıray, 1964). Kıray'ın Ereğli'de demir-çelik fabrikasının kurulmasıyla aynı tarihsel dönemde gerçekleştirdiği sosyal monografi, aile fonksiyonlarının aile yapısından daha hızlı değiştiğini, baba ve oğul arasında en çok "ayrı eve çıkma" konusunda çatışmalar yaşandığını, aile içinde kadının ve kız çocuğun saygınlığının yükselmekte olduğunu, "kız çocuğu daha hayırlıdır" anlayışının belirginleştiğini, görücü usulü evlenme geleneğinin özellikle erkek evlatlara söz hakkı verecek tarzda biçim değiştiğini bulmuştur (Topses, 2013, s. 193).

Mine Ersevinç Akkuş'un "Cumalıkızık Köy Monografisi" adlı çalışması da ülkemizde yapılan monografi çalışmalarındandır. Yaptığı araştırmada köklü bir geçmişe sahip olan Cumalıkızık Köyü'nün Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerindeki durumunu incelemiştir. Birçok yönden köyü ele alan Akkuş incelemesinde özellikle; devletlerin köy politikalarını, köyün konumu, mimarisini, demografik özelliklerini, geleneklerini ve ekonomik durumunu incelemiştir. Cumalıkızık Köyünün merkeze yakın olmasına rağmen mimarisini kentsel etkilerden koruyabilmesine karşın iktisadi, sosyal ve kültürel yapısının zaman içerisinde değiştiğini vurgulamıştır. Bu değişimin engellenememesinin

nedeni olarak da kitle iletişim araçlarını ve turizmi işaret etmiştir (Akkuş, 2009, s. 110-113).

İshak Güven Güvelioğlu'nun Hüseyinhoca Köyü monografisi de bir diğer köy monografisi çalışmasıdır. Güvelioğlu; Hüseyinhoca Köyü'nün tarihini, demografik özelliklerini, kültürel değerlerini, mimari yapısını, köyün önemli kişilerini ve köyün sözlü tarihini incelemiştir. Ayrıca kullanılan mahalli sözleri de bir araya getirmiştir. Güvelioğlu yapmış olduğu köy monografisinin önemini şu şekilde belirtmektedir; "geçmişteki güzel hatıralar zamanla unutulur veya kulaktan kulağa aktarılırken bir kısmı unutulduğu ve bazı yanlışlar da ilave edilerek aktarıldığı için, hadise bir iki nesil sonraya, olduğundan çok farklı bir şekilde ulaşır. Bunun için en doğru yol, olayları ilk elden veya en yaşlılardan öğrenerek yazıya aktarmaktır" (Güvelioğlu, 2007, s. 13).

Ülkemizde birçok monografi çalışması yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. Monografiler doğası gereği incelenen yerin bir çeşit fotoğrafı niteliğindedir. Bu yüzden toplumların değişimini ve dönüşümünü ortaya koyan önemli araştırmalardır. Özellikle köy monografileri değişimin en az hissedildiği köylerde çağın getirilerine bağlı olarak gelişen ve değişen toplumu analiz etme imkânı tanımaktadır.

1.6. Araştırmanın Amacı

Tezin amacı Rize ilinin Güneysu ilçesine bağlı Kıbledağı Köyü'nün yapısını ve sosyal değişimini anlamaya çalışmaktır. Kıbledağı Köyü'nün geçmişi, kültürel değerleri, sosyo-ekonomik durumu, aile yapısı, nüfusu, boş zaman tutumları ve meslek dağılımı gibi konular üzerinde yoğunlaşarak durum analizi yapmaktır. Ayrıca çay sanayisinin köydeki değişim ile olan bağlarının incelenmesi tezin bir diğer amacını oluşturmaktadır.

Yapılan çalışma ile dünden bugüne Kıbledağı Köyü'nün yapısı ve değişimi anlamaya çalışılmıştır. Şu anki durumun belirlenmesi ve gelecek nesillere aktarılması sağlanmasının yanı sıra geçmişten günümüze değişiminin sergilenmesine çalışılmıştır.

Günümüzde toplumsal değişim çok hızlı bir biçimde yaşanmaktadır. Böyle bir sürecin yaşandığı ortamda Kıbledağı Köyü'nün nasıl etkilendiği ve hangi değişkenlerin toplumsal yapıyı etkilediği betimlenmiştir. Bu betimleme yapılırken toplumu etkileyen tüm etkenler incelenerek elde edilen veriler analiz edilmiştir. Bu elde edilen veriler sayesinde bazı sonuçlar ortaya konulmuştur.

1.7. Araştırmanın Önemi

Ülkemizde ekonomik ve sosyal değişim sonucunda köylerdeki yaşayış biçimleri de birçok yönden değişmektedir. Ekonomide, eğitim seviyesinde, demografik özelliklerde, iklimde, yaşam biçimlerinde oluşan bu değişimler toplumların kültüründe de değişimler meydana getirmiştir. Bu yaşanan değişimler klasik köy yaşantısını ve özelliklerini olumlu-olumsuz yönde etkilemektedir. Değişimin çok hızlı bir biçimde yaşanması toplumların kendi kültürlerine yabancılaşmasını ve yok olmasını beraberinde getirmektedir.

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde özellikle çay sanayisinin etkileri göze çarpmaktadır. Köylerin yaşam alanlarında kurulan çay fabrikalarının meydana getirdiği sosyal değişim köyün yapısını etkilemektedir. Fabrikalaşmanın ve diğer oluşumların etkilediği sosyal yaşam, gelenek, görenek, örf ve adetlerin bir kısmı değişmiş; bir kısmı da tamamen yok olmuştur. Bunun yanı sıra bu süreç içerisinde var olan kültüre yeni olgular eklenmiştir.

Yaşanan köklü değişimler sırasında var olan kültürün korunması ve yeni nesillere aktarılması giderek güçleşmektedir. Bu değişimler; büyük ve geniş bir geçmişe sahip olan köylerde şu an yaşayan nesillerin birkaç nesil öncesinde var olan yaşam biçimleri, sosyal yapısı, norm ve değer sistemleri hakkında kısıtlı bir bilgiye sahip olmasını ve toplumun geçmişi ile arasındaki bağın kopmasına neden olmaktadır.

Yapılan çalışma Kıbledağı Köyü'nün şu anki durumunu ve değişen sosyal kültürel yapısını ortaya koymaktadır. Böylece sonraki nesillere aktarılması

kolaylaşmaktadır ve art arda gelen nesillerin birbirini tanımasını, birbiriyle olan bağların kopmamasını sağlamaktadır. Çay sanayisinin öncesi, gelişimi ve sonrası hakkında oluşturulacak bilgiler ve yöre halkının tutumları açıklanarak farklı bakış açılarının oluşturulmasına zemin hazırlayıp yardımcı olacaktır. Ayrıca araştırmanın yapıldığı Kıbledağı Köyü'nde yaşanan sorunların incelenmesi bu sorunlara yönelik çalışmalara yardımcı olmaktadır.

BÖLÜM 2. YÖNTEM

2.1. Monografi Metodu

Saha araştırmasının başlangıcı, uzak ülkelere seyahat edenlerin raporlarına dayandırılabilir. 1200'lerden beri, Avrupalı kâşifler ve misyonerler, karşılaştıkları tuhaf kültürler ve halkların betimlemelerini yazmışlardır. Başkaları, yabancı kültürler hakkında bilgi edinmek için bu betimlemeleri okuyordu. Daha sonra on dokuzuncu yüzyılda, Avrupa ticareti ve imparatorlukları hızla büyüdüğünde ve daha bilgili, eğitimli seyyahlar ortaya çıktığında, raporların sayısı arttı (Neuman, 2013, s. 542). Günümüzde saha araştırmacıları, bakış açılarının içine girmek için doğal ortamlarında üyeleri doğrudan gözlemlemekte ve onlarla etkileşime girmektedir (Neuman, 2013, s. 545). Saha araştırmalarının birçok metodu vardır ve monografi metodu da bunlardan bir tanesidir.

Monografinin kelime anlamı; özel bir konu üzerinde yapılan bilimsel incelemedir (Topaloğlu, 2014 s. 879). Monografi çalışmalarında; herhangi bir yer, bir eser, bir yazar, tarihi bir olay, bilimsel bir alana ait bir sorun özel bir görüşle veya bakış açısıyla değerlendirilebileceği gibi, bir konu üzerinde derinlemesine bir inceleme de yapılabilir (Garan, 2011, s. 1). Monografinin sosyolojide kullanılması 19. yy da başlamıştır. Avrupa'daki işçi ailelerine odaklanmış gözlemleri sonucunda miras değişkeni bağlamında üçlü bir aile sınıflamasına varan Le Play, ataerkil aile yapısının toplumun dirliğini sağlayan temel değişkenlerden birisi olduğunu ileri sürmüştür (Topses, 2013, s. 193).

Türkdoğan'a göre; Le Play okulunun etkisinde kalan Prens Sabahattin Türkiye'de ilk köy araştırmalarının başlamasına neden olmuştur. Ancak Prens Sabahattin deneysel sosyolojinin Türkiye'deki ilk temsilcisi kabul edilmesine rağmen, Le Play okulunun koymuş olduğu yöntem ve araştırma teknikleriyle hiçbir köy incelemesi yapmamıştır (Akkuş, 2009, s. 4).

Türk toplumbiliminde monografiyi ilk kullanan Prof. Niyazi Berkes'tir. Berkes'in *Bazı Ankara Köyleri Üzerine Bir Araştırma* adlı yapıtı Türk toplumbiliminde yayımlanmış hem ilk monografik çalışma, hem de bir alan çalışmasının nasıl yapılması gerektiği yolunda ilk yol göstericisidir (Hançerlioğlu, 2007, s. 271).

Berkes sosyolojinin; araştırılan bölgede ilgilendiği alanı ve hangi açıdan ele aldığını açıkça ifade etmiştir. Berkes'e göre; sosyolojik bakımdan bir araştırma yapılırken bütün dikkatimizi bir muhit üzerine yerleşmiş olan bir insan kütlesinin teknolojisi ve sosyal organizasyonu ile beraber sosyal kıymetlerini ve müesseseleriyle olan münasebetlerini araştırmaya çalışırız. Bundan ötürü, evleri veya kağnıları, gıdaları veya aile adetlerini ve hatta insanların adlarını ele aldığımız zaman asıl dikkatimizi bunların menşeini, tarihini, yayılışını araştırmaya değil, "maddi" olsun, "manevi" olsun bütün bu sosyal hadiselerin cemiyetin bütünlüğünü temin etmek bakımından oynadıkları sosyal rollere çevirириz (Berkes, 1942, s. 5). Monografi metodunun ülkemizde benimsenmesinin ardından birçok çalışma yapılmış ve birçok alanda yararlı bilgilere ulaşılmıştır.

Monografik araştırmalar, her alanda hızlı bir değişim yaşayan toplumumuzun yerleşim yerleri çerçevesinde çekilmiş birer kültürel fotoğrafı gibidir. Toplumumuzun sahip olduğu kültürel değerlerin değişiminin kolaylıkla izlenmesini sağlayan bu çalışmalar aynı zamanda kayıt altına alınan zengin malzeme üzerinde daha kapsamlı çalışmaların yapılmasını olanaklı kılmaktadır (Alver, Koyuncu, Aydemir, Çağlak, 2016, s. 7).

2.2. Araştırma Evreni ve Örneklemi

Araştırma Rize'nin Güneysu kazasına bağlı Kıbledağı Köyü'nde yapılmıştır. Kıbledağı Köyü'nün ile uzaklığı 17km, ilçeye uzaklığı 3km ve rakımı 550m'dir. 2016 verilerine göre 653 erkek, 626 kadın olmak üzere nüfusu 1279 kişidir (www.tuik.gov.tr). Güneyinde Çamlıca Köyü, kuzeyinde Ortaköy, doğusunda Gürgen Köyü ve batısında Asmalıırmak Köyü bulunmaktadır.

Tablo 2.2.1: Kıbledağı Köyü Yıllara Göre Nüfus Hareketleri

Yıl	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Nüfus	1539	1493	1460	1415	1416	1327	1347	1301	1292	1279

Kıbledağı Köyü'nün merkeze yakınlığı, çay bahçelerinin çokça bulunması, köy imkânlarının (okul, market, ulaşım gibi) gelişmiş olması nedenlerinden dolayı diğer köylere nispeten daha az göç vermesini sağlamıştır. Bundan dolayı Kıbledağı Köy'ü Rize'nin Güneysu ilçesine bağlı en büyük köylerinden biridir. Kıbledağı Köyü'nde böyle bir araştırmanın yapılmamış olması, köyde ve çevresinde çay sanayisinin yoğun olması araştırmanın burada yapılmasının etkenleridir.

Araştırmada hem sözlü tarih, hem de monografi yapıldığı için 2 tür örneklemle çalışılmıştır. Monografi yapılan örneklem 150'dir. Katılım ayrıca 1'i kadın 9'u erkek olmak üzere toplam 10 gönüllü katılımcı ile köyün geçmişten bu güne değişimini anlayabilmek amacıyla derinlemesine görüşme yapılarak sözlü tarih gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın verileri Kıbledağı Köyü'nde Şubat 2017-0cak 2018 tarihleri arasında derinlemesine görüşme ve anket uygulanarak elde edilmiştir. Derinlemesine görüşme yapılan kişiler cinsiyet, yaş ve kimlikleri dikkat edilerek seçilmiştir. Anket uygulanan kişiler ise her haneden bir kişi olmak kaidesi ile rastlantısal yöntemle seçilmiştir.

Tablo 2.2.2: Derinlemesine görüşmelere katılanların yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve Kıbledağı Köyü'nde yaşam süreleri

KATILIMCI	YAŞ	CİNSİYET	EĞİTİM DURUMU	YAŞAM SÜRESİ
Fatma Erkan	71	K	Okur-yazar değil	71
İsmail Erkan	72	E	Lise	72
Fahrettin Yılmaz	42	E	İlkokul	40
Mahmut Erkan	75	E	İlkokul	70
Hüseyin Yılmaz	68	E	İlkokul	68
Nevzat Kazdal	61	E	Lise	45
Yusuf Fırat	48	E	Ön lisans	48
Mevlüt Büyük	82	E	İlkokul	82
İhsan Kar	65	E	Ortaokul	42
Ali Erkan	39	E	Lise	39

2.3.Veri Toplama Yöntemleri

Yapılan araştırmada niteliksel araştırma tekniklerinden "derinlemesine görüşme" ile niceliksel araştırma tekniklerinden "anket" tekniği uygulanarak veriler elde edilmiştir. Tamamı Kıbledağı Köyü'nde ikamet eden kişiler olmak üzere 10 derinlemesine görüşme ve 150 anket uygulaması yapılmıştır.

2.4.Niteliksel Araştırma Yöntemleri

Akşit'e göre; birey ve grupların davranışlarının "neden"ine anlamaya yönelik olan yorumsamacı sosyal bilimin araştırma yöntemi olan niteliksel araştırmanın en temel özelliği hem görüşülen kişiyle iletişimde olması, hem de araştırmacının durumu sübjektif olarak ele almasına izin vermesi bağlamında insan odaklı olmasıdır. Bu özellik

her ne kadar sübjektif olsa da görüşülen kişilerden araştırmaya ilişkin detay niteliğinde bilgiler alınmasına imkân sağlamaktadır. Tek bir yönteme odaklanmak yerine birkaç yöntemin birlikte kullanılmasına imkân tanıması da niteliksel araştırmanın bir diğer özelliğidir. Buna göre, niteliksel araştırma yeni fikirler elde etmekte kullanılmakla birlikte niceliksel çalışmanın metodolojisini belirlemek ve sonuçlarını analiz etmek bakımından destekleyici olarak da kullanılır (Aktaran Ekşi, 2016, s. 78).

Nitel araştırma yaklaşımına değişik araştırmacılar farklı şekillerde yaklaşmışlardır. Bazıları bu yaklaşımı "yorumlayıcı", bazıları "doğalcı" diğerleri ise "fenomenoloji" olarak görmüşlerdir. Detaylara inildiğinde bu üç yaklaşım içerisinde gerek kuramda ve gerekse de uygulamada farklılıklar bulunmaktadır. Ancak, her bir yaklaşımın ortak dayanaklarının ve özelliklerinin olmasından dolayı hepsi de nitel paradigma içerisinde değerlendirilebilir(Ekiz, 2009, s. 30).

Sosyal bilimlerde gerçekleştirilen araştırmalarda niteliksel yöntemle çalışan araştırmacılar niceliksel veri yanında, niteliksel veriye önem vermişlerdir. Bu araştırmacılar için veri, var olan bilgi stoklarından elde edilecek zaten hazır bir şey olmaktan çok, 'araştırmacı' ve 'araştırılan' arasında gelişen bir sosyal ilişki sonucu, oluşan, ortaya çıkan bilgidir (Kümbetoğlu, 2012, s. 42).

Strauss&Corbin'e göre; nitel araştırma yaklaşımının araştırmalarda neden tercih edilmesi gerektiği konusunda araştırmacılar arasında farklılıklar ile birlikte ortak düşünceler de bulunmaktadır. Bu ortak düşüncelerin bir kısmı:

Üzerinde araştırma yapılan ya da yapılması planlanan kişilerin sahip oldukları deneyimlerden doğan anlamları sistematik olarak inceleyebilmek için,

Nitel yöntemlerle duygu, düşünce süreçleri ve hisleri daha iyi anlayabilmek için,

Bulgulardan elde edilebilecek kuramların, birtakım kavramların bir araya getirilerek ya da sadece spekülasyon aracılığıyla oluşturulanlardan daha iyi bir biçimde gerçeği yansıtacağı için tercih edilmelidir (Aktaran Ekiz, 2009, s. 29).

Nitel veri, birey davranışlarının öznel doğasını ve algısal yapısını ortaya koymak ve bireylerin dünyalarını anlamak için araştırmacının araştırılanla birlikte oluşturduğu bir etkileşim süreci sonunda ulaşılan bir veridir. Bu nedenle bireyin gerçekliği, araştırma öncesinde karar verilmiş bazı varsayımlar ve/veya ön kabullerle açıklanmaktan çok, bütüncül bir yaklaşımla derinlemesine, ayrıntılı bir anlama, çabası sonunda kavranır. Bireyin içinde yer aldığı koşullara, sosyal olguların bağlamsal özelliklerine, tarihsel, sosyal, mekânsal varoluşlara ve simgesel anlam dünyasına duyarlı, esnek bir yöntem anlayışı ile oluşturulan nitel veri, 'bilimsel kanunlara', 'yasalara' varmak amacına hizmet etmekten çok, araştırılanların iç dünyasına girebilme olanağı sunar (Kümbetoğlu, 2012, s. 45).

> Holloway ve Wheeler'e göre; nitel araştırma, insanların yaşadıkları dünyayı ve buradaki tecrübelerini nasıl algıladıkları ve nasıl yorumladıklarını analiz etmek üzere geliştirilen araştırma yaklaşımlarını adlandırmak üzere kullanılan genel bir tanımdır. Nitel araştırma, kişilerin sosyal davranışlarını, grupları ve kültürleri inceleyen bir yöntem olarak farklı yaklaşımları bulunsa da nitel yaklaşımların hepsinin paylaştığı ortak bazı özellikler vardır. Bunlar;
>
> 1-Araştırmadan toplanan verinin her zaman üstünlüğü vardır. Teorik çerçeve baştan kesin olarak belirlenmemiş olup verinin analizine göre şekillenir.
>
> 2-Nitel araştırma, araştırma ortamı ile sınırlıdır ve araştırmacı, araştırma yaptığı ortamın şartlarına, durumuna ve kültürüne karşı duyarlı olmak zorundadır.
>
> 3-Nitel araştırmacılar, düşünce ve duygularını anlatmak istedikleri insanların doğal ortamlarına kendileri bizzat katılarak öğrenmeye çalışırlar.
>
> 4-Nitel araştırmacılar, araştırmaya konu olan insanların görüşleri, algıları, anlamları ve yorumlamalarına odaklanan emik perspektifle araştırma yaparlar.
>
> 5-Nitel araştırmacılar yoğun betimleme yaklaşımı ile araştırmalarına konu olan şeyleri detaylı olarak tanımlar, analiz eder ve yorumlarlar.
>
> 6-Nitel araştırmalarda veri toplama ile veri analizi at başı gider. Veri toplama, veri analizini, veri analizi, veri toplamayı besler ya da tetikler(Aktaran Güler, Halıcıoğlu, Taşğın, 2015, s. 31).

Bryman'a göre nitel araştırmacılar, araştırdıkları sosyal çevrelerin ayrıntılı bir betimlemesini yapmayı amaçlar. Onlara göre, böyle bir betimleme, sosyal çevredeki katılımcıların perspektifiyle uyumlu olmalıdır. Betimleme üzerine yapılan vurgu, sıradan detaylara dikkat kesilmeyi içerir, günlük yaşamın yüzeysel, önemsiz görülen şeyleri, çok büyük ayrıntıları soruşturmaya değerdir çünkü, bunlar özel bir bağlamda neyin olup bittiğini anlamamıza yardım ederler ve gerçekliğin diğer katmanlarına ilişkin ipucu ve işaretler sağlarlar(Aktaran Kuş, 2012, s. 82).

2.4.1.Derinlemesine Görüşme

Nitel ya da derin olarak adlandırılan görüşme, yapılaşmamış ya da yarı-yapılaşmış görüşme olarak da adlandırılmaktadır. Nitel araştırmalarda kullanılan görüşme tekniğinin belirleyici özelliği, görüşülen kişilerin bakış açılarını ortaya çıkarma olmalıdır. Bu nedenle görüşülenlerin, anlam dünyalarını, duygu ve düşüncelerini anlamak, nicel görüşmelerden farklı olarak yüzeysel değil daha derin bilgi edinmek esastır (Kuş, 2012, s. 87).

Niteliksel araştırmalarda kullanılan derinlemesine görüşme tekniği, sosyal dünyadaki 'görünür' birçok olgu, süreç, ilişkinin görünümden çok özüne inmeyi, bunların ayrıntılarını kavramayı ve bütüncül bir biçimde anlamayı mümkün kılan bir veri oluşturma tekniğidir (Kümbetoğlu, 2012, s. 72).

Derinlemesine görüşme, açık uçlu soruların sorulması, dinlenmesi, cevapların kaydedilmesi ve ilişkili ilave sorularla araştırma konusunun detaylı bir biçimde incelenmesini sağlar (Kümbetoğlu, 2012, s. 71).

Derinlemesine görüşme, bir konuşma ve ilişki başlatma sürecini kapsar. Bu nedenle ilk bakışta nasıl konuşacağı ve dinlenileceği üzerine her araştırmacının bilgilerinin yeterli olacağı düşünülse de, herkesin bunu kendiliğinden yapabileceği açık gibi görünse de, bu teknik beceri; duyarlılık, konsantrasyon, karşımızdakini anlama, içe nakış ve disiplin gerektirir. Derinlemesine görüşmede, araştırmacı tanımadığı bir kişiyle ayrıntılı sohbeti gerçekleştirmek üzere bir araya gelmektedir. Sıradan bir konuşmadan daha fazlasını kapsaması gereken bu süreçte araştırmacının özen göstermesi ve dikkati çok önemlidir (Kümbetoğlu, 2012, s. 72).

Akşit'e göre, sosyal bilim alanında yapılan araştırmalarda kullanılan bir veri toplama tekniği olan derinlemesine görüşmenin biçimine ilişkin ve görüşmede dikkat edilmesi gereken hususlar ise şöyledir:

-Açık uçlu sorular sorulur, dinlenir ve not tutulur, cevaplar kaydedilir; ek sorular sorularak, o konu ile ilgili ayrıntılı bilgi alınır.

-Rehber bir görüşme formu ile yapılan görüşmenin görüşme formunda soruların ardıllığı önemlidir. Tüm soruların kapsandığından emin olmak gerekir. Zamanın etkin biçimde kullanılması için olanak sağlar. Sorular herkese aynı derinlikte sorulmalıdır. Görüşme sürecinde ortaya çıkartılması planlanan veriler için oluşturulan, soru veya başlıkların bir listesinin çıkartılması (rehber form) gerekir. Yapılandırılmış formlarla yapılan görüşmelerin çerçevesi ve sınırları belirli olacağından toplanabilecek değişik bilgilerin önüne geçilmiş olması kısıtını barındırır.

-Temel olarak bir grup insandan aynı sorularla belirli bir sistematik düzen içinde bilgi toplanabilmesini olanaklı kılar. Aslında, görüşme formu, görüşmecinin bu formda yer alan konu başlıkları ve alanları hakkında sorular üretmesine yardımcı olacak bir araçtır (Aktaran Ekşi, 2016, s. 82).

2.5.Niceliksel Araştırma Yöntemleri

Bryman'a göre; nicel araştırma, sosyal araştırmalarda kullanılacak verilerin sayılarak elde edilmesi ve analizinin de istatistiki metotlar kullanılarak yapılması demektir. Nicel araştırma pozitivist bir yaklaşımla verilerin doğa bilimlerinde kullanılan metotlarla tümden gelimci bir yaklaşımla ele alınarak objektif gerçekliğin ortaya çıkarılacağını savunur(Aktaran Güler, Halıcıoğlu, Taşğın, 2015, s. 30).

Dantzker ve Hunter'e göre; nicel araştırmalarda araştırmacı incelediği kavramlara sayısal değerler verebilir. Kısacası "nicel araştırmalar bir fenomen ile ilgili gözlemlerin sayısal ifadeler ile tanımlanması ve açıklanması" olarak tanımlanabilir(Aktaran Güler, Halıcıoğlu, Taşğın, 2015, s. 47).

Nicel araştırmalarda kullanılan üç teknik vardır: deney, anket/görüşme ve "reaktif" olmayan teknikler. Bunlardan ilki olan deneylerde güdülen amaç, incelenen bir

fenomen ya da konsepte nelerin sebep olduğunu anlamaktır. Araştırmacı yaptığı deney neticesinde bir sebep-sonuç ilişkisini betimlemeye çalışır. İkinci veri toplama tekniği olan anket yöntemi, sistematik olarak hazırlanmış, açık veya kapalı uçlu sorulardan oluşmuş anket formlarının ya da yine sistematik olarak yapılandırılmış açık veya kapalı uçlu soruları içeren görüşme sorularının çalışmanın amacına göre oldukça geniş insan topluluklarına uygulanmasıdır. Üçüncü veri toplama yöntemi olan reaktif olmayan araştırma tekniklerinde ise katılımcılar, araştırmacıların kendilerini gözlemlediğinin ya da bir araştırma projesinin konusu olduklarının farkında değillerdir(Güler, Halıcıoğlu, Taşğın, 2015, s. 49-50).

2.5.1.Anket

Hutton'a göre; önceden belirli tekniklerle belirlenmiş örneklem grubuna, araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanan soruları sorarak yapılan veri toplama tekniğine, anket denir(Aktaran Tanrıöğen, 2014, s. 135).

Singleton ve Straits'e göre; nicel araştırmalarda kullanılan bir veri toplama tekniği olan anket yöntemi, sistematik olarak hazırlanmış, açık veya kapalı uçlu sorulardan oluşmuş anket formlarının ya da yine sistematik olarak yapılandırılmış açık veya kapalı uçlu soruları içeren görüşme sorularının çalışmanın amacına göre oldukça geniş insan topluluklarına uygulanmasıdır(Aktaran Güler, Halıcıoğlu, Taşğın, 2015, s. 49).

Balcı'ya göre; anketler yazılı veri toplama tekniği olarak tanımlanmıştır. Anket tekniğinde, anketçi kaynak kişilerle yüz yüze değil, hazırladığı soru listesi aracılığıyla ilişki kurar. Bu yüzden sorular, herkes tarafından aynı biçimde anlaşılması tekniğin amacına ulaşması açısından önemlidir. Bu amaçla, anket tekniğinde soruların standart hale getirilmesi ve uygun seçeneklerin sunulması gerekir(Aktaran Tanrıöğen, 2014, s. 136).

Yapılmış olan anket görüşmeleri yukarıda belirtilmiş olan "karşılıklı görüşme anketleri" tekniği ile örneklem üzerinde doğrudan araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

2.6. İşlem

Araştırmanın düzenli bir şekilde ilerleyebilmesi için önce araştırmanın konusu belirlenmiştir. Daha sonra tez danışmanı ile birlikte araştırmanın genel çerçevesi ve araştırmada kullanılacak yöntem belirlenip tez önerisi hazırlanmıştır. Tez önerisinin enstitüye teslim edilip onaylanmasının ardından literatür çalışmaları yapılmıştır. Aynı zamanda araştırma soruları belirlenmiştir.

Araştırma derinlemesine görüşme ve anket tekniği uygulanarak yapılmıştır. Derinlemesine görüşmeler ve anket görüşmeleri katılımcılarla yüz yüze yapılmıştır. Derinlemesine görüşmeler, görüşme sırasında kayda alınıp daha sonra deşifre edilmiştir. Anket görüşmeleri ise SPSS programına girilerek tablolar oluşturulmuştur.

2.7. Veri Toplama

Araştırmada veriler derinlemesine görüşme ve anket tekniği kullanılarak toplanmıştır. Katılımcıların tamamı Kıbledağı Köyü'nde ikamet eden kişiler içerisinden, her haneden bir kişi olmak üzere rastlantısal yöntemle belirlenmiştir. 10 derinlemesine görüşme ve 150 anket uygulanmıştır. Derinlemesine görüşme ve anket uygulanacak kişilere öncelikle araştırmanın konusundan ve amacından bahsedilmiştir. Onay alındıktan sonra derinlemesine görüşme ve anket uygulanmıştır.

Derinlemesine görüşme yapılacak ortam görüşmenin daha verimli ve kişilerin düşüncelerini daha rahat ifade edebilmesi adına sakin mekânlar tercih edilmiştir. Derinlemesine görüşme daha önce hazırlanmış sorular çerçevesinde yürütülmüştür. Görüşmenin gidişatına göre görüşme yapılan kişilere deşme soruları sorularak görüşme derinleştirilmiştir.

Anket tekniği önceden hazırlanan sorular dışına çıkılmamıştır ve yüz yüze uygulanmıştır.

2.8. Veri Analizi

Derinlemesine görüşme sırasında ses kaydı ve not şeklinde kayıt altına alınan veriler daha sonra çözümlenerek metin haline getirilmiştir. Ayrı başlıklar altında sorulan sorular gruplaştırılmıştır. Daha sonra analiz edilen görüşmeler referans gösterilerek araştırmada kullanılmıştır.

Anket görüşmeleri bire bir yapılmış ve elde edilen veriler sistematik olarak SPSS programına girilmiştir. Elde edilen veriler sayısallaştırılmıştır. Bu sayısal veriler tablo haline getirilerek kullanılmıştır.

BÖLÜM 3. BULGULAR

Araştırma Rize'nin Güneysu İlçesi'ne bağlı Kıbledağı Köyü'nde yapılmıştır. Şubat 2017-0cak 2018 tarihleri arasında derinlemesine görüşme ve anket uygulaması yapılarak gerçekleştirilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda köy hakkında elde edilen bilgiler doğrultusunda tam anlamıyla bir genelleme yapılamamakla birlikte, köy hakkında önemli bulgular içermektedir.

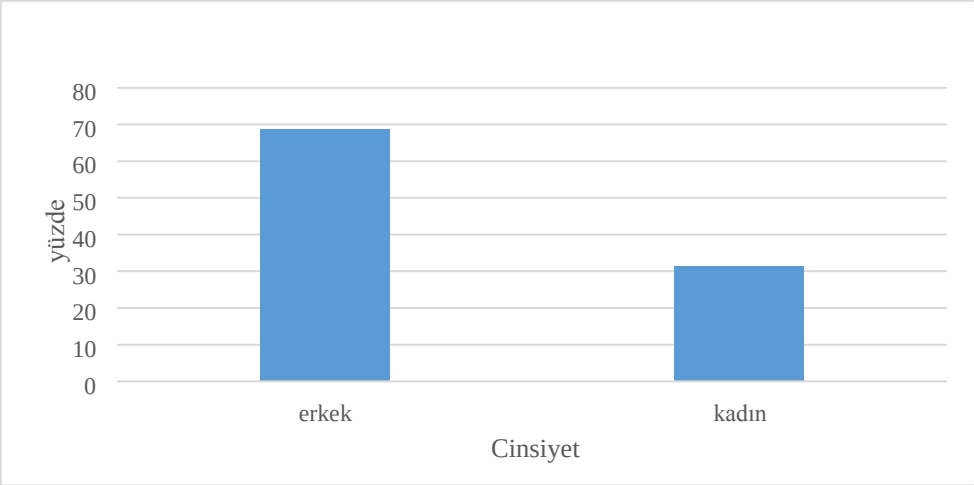
3.1. Derinlemesine Görüşmeye Katılan Kişilerin Profili

Derinlemesine görüşme yapılan katılımcıların 1'i okur-yazar değil, 4'ü ilkokul, 1'i ortaokul, 3'ü lise, 1'î ön lisans mezunudur. Tamamının Kıbledağı Köyü'nde yaşam süreleri 40 ve üzeri yıldır. Görüşme yapılan kişilerin yaptıkları veya emekli oldukları meslekler; 6'sı serbest meslek, 4'ü din görevlisi ve 1'i ev hanımıdır. Ayrıca görüşme yapılan kişilerin tamamı evli kişilerdir.

Derinlemesine görüşme yapılan kişilerin seçiminde özellikle köyün ileri gelenleri ve köyde yaşam süreleri fazla olan kişiler seçilmiştir. Buradaki amaç köyün geçmişi ve bugünü arasındaki durum değerlendirmelerini birinci ağızdan aydınlatmaktır(bk. Ek-1) .

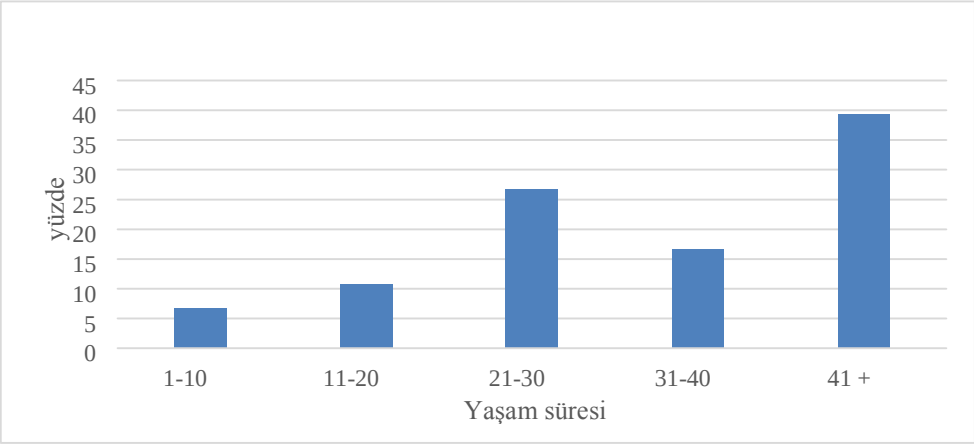
3.2. Anket Uygulanan Kişilerin Profili

Tablo 3.2.1: Ankete Katılanların Cinsiyet Durumu

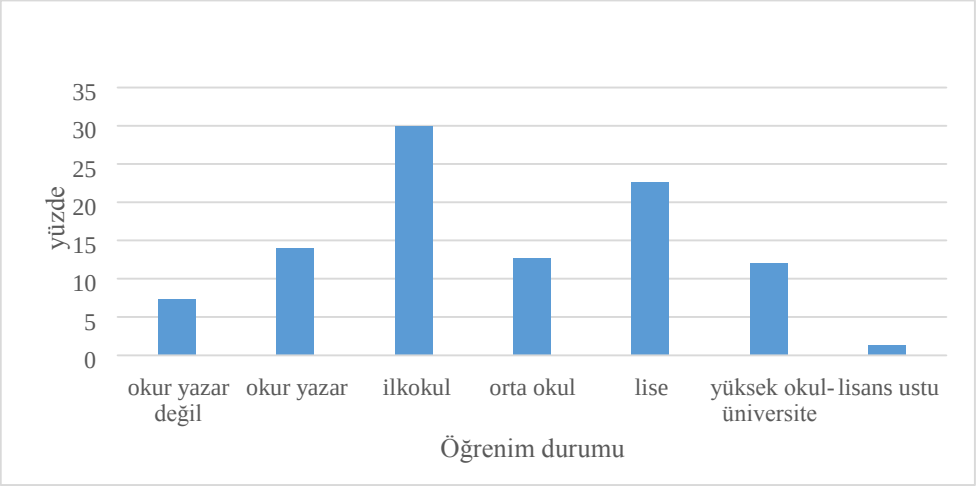
Anket uygulanan kişiler her haneden bir kişi olmak koşulu ile rastlantısal olarak seçilmiştir. 150 adet anket uygulaması yapılmıştır. Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere anket uygulanan kişilerin %100'ü Kıbledağı Köyü'nde ikamet etmektedir. Ankete katılan kişilerin %69'u erkek, %31'i kadındır.

Tablo 3.2.2: Ankete Katılanların Kıbledağı Köyü'nde Yaşam Süresi

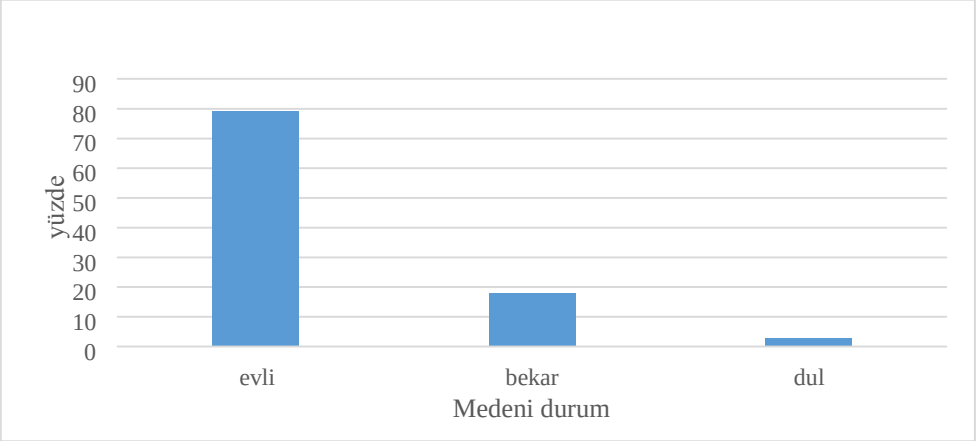
Yukarıda ki tabloda görüldüğü üzere ankete katılanların Kıbledağı Köyü'nde yaşam süreleri yüzdesi; 1-10 yıl arası yaşayan %6, 11-20 yıl yaşayan %11, 21-30 yıl arası yaşayan %27, 31-40 yıl yaşayan %17, 41 yıl ve üzeri yaşayanların yüzdesi %39'dur.

Tablo 3.2.3: Ankete Katılanların Öğrenim Durumu

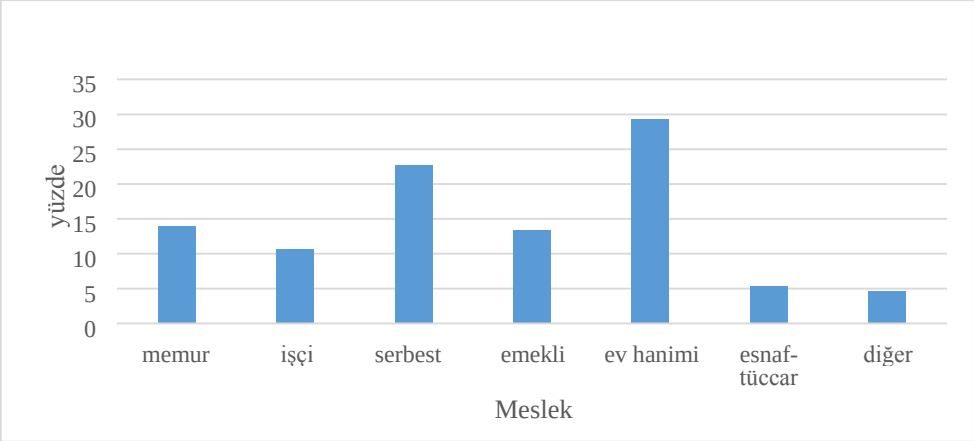
Ankete katılanların eğitim durumları; %8'i okur-yazar değil, %14'ü okur-yazar, %30'u ilkokul, %12'si ortaokul, %22'si lise, %12'si yüksekokul-üniversite ve %2'si ise lisansüstüdür.

Tablo 3.2.4: Ankete Katılanların Medeni Durumu

Ankete katılanların %80'i evli, %18'i bekar ve %2'si duldur.

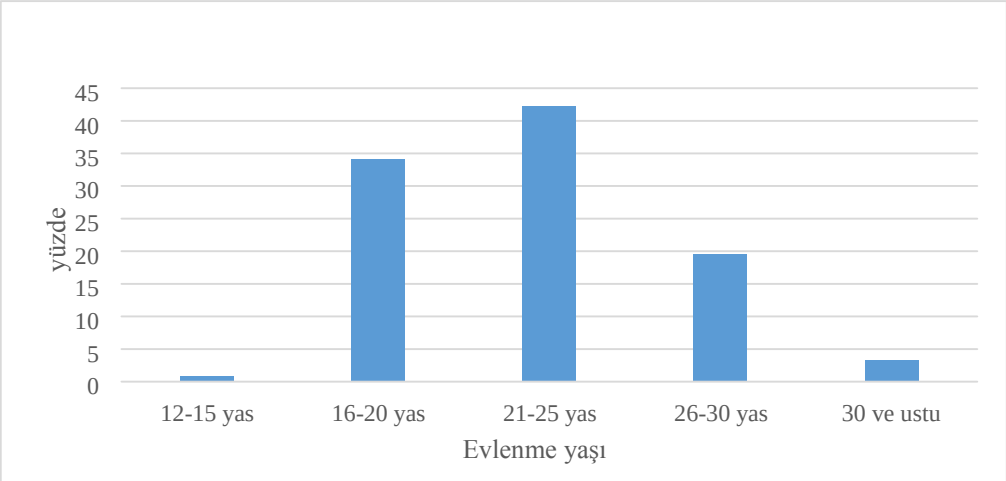
Tablo 3.2.5: Ankete Katılanların Meslekleri

Tabloda görüldüğü üzere ankete katılanların %14'ü memur, %11'i işçi, %23'ü serbest meslek, %14'ü emekli, %29'u ev hanımı, %5'i esnaf-tüccar ve %4'ü diğer meslek gruplarındaki işlerde çalışmaktadır veya bu işlerden emekli olmuşlardır.

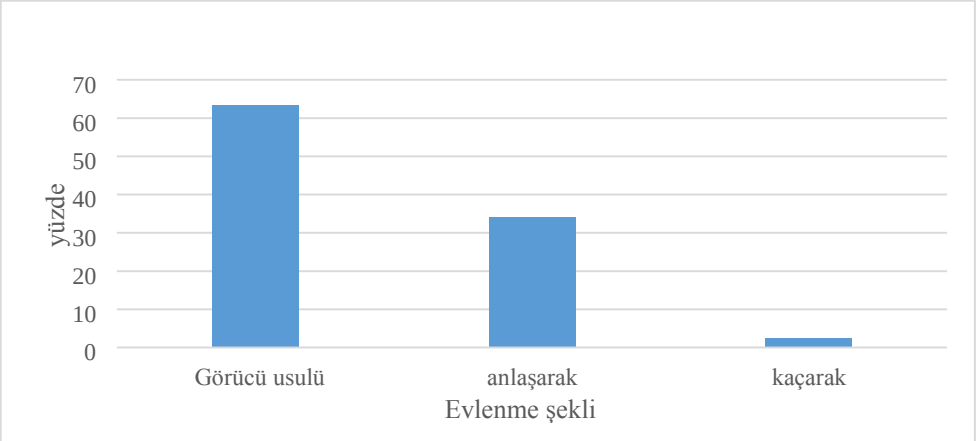
3.3. Kıbledağı Köyü'nde Yaşayanların Aile Yapısı ve Kronik Hastalıklar

Tablo 3.3.1: Evlenme Yaşı

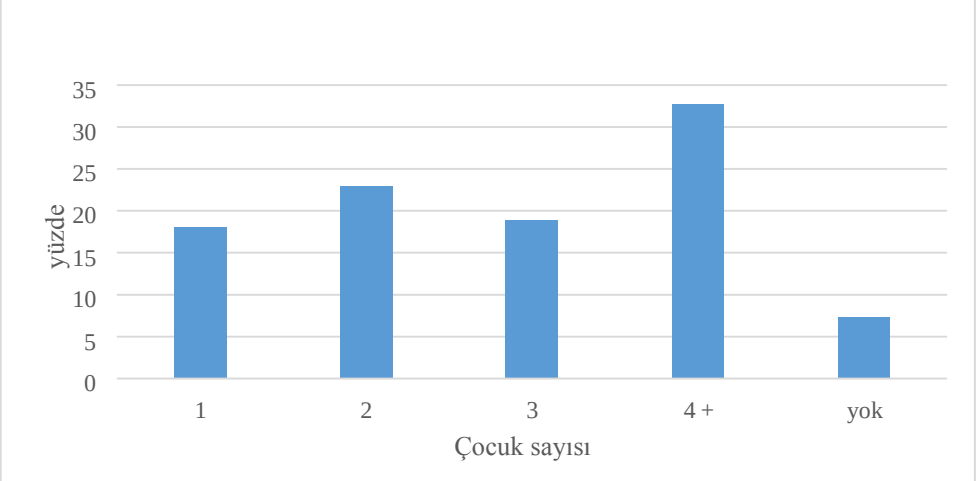
Kıbledağı Köyünde yaşayanların %2'si 12-15 yaş aralığında, %34'ü 16-20 yaş aralığında, %42'si 21-25 yaş aralığında, %19'u da 26-30 yaş aralığında, %3'ü ise 30 ve üstü yaşlarında evlenmiştir. Evlenme yaşının zamanla arttığı görülmüştür.

Tablo 3.3.2: Evlenme Şekli

Evli olanların %63'ü görücü usulü ile, %34'ü ise anlaşarak evlenmiştir. Evli olanların sadece %3'ü kaçarak evlenmiştir.

Tablo 3.3.3: Çocuk Sayısı

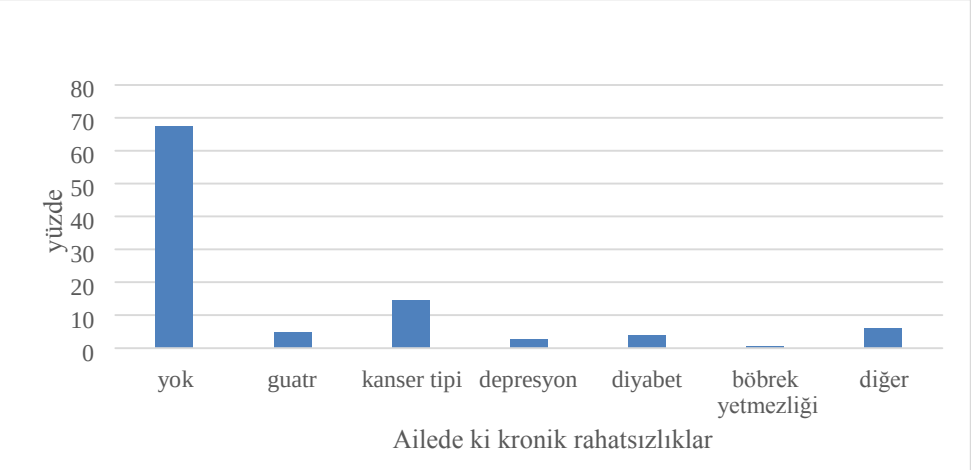
Köyde yaşayanların %33'ünün 4 ve üzeri çocuğu vardır. %19'inin 3, %23'ünün 2 ve %18'sinin 1 çocuğu bulunmaktadır. %7'sinin ise hiç çocuğu yoktur.

Tablo 3.3.4: Evde Yaşayan Birey Sayısı

Aynı evde 4 kişi ve aşağı sayıda yaşayanların oranı %65'dir. 5 ve üzeri sayıda aynı evde yaşayanların oranı ise %35'dir. Bu durum köyde hane içerisinde geniş aileden çekirdek aileye geçiş olduğunu göstermektedir. Yapılan görüşmelerde eskiden birkaç ailenin aynı hanede yaşadığı belirtilmiştir.

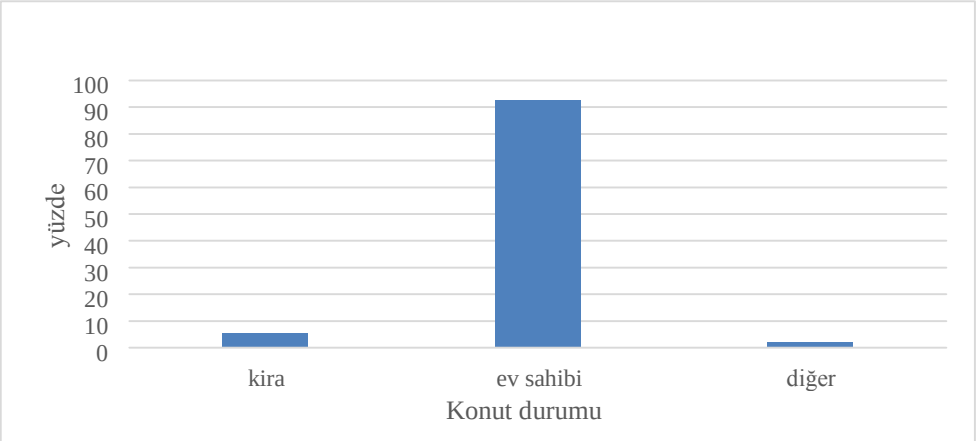
Tablo 3.3.5: Ailedeki Kronik Rahatsızlıklar

Köyde yaşayanların %5'inde guatr, %15'inde kanser, %3'ünde depresyon, %4'ünde diyabet, %1'inde böbrek yetmezliği ve %6'sında diğer kalıtsal olarak gelen kronik hastalıklar bulunmaktadır. %66'sında ise herhangi bir kronik hastalık bulunmamaktadır.

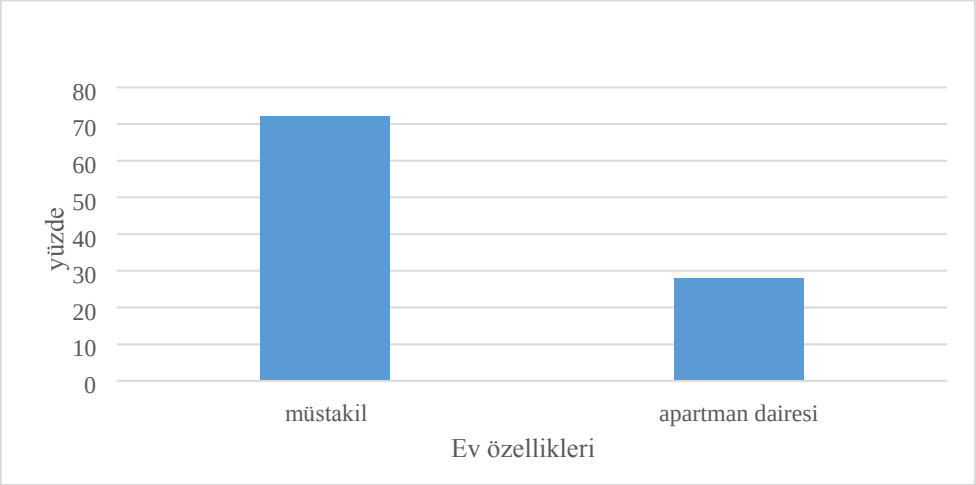
3.4. Kıbledağı Köyü'ndeki Hanelerin Durumu

Tablo 3.4.1: Konut Durumu

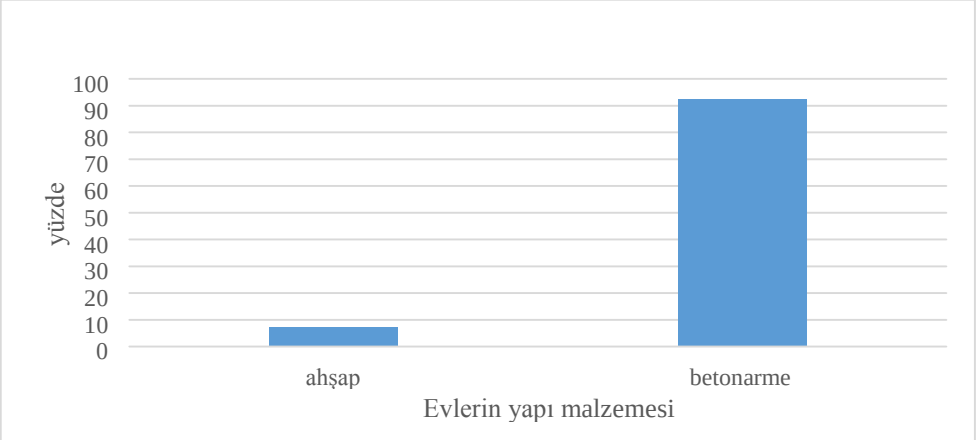
Köyde yaşayanların %93'ü ikamet ettikleri evin mal sahibidir. %5'i ise kiracı durumundadır. Geriye kalan %2'lik kısım ise ikamet ettikleri ev kendilerine ait olmamakla birlikte çeşitli nedenlerden ötürü kira ödememektedirler.

Tablo 3.4.2: Ev Özellikleri

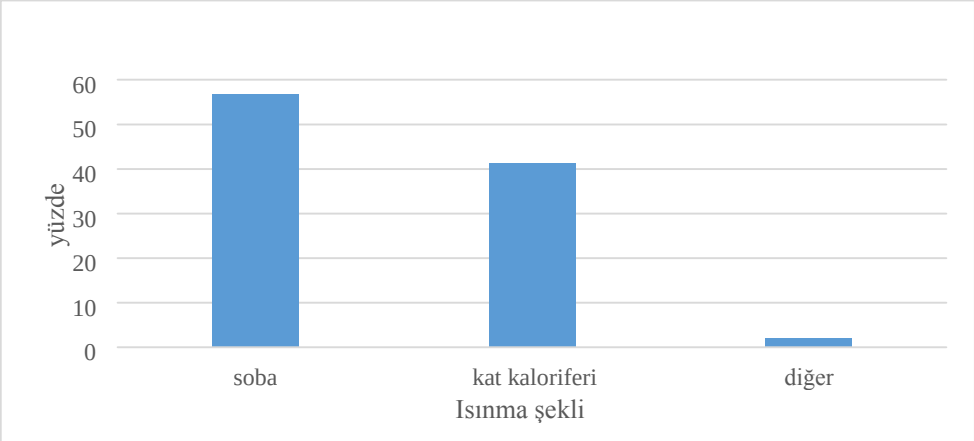
Köyde bulunan evlerin %71'i müstakil, %29'u apartman dairesidir. Ev yapımına uygun arazinin az olmasından dolayı köyde yatay yerleşmeden dikey yerleşmeye geçilmiştir. Ayrıca arazi yapısından dolayı evlerin konumu dağınıktır.

Tablo 3.4.3: Evlerin Yapı Malzemesi

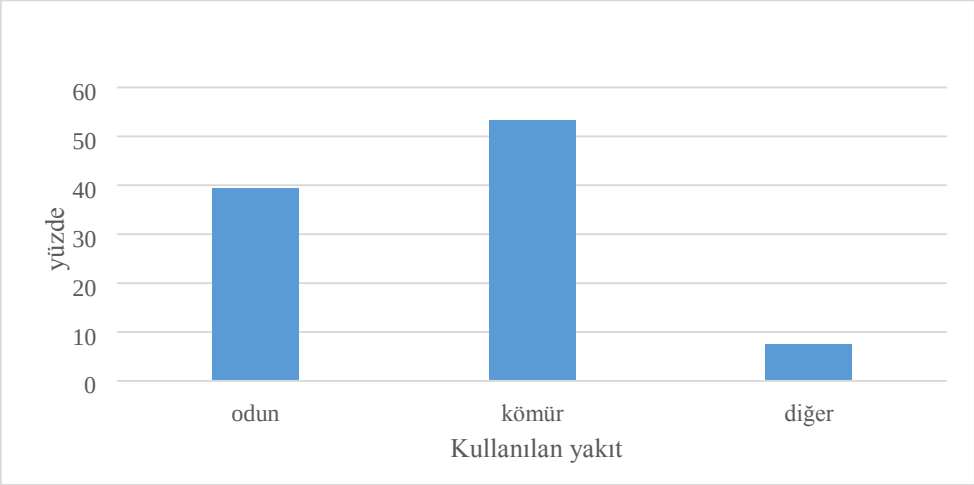
Evlerin %91'i betonarme, %9'u ahşaptır. Maddi imkânların çoğalması ile evlerin yapımında kullanılan yapı malzemesi ahşaptan betonarmeye dönmüştür.

Tablo 3.4.4: Isınma Şekli

Isınmak için evlerin %57'sinde soba, %41'inde kat kaloriferi kullanılmaktadır. %2'si ise ısınmak için başka araç ve gereçler kullanmaktadır. Evlerde ısınmak için soba dışında kat kaloriferi gibi sistemlerin kullanılması teknolojik ve teknik açıdan gelişme yaşandığını göstermektedir.

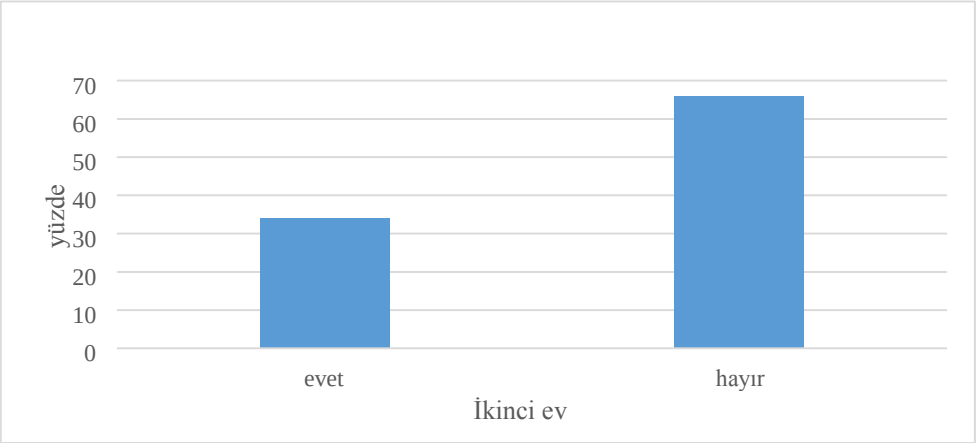
Tablo 3.4.5: Kullanılan Yakıt

Evlerde ısınmak için yakıt olarak %53'ü kömür, %39'u odun, %8'i ise başka yakıtlar kullanmaktadır. Yörede orman arazisi çok geniştir. Fakat orman arazisinden odun yapımı çok fazla işçilik gerektirmektedir ve odun, kömür kadar dayanıklı bir yakıt

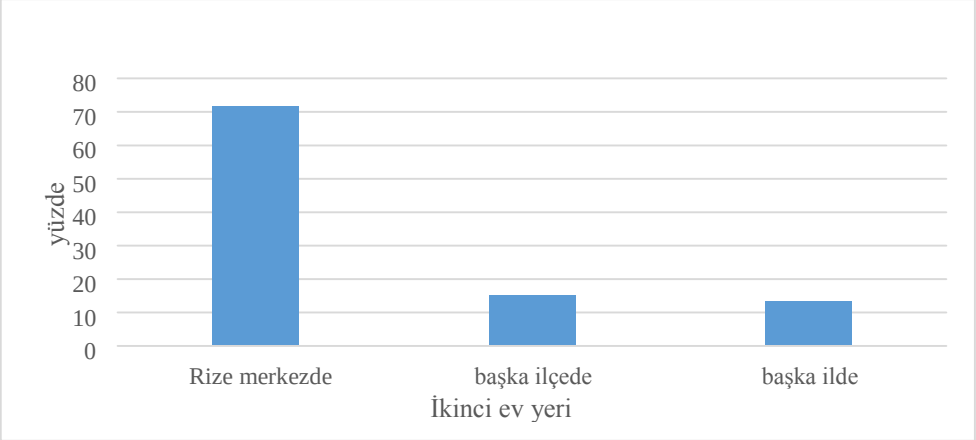
değildir. Bu yüzden daha maliyetli olmasına rağmen yakıt olarak odun yerine kömür daha fazla tercih edilmektedir.

Tablo 3.4.6: İkinci Ev

Kendi evi olanların %33'ünün ikinci bir evi vardır. %67'sinin ise oturduğu ev dışında başka bir evi yoktur.

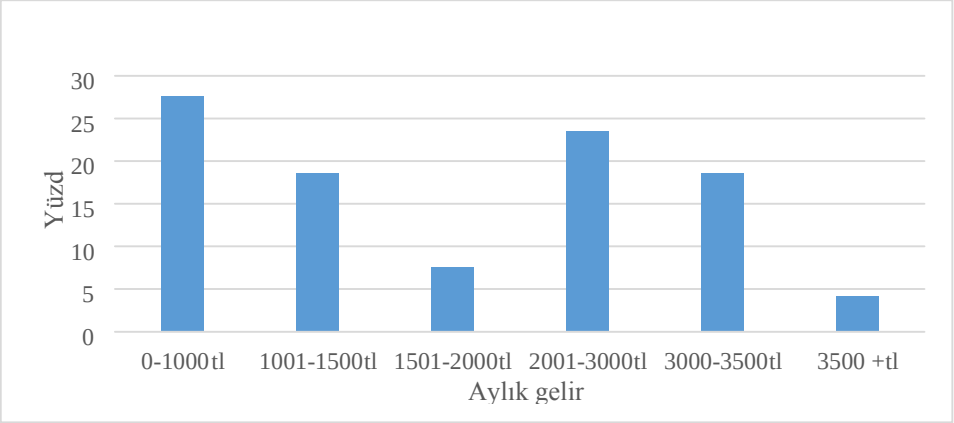
Tablo 3.4.7: İkinci Evin Nerede Olduğu

İkinci bir evi olanların %71'inin ikinci evi şehir merkezindedir. %15'inin ikinci evi başka bir ilçede, %14'ünün ise başka bir ildedir.

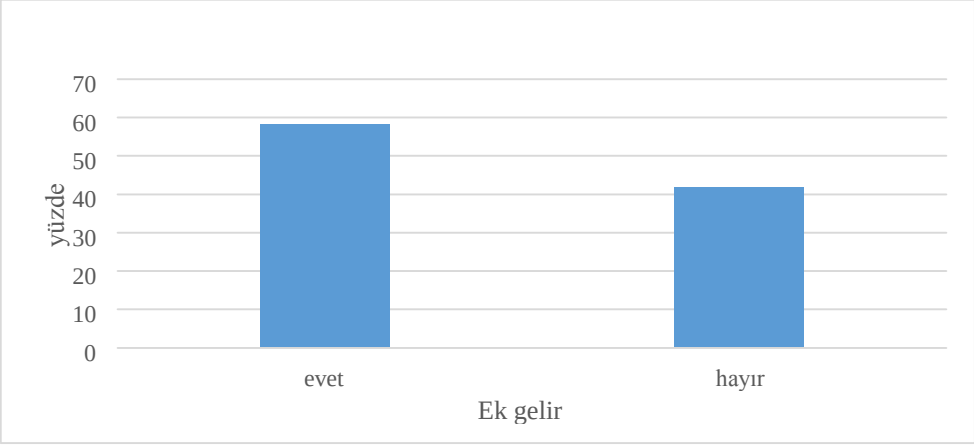
3.5. Gelir, Borç ve Mal Durumu

Tablo 3.5.1: Aylık Gelir

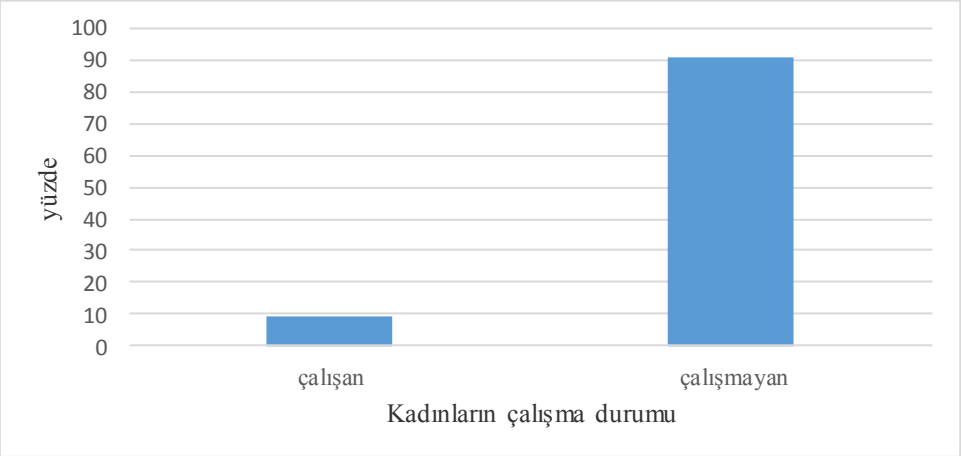
Köyde yaşayanların gelir durumu; %28'inin 0-1000 tl, %18'inin 1001-1500 tl, %8'inin 1501-2000 tl, %24'ünün 2001-3000 tl, %18'inin 3001-3500 tl, %4'ünün ise 3500 tl ve daha fazladır. Bu rakamlar doğrultusunda köyde yaşayanların %54'ünün asgari ücretin altında geliri olduğu görülmektedir.

Tablo 3.5.2: Ek Gelir

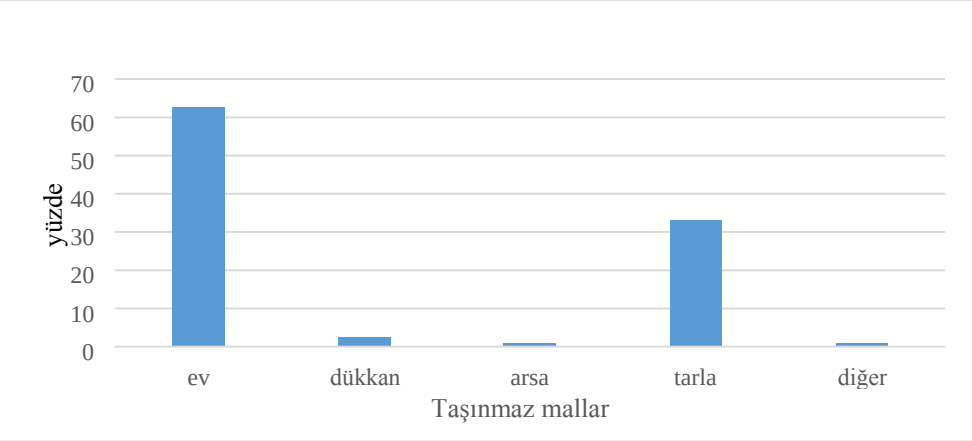
Köy halkının %59'unun ek geliri vardır. %41'inin ise ikinci bir geliri yoktur.

Tablo 3.5.3: Kadınların Çalışma Durumu

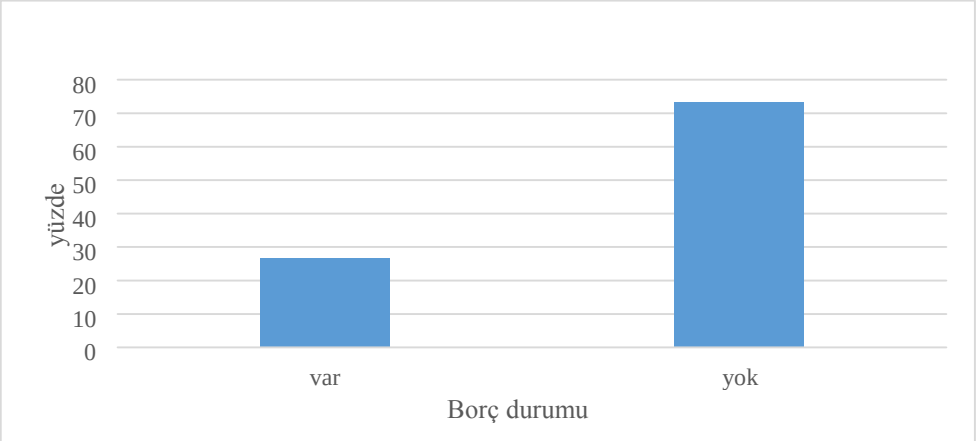
Köyde yaşayan kadınların %9'u maaşlı bir işte çalışmaktadır. %91'i ise herhangi bir işte çalışmamaktadır. Kadınların çoğunluğu ev işleri ve bahçe işleri ile ilgilenmektedir. Çok küçük bir kısmı iş hayatında varlığını göstermektedir.

Tablo 3.5.4: Taşınmaz Mallar

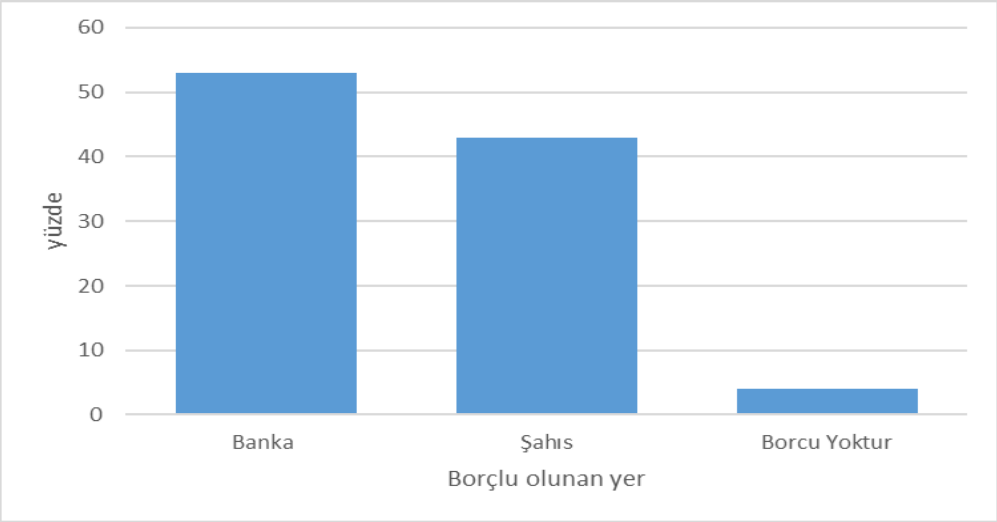
Köyde yaşayanların taşınmaz mal olarak %63'ünün evi, %33'ünün tarlası, %2'sinin dükkanı, %1'inin arsası ve %1'inin bunlar dışında taşınmaz malı vardır. Yöre halkının tamamının taşınmaz bir malı bulunmaktadır.

Tablo 3.5.5: Borç Durumu

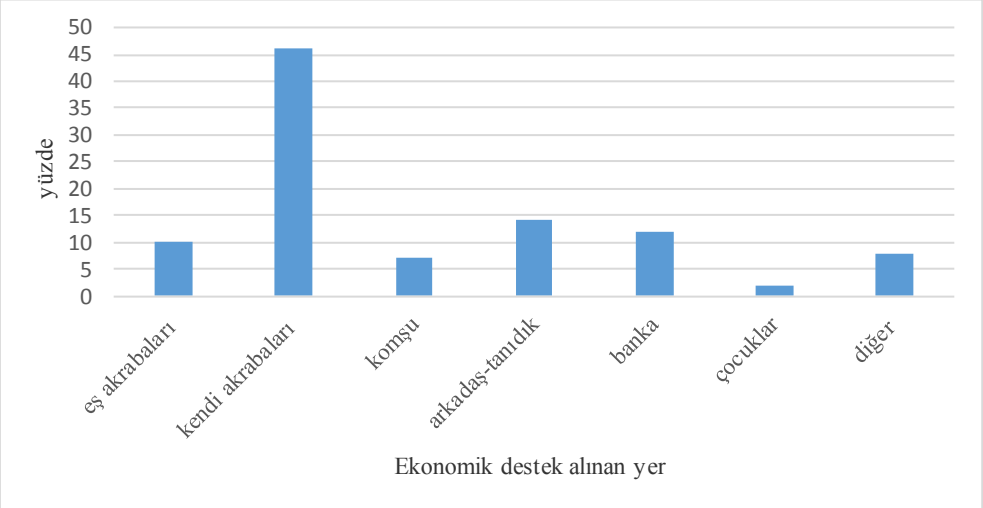
Köy halkının %27'sinin borcu vardır. %73'ünün ise herhangi bir borcu yoktur.

Tablo 3.5.6: Borçlu Olunan Yer

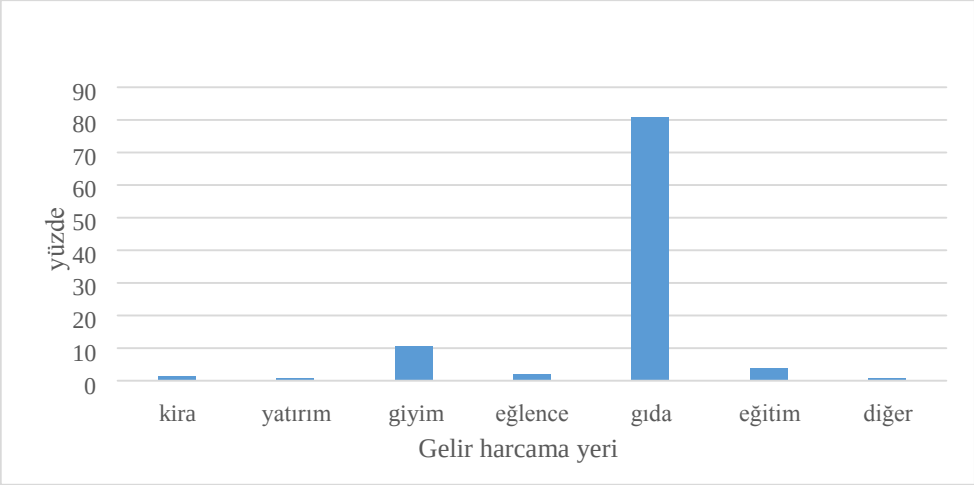
Borcu olanların %%53'ü bankaya, %43'ü şahsa ve %4'ü ise başka bir yere borçludur.

Tablo 3.5.7: Ekonomik Destek Alınan Yer

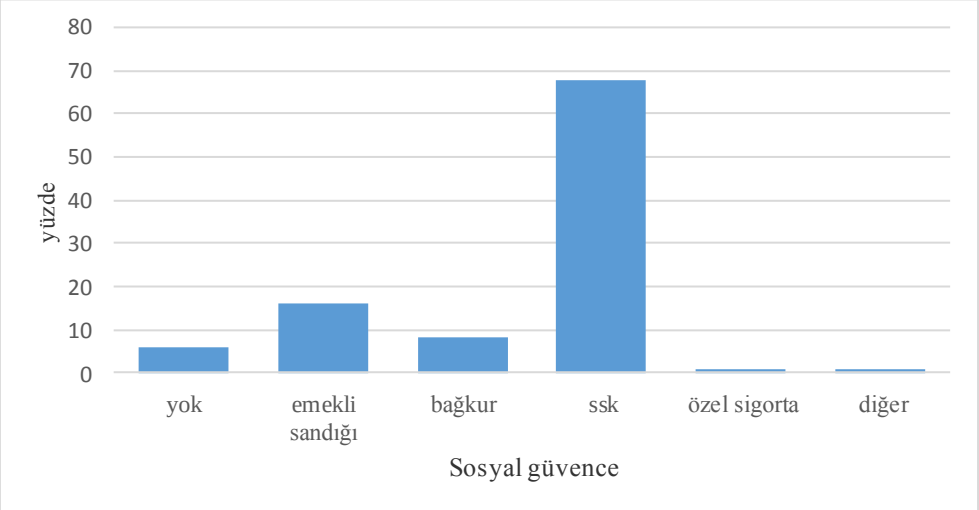
Ekonomik bir sıkıntı yaşadığında köy halkının %10'u eşinin akrabalarından, %46'sı kendi akrabalarından, %7'si komşularından, %13'ü arkadaşlarından, %14'ü bankalardan, %2'si çocuklarından ve %8'i başka yerlerden yardım almaktadır.

Tablo 3.5.8: Gelir Harcama Yeri

Köyde yaşayanlar gelirlerinin; %2'sini kiraya, %1'inin yatırıma, %10'unu giyime, %2'sini eğlenceye, %80'ini gıdaya, %4'ünü eğitime ve %1'ini diğer harcamalar için kullanıyor. Köy halkı gelirinin büyük bir kısmını gıdaya harcamaktadır.

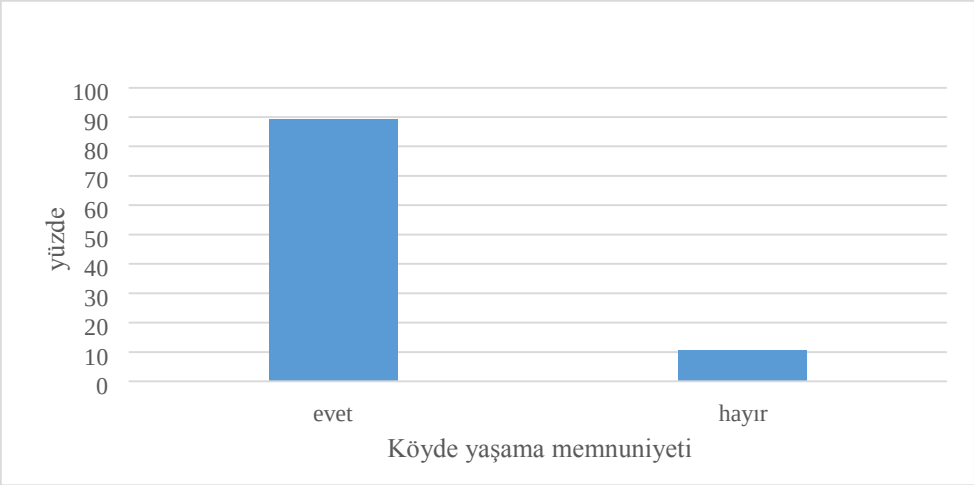
3.5.9: Sosyal Güvence

Kıbledağı Köyü'nde yaşayanların %6'sının herhangi bir sosyal güvencesi yoktur. %16'sının emekli sandığı, %8'inin bağkur, %68'inin ssk, %1'inin özel sigorta ve %1'inin ise diğer bir sosyal güvencesi vardır.

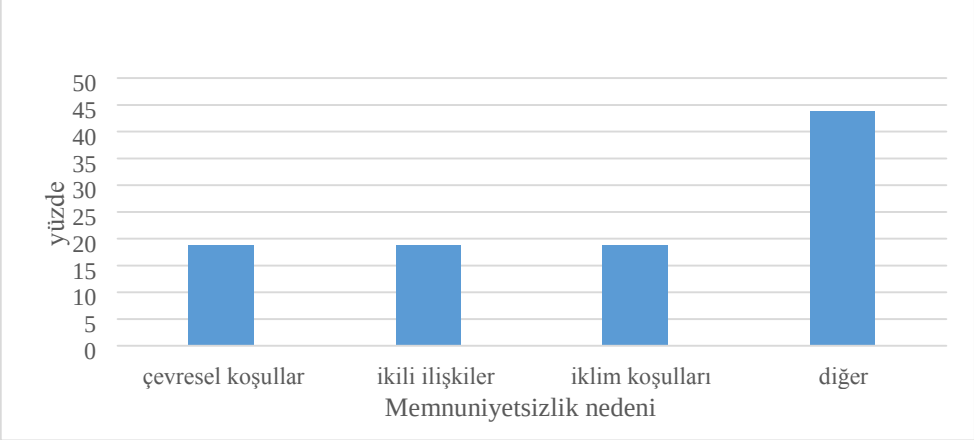
3.6. Köyde Komşuluk ilişkileri ve Köy Sorunları

Tablo 3.6.1: Köyde Yaşam Memnuniyeti

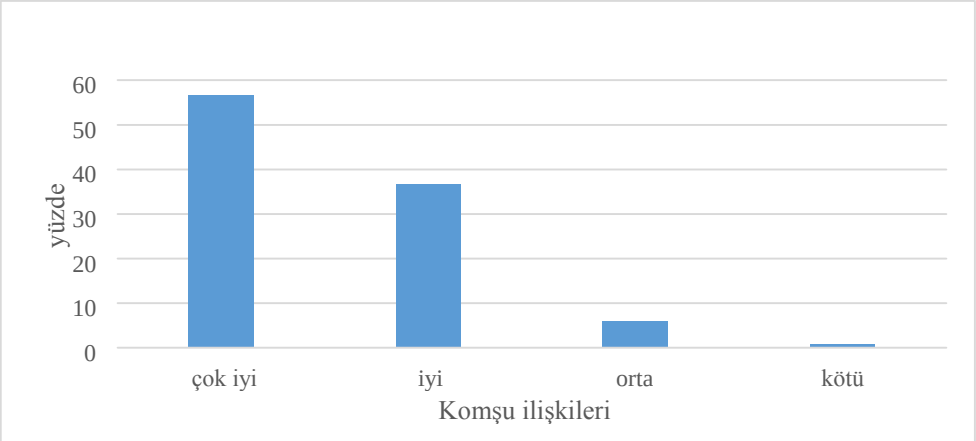
Köy halkının %90'ı köyde yaşamaktan memnundur. %10'u ise memnun değildir. Bu sonuçlara bakıldığında köylünün, köyde yaşamaktan memnun olduğu görülmektedir.

Tablo 3.6.2: Memnuniyetsizlik Nedeni

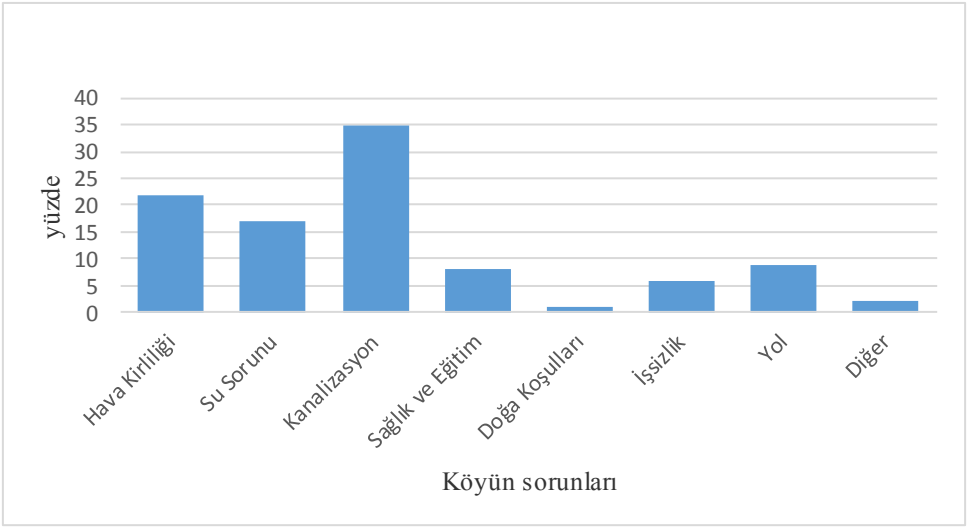
Köy yaşantısından memnun olmayanların %19'u çevresel koşullardan, %19'u ikili ilişkilerden, %19'u iklim koşullarından ve %43'ü diğer nedenlerden ötürü köy yaşamından memnun değildir.

Tablo 3.6.3: Komşu İlişkileri

Köyde yaşayanların komşuları ile ilişkileri sorulduğunda; %57'si çok iyi, %37'si iyi, %5'i orta, %1'i kötü olduğunu belirtmiştir. Kırsal bir yerleşim yeri olan köy de sosyal ilişkilerin yoğun olduğu ve köy halkının bu ilişkilerden memnun olduğu görülmektedir.

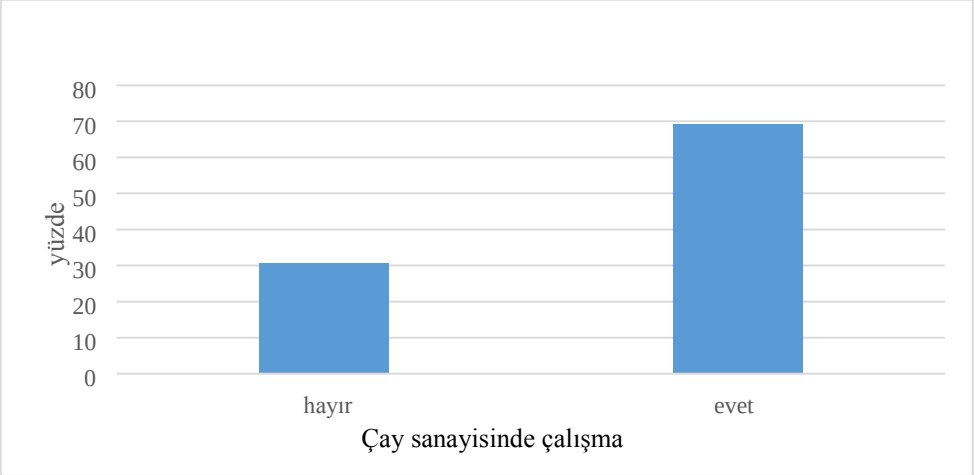
Tablo 3.6.4: Köyün Sorunları

Kıbledağı Köyü sorunları hakkında köylünün %35'i kanalizasyon sorunundan, %22'si hava kirliliğinden, %17'si su sorunundan, %9'u yol sorunundan, %8'i sağlık ve eğitim koşullarının yetersizliğinden, %6'sı işsizlikten, %1'i doğal koşullardan, %2'si diğer olumsuz koşullardan memnun değildir. Köyde en belirgin olarak kanalizasyon, hava kirliliği ve su sorunu bulunmaktadır. Bu sorunlar gündelik hayatı olumsuz etkilemektedir. Çözümleri için gereken adımların bir kısmı atılmış, bir kısmı ise hala çözüm beklemektedir.

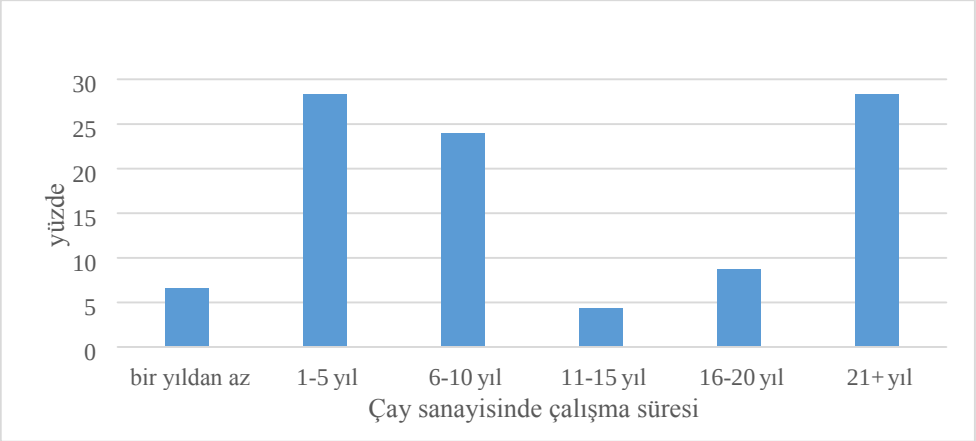
3.7.Kıbledağı Köyü'nde Çay Sanayisi

Tablo 3.7.1: Çay Sanayisinde Çalışma

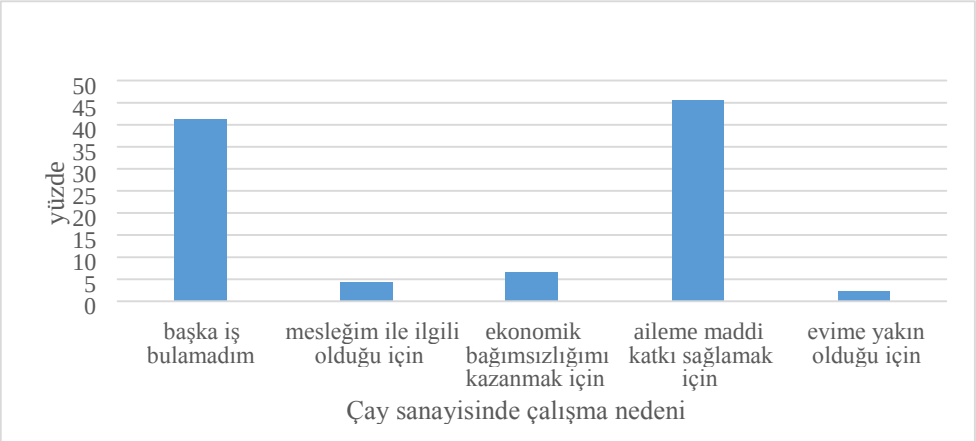
Kıbledağı köyünde yaşayanların %70'i çay sanayisinde çalışmıştır. %30'u ise çalışmamıştır. Yöre halkının büyük bir kısmı çay sanayisinde ya çalışmış ya da çalışmaya devam etmektedir. Bu oranlara bakıldığında çay sanayisinin köy ekonomisi için önemli bir işlevi olduğu görülmektedir.

Tablo 3.7.2: Çay Sanayisinde Çalışma Süresi

Çay sanayisinde çalışanların; %7'si bir yıldan az, %28'i 1-5 yıl arası, %24'ü 6-10 yıl arası, %5'i 11-15 yıl arası, %9'u 16-20 yıl arası, %27'si 21 yıl ve daha fazla süre çalışmıştır. Çay sanayisinde çalışanların bu sektör de uzun yıllar çalıştığı anlaşılmaktadır. Çalışma sürelerinin uzun olması çay sanayisinin yöre halkı için istihdam kaynağı olduğunu ve köyde ki iş açığını kapattığını ortaya koymaktadır.

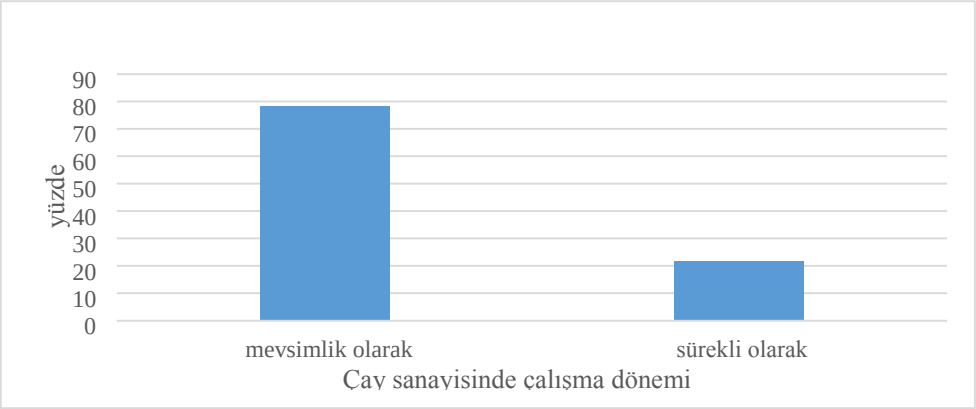
Tablo 3.7.3: Çay Sanayisinde Çalışma Nedeni

Çay sanayisinde çalışanların %41'i başka iş bulamadığından dolayı, %4'ü mesleği ile alakalı olduğu için, %6'sı ekonomik bağımsızlığını kazanmak için, %46'sı ailesine maddi katkı sağlamak için, %3'ü ise evine yakın olduğu için çay sanayisinde

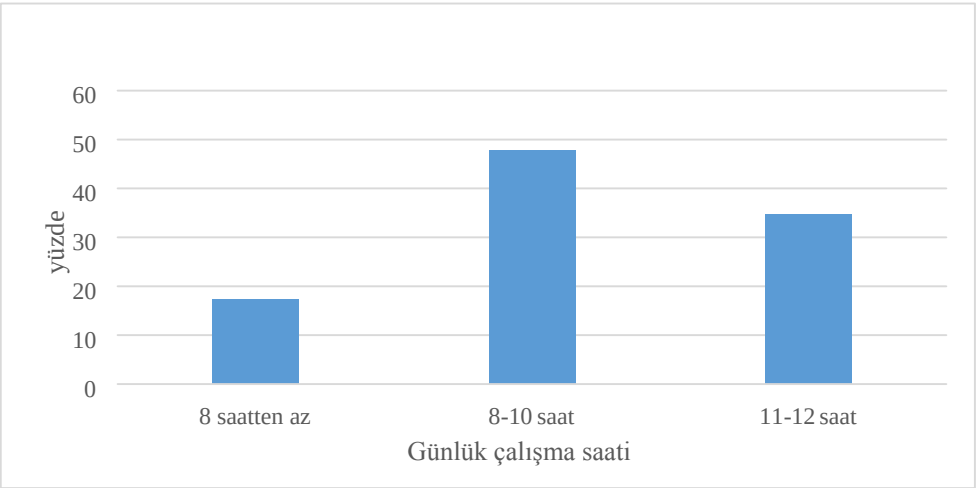
çalışmıştır. Çay sanayisinde çalışanların başlıca çalışma nedenleri iş olanaklarının kısıtlı olması ve maddi gelir elde ederek ailesine katkı sağlama düşüncesidir.

Tablo 3.7.4: Çay Sanayisinde Çalışma Dönemi

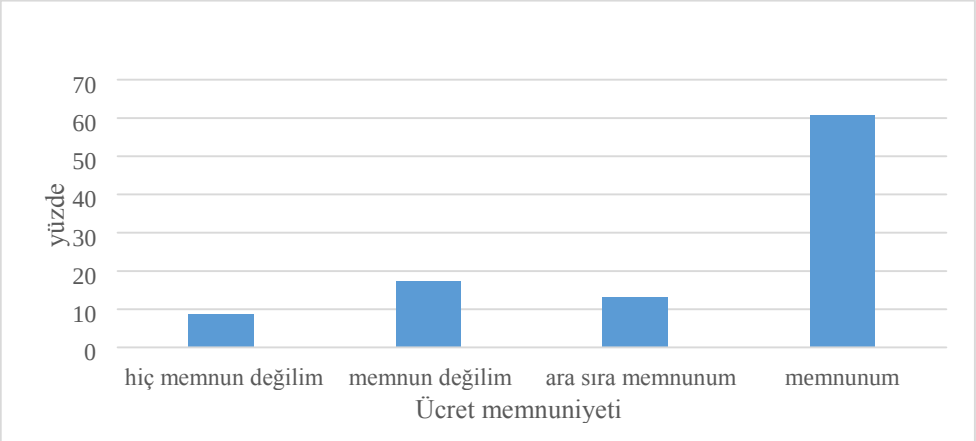
Çay sanayisinde çalışanların %79'u mevsimlik işçi olarak, %21'i sürekli işçi olarak çalışmıştır. Çay tarımının yaz döneminde yoğun olmasından dolayı çay sanayisinde de mevsimlik olarak çalışan sayısı artmaktadır. Bu yüzden çay sanayisinde mevsimlik olarak çalışan sayısı sürekli çalışan sayısından çok daha fazladır.

Tablo 3.7.5: Çay Sanayisinde Günlük Çalışma Saati

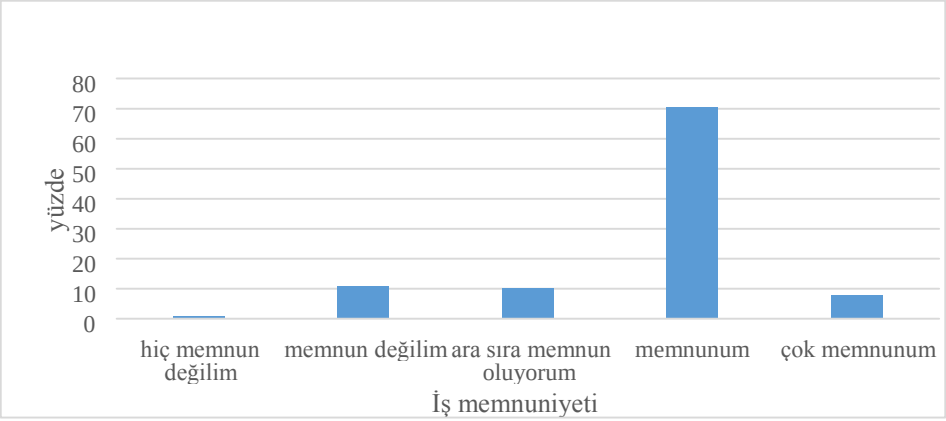
Çay sanayisinde çalışanların çalışma sürelerine baktığımızda, %18'i 8 saatten az, %48'i 8-10 saat, %34'ü 11-12 saat çalışmıştır.

Tablo 3.7.6: Ücret Memnuniyeti

Çay sanayisinde çalışanlar aldıkları ücretten %9'u hiç memnun değil, %18'i memnun değil, %12'si ara sıra memnun, %61'i ise memnundur. Çay sanayisinde çalışanlar aldıkları ücreti makul kabul edip memnun kalmaktadır.

Tablo 3.7.7: İş Memnuniyeti

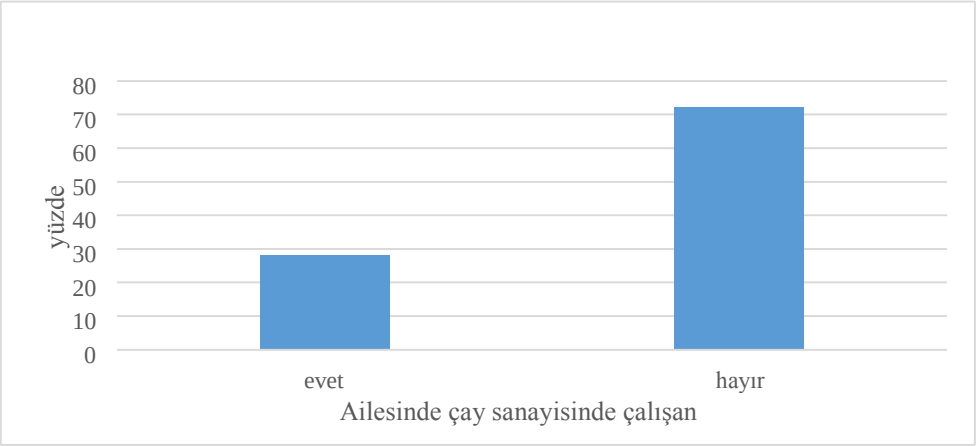
Çay sanayisinde çalışanlar yaptıkları işten; %1'i hiç memnun değil %10'u memnun değil, %10'u ara sıra memnun oluyor, %70'i memnun, %9'u çok memnundur. Genel olarak çay sanayisinde çalışanlar yaptıkları işten memnun olmaktadır.

Tablo 3.7.8: Başka İşte Çalışma İsteği

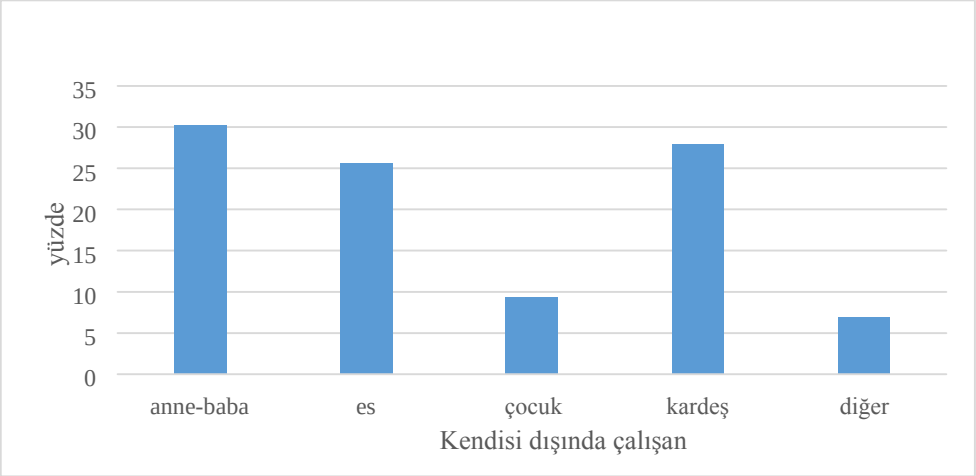
Çay sanayisinde çalışanların %26'sı başka bir işte çalışmayı düşünmektedir. %74'ü ise başka işte çalışmayı düşünmemektedir.

Tablo 3.7.9: Ailesinde Çay Sanayisinde Çalışan

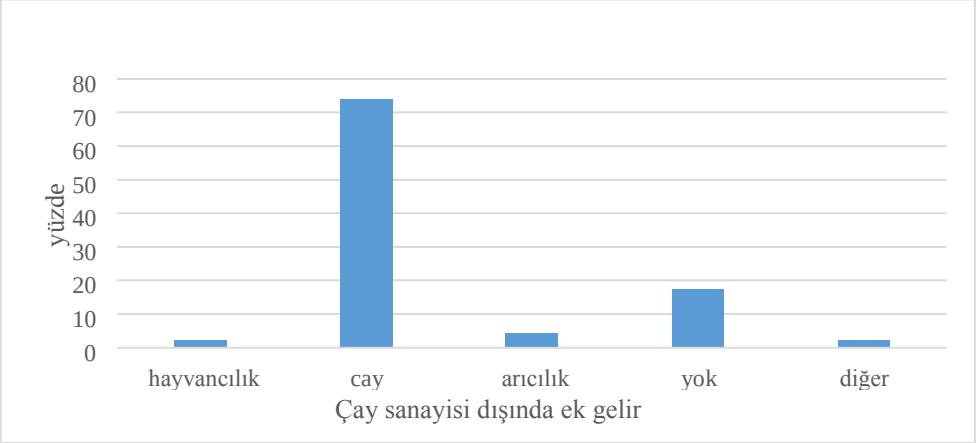
Çay sanayisinde çalışanlarının %29'unun kendisi dışında ailesinden çay sanayisinde çalışan bulunmaktadır. %71'inin ise kendisi dışında çay sanayisinde çalışan kimse bulunmamaktadır.

Tablo 3.7.10: Ailesinde Kendisi Dışında Çay Sanayisinde Çalışan

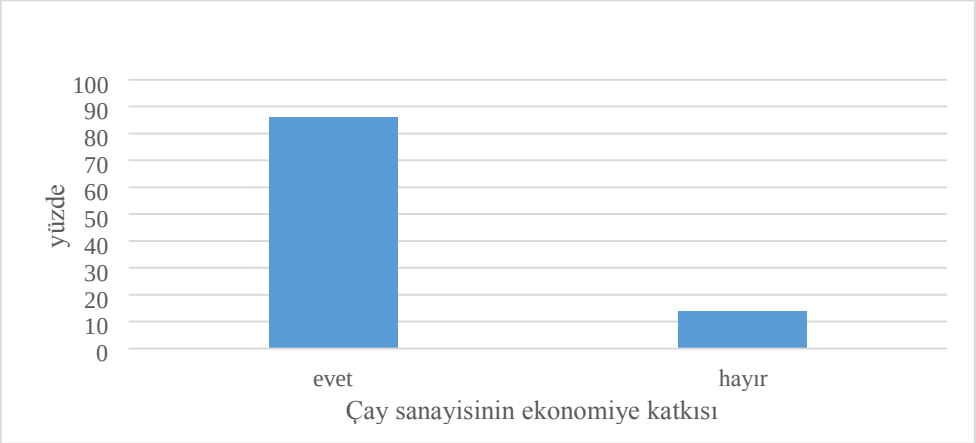
Kendisi dışında ailesinden çay sanayisinde çalışan kişilerin; %30'unun anne-babası, %26'sının eşi, %9'unun çocuğu, %28'inin kardeşi ve %7'sinin diğer akrabaları çay sanayisinde çalışmaktadır.

Tablo 3.7.11: Çay Sanayisi Dışında Ek Gelir

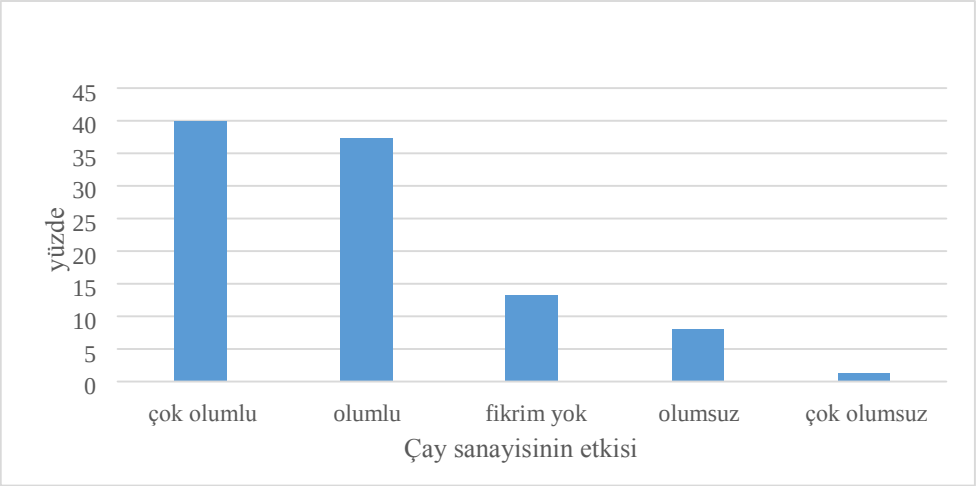
Çay sanayisinde çalışanların aldıkları maaş dışında, %2'sinin hayvancılık, %75'inin çay tarımı, %3'ünün arıcılık, %2'sinin diğer bir gelir kaynağı bulunmaktadır. %18'inin ise başka bir geliri bulunmamaktadır.

Tablo 3.7.12: Çay Sanayisinin Ekonomiye Katkısı

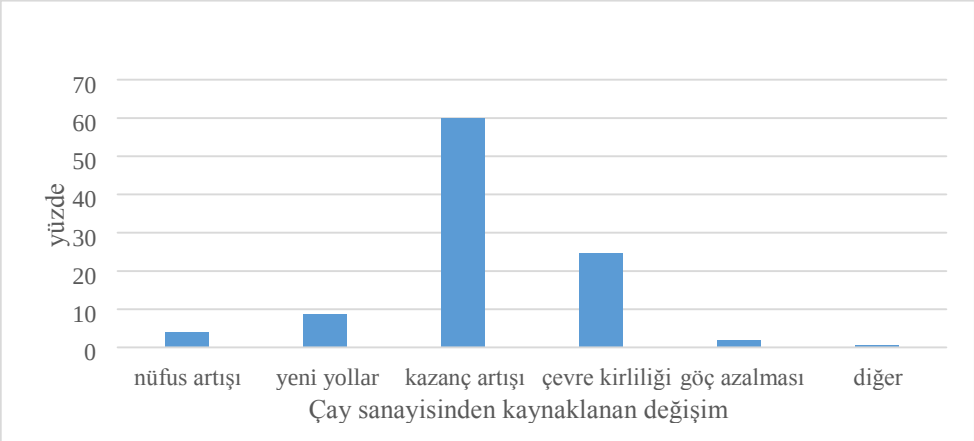
Kıbledağı Köyü'nde yaşayanların %87'si çay sanayisinin köy ekonomisine katkı sağladığını düşünmektedir. %13'ü ise çay sanayisinin köy ekonomisine katkı sağladığını düşünmemektedir.

Tablo 3.7.13: Çay Sanayisinin Etkisi

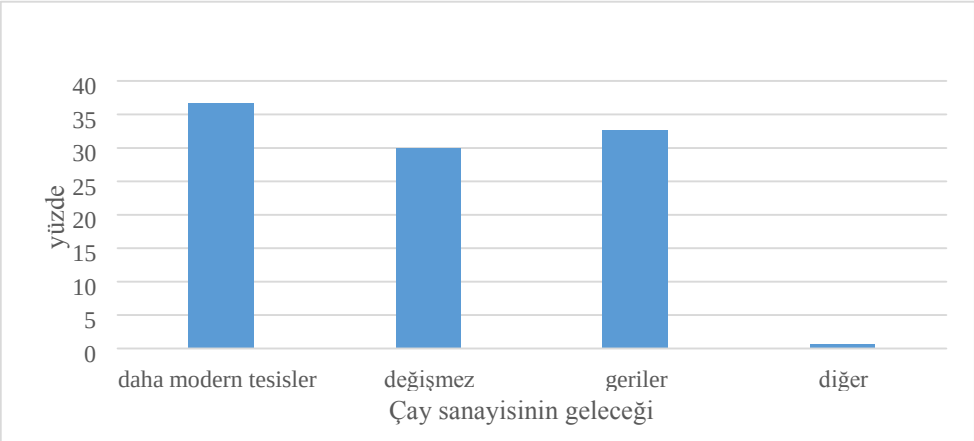
Kıbledağı Köyü'nde yaşayanlar çay sanayisinin köy yaşamına etkisinin; %40'ı çok olumlu, %37'si olumlu, %13'ü fikri yok, %8'i olumsuz, %2'si çok olumsuz olduğunu düşünmektedir. Çay sanayisi köy yaşamına olumlu yönde katkı sağlamıştır.

Tablo 3.7.14: Çay Sanayisinden Kaynaklanan Değişim

Köy yaşantısında; çay sanayisinden kaynaklanan değişimler hakkında köy halkının %3'ü nüfus artışının olduğu, %9'u yeni yolların yapıldığı, %60'ı kazancın yükseldiği, %25'i çevrenin kirlendiği, %2'si göçlerin azaldığı, %1'i diğer etkilerin olduğunu düşünmektedir. Çay sanayisi yöreye ekonomik anlamda olumlu yönde bir değişim yaşamasına neden olmuştur.

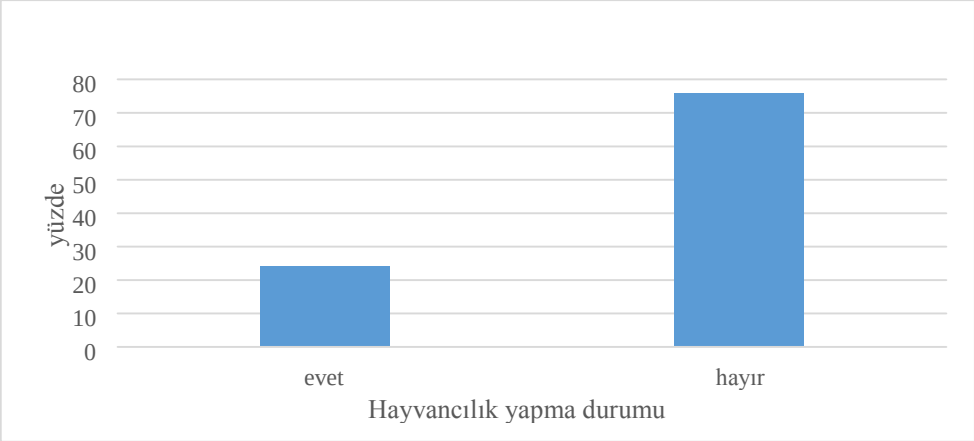
Tablo 3.7.15: Çay Sanayisinin Geleceği

Kıbledağı Köyü'nde yaşayanlar çay sanayisinin geleceği hakkında %36'sı daha modern tesislerin kurulacağını düşünmektedir. %30'u değişmeyeceğini böyle kalacağını düşünmektedir. %33'ü ise zamanla gerileyeceğini düşünmektedir. %1'i diğer başka yönlerde gelişmeler yaşayacağını düşünmektedir.

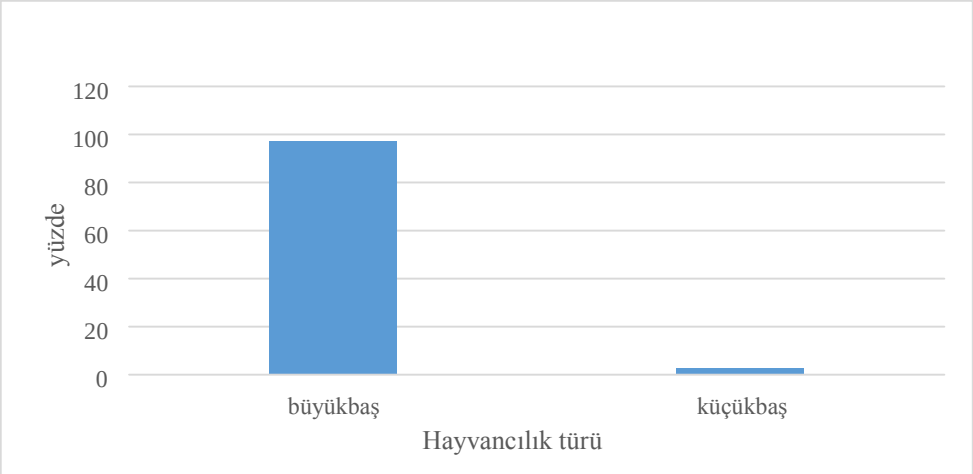
3.8. Kıbledağı Köyü'nde Hayvancılık, Tarım ve Beslenme Tercihleri

Tablo 3.8.1: Hayvancılık Yapma Durumu

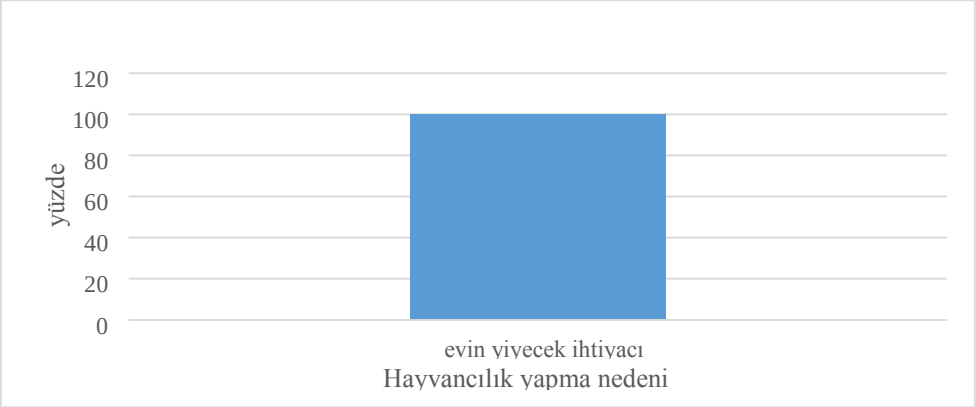
Kıbledağı Köyü'nde yaşayanların %24'ü hayvancılık yapmaktadır. %76'sı ise hayvancılık yapmamaktadır. Kırsal bir yerleşim yeri olmasına rağmen köy halkının büyük bir bölümü hayvancılık yapmamaktadır.

Tablo 3.8.2: Hayvancılık Türü

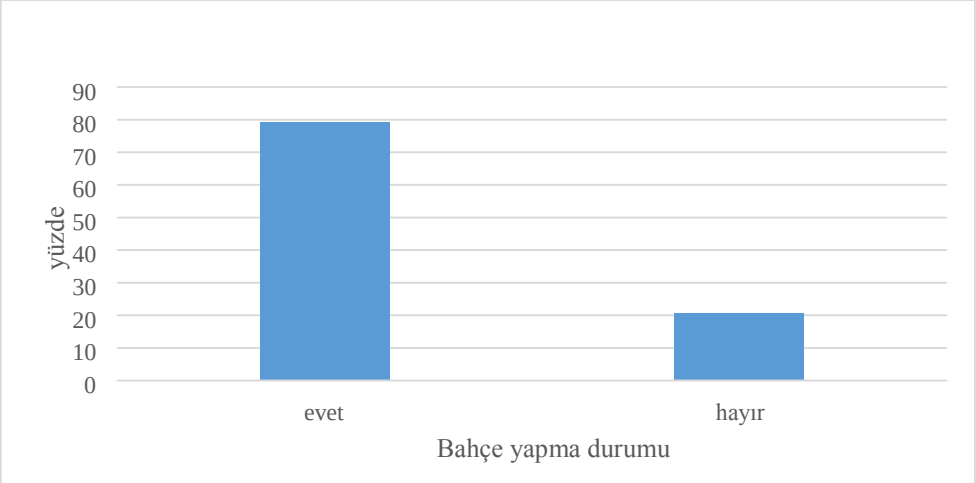
Hayvancılık yapanların %98'i büyükbaş hayvancılık, %2'si ise küçükbaş hayvancılık yapmaktadır. Yapılan hayvancılık türü büyükbaştır. Küçükbaş hayvancılık yok denecek kadar azdır.

Tablo 3.8.3: Hayvancılık Yapma Nedeni

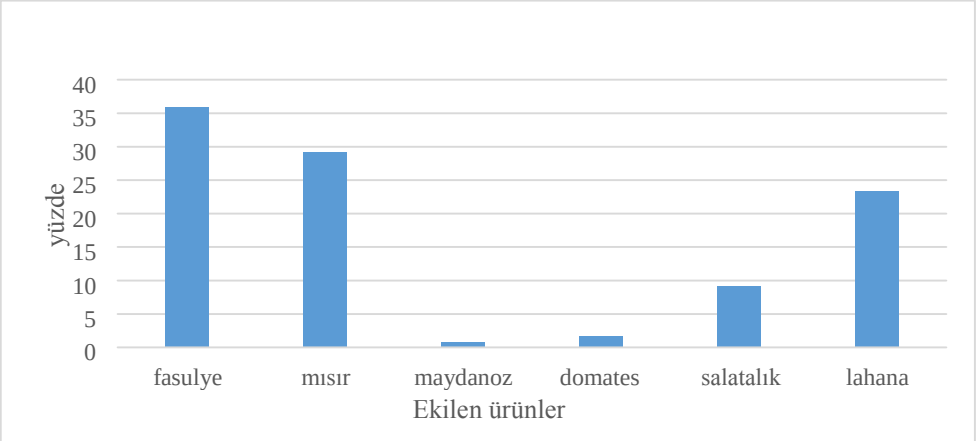
Hayvancılık yapanların %100'ü kendi ihtiyaçlarını karşılamak için hayvancılık yapmaktadır. Maddi gelir amaçlı bir hayvancılık köyde yapılmamaktadır.

Tablo 3.8.4: Bahçe Yapma Durumu

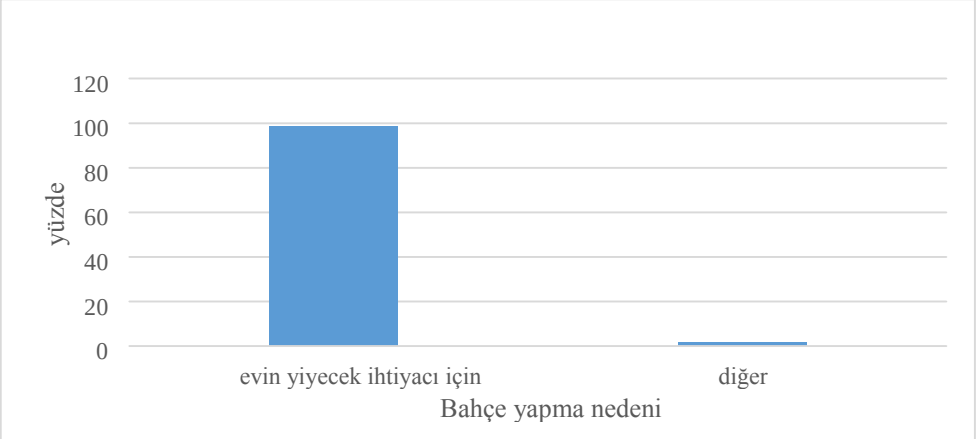
Köyde yaşayanların %80'inin bahçeleri bulunmaktadır. %20'sinin ise bahçeleri bulunmamaktadır.

Tablo 3.8.5: Ekilen Ürünler

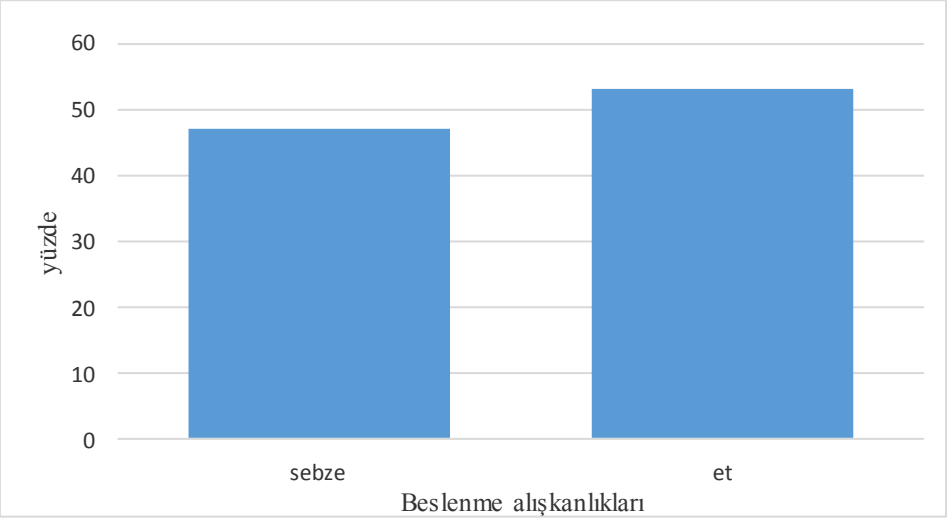
Bahçesi olan köylüler en çok %36 oranında fasulye yetiştirmektedir. Bunu %29 yetiştirilme oranı ile mısır ve %23 oranı ile kara lahana takip etmektedir. Bunların dışında %9 salatalık, %2 domates ve %1 maydanoz yetiştirilmektedir.

Tablo 3.8.6: Bahçe Yapma Nedeni

Bahçe yetiştiren köylülerin %99'u kendi ihtiyaçları için bahçe yetiştirmektedir. %1'lik kısmı ise diğer nedenlerden ötürü bahçe yetiştirmektedir.

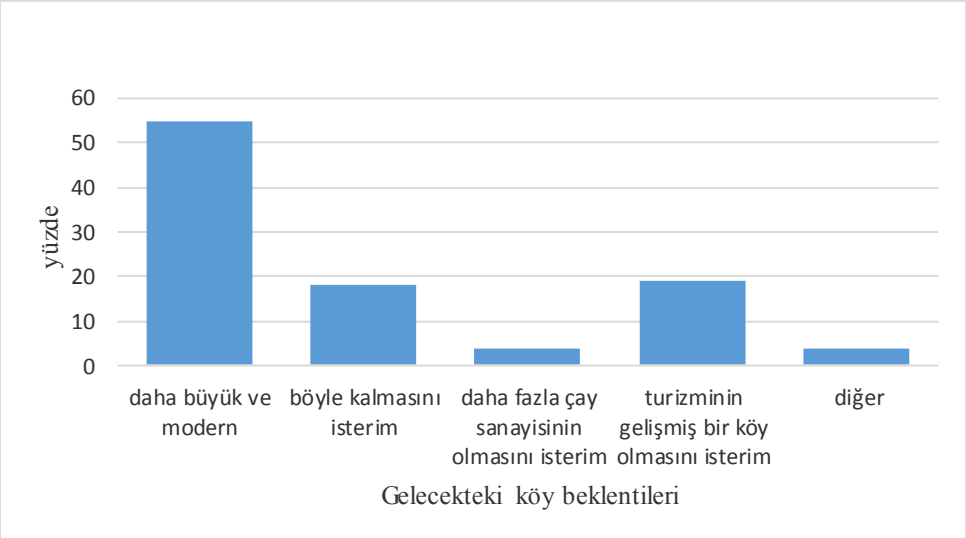
Tablo 3.8.7: Beslenme Alışkanlıkları

Kıbledağı Köyü'nde yaşayanların yemek tercihlerinin %47'si sebze ağırlıklıdır. %53'ü ise et ağırlıklı yemekler tercih etmektedir.

3.9.Köy Halkının Gelecekte Köyden Beklentileri

Tablo 3.9.1: Gelecekteki Köy Beklentileri

Kıbledağı Köyü'nde yaşayanların %55'i köyün daha büyük ve daha modern bir köy olmasını istemektedir. %18'i köyün böyle kalmasını ve değişmemesini istemektedir. %4'ü köyde daha fazla çay sanayisinin olmasını istemektedir. %19'u turizmi gelişmiş bir köy olmasını ve %4'ü ise diğer yönleri ile gelişmesini istemektedir. Kıbledağı Köyü'nde yaşayanlar köyün büyüyüp gelişmesinden memnun olmaktadır. Gelecekte daha büyük ve modern bir yerleşim yeri olmasını istemektedir.

3.10. SÖZLÜ TARİH

Mcadoo'ya göre sözlü tarih; belirli bir olayın yaşandığı dönemde yaşamış, bir olaya dolaylı ya da doğrudan iştirak etmiş ya da bir olaya şahitlik eden insanların tecrübelerini doğrudan dinleme şansı bulmuş kişilerden veri elde etme yöntemidir. Ayrıca sözlü tarih, temel olarak sözlü kaynakları değerlendirerek tarih yazma ya da sözlü kaynakları tarih yazımında kullanma yöntemi olarak da açıklanmaktadır (aktaran Şahin, 2019, s. 2).

Bir yerleşim yeri; içerisinde yaşam faaliyetleri gösterilmeye başladığından itibaren zaman içerisinde değişmeye ve gelişmeye başlar. Bu değişim, gelişim ve yaşam faaliyetleri her ne kadar kayıt altına tutulmaya çalışılsa dahi zamanla unutulmaya yüz tutmaktadır. Bu bağlamda topluluğu oluşturan bireylerin kendilerinden önceki nesillerin kimler olduğunu, nereden geldiklerini, nasıl yaşadıklarını bilmeleri çok önemlidir. Yapılan görüşmeler ışığında Kıbledağı Köyü'nde yaşayanların köy hakkında bildikleri irdelenip, köyün sözlü tarihine ulaşılmaya çalışılmıştır.

3.10.1. Köyün İsmi ve Kuruluşu

Kıbledağı Köyü'nün tam kuruluş tarihi ve ilk yerleşenler hakkında tam bir bilgi sahibi olmamakla birlikte köy halkı köyün kuruluşunun Fatih Sultan Mehmet'in Trabzon'u fethetmeden önce kurulduğu kanısındadır. Köyün ve mahallelerinin eski

isimlerinden yola çıkarak köy tarihinin 300-400 yıl öncesine dayandığı ifade edilmektedir.

Köyün eski ismi "Setoz" dur. Ne zaman konulduğu ve ne anlama geldiği hakkında köy halkının bir bilgisi bulunmamaktadır. Köyün eski isminin Rumca olduğu tahmin edilmektedir. Yine Rumca olduğu tahmin edilen, mahallelerinin de eski isimleri bulunmaktadır. Köyün ve mahallelerinin eski isimleri bugün hala kullanılmaktadır.

Köyün şu anki ismi Kıbledağı Köyü'dür. Bu ismi rivayetlere göre köyün yanı başında olan dağdan aldığı yönündedir. Rize'nin merkezinde yaşayan insanlar bahsi geçen dağa bakarak kıble yönünü buldukları için bu dağa Kıbledağı adı verilmiştir. Köy de bu dağın eteklerinde olduğu için ismini bu dağdan almıştır.

> "Köy kurulalı 300-400 sene var tahminen yani"(H.Y./68/E)

> "Kıbledağı köyü Fatih Sultan Mehmet Trabzon'u fethetmedikten önce Pontus Rum imparatorluğu döneminde kurulmuştur. Çünkü köyün adı o günden kalma Rumca olarak Setoz köyü olarak kurulmuş ve ta o zamandan kurulduğuna işaret olarak mahallelerinin isimleri de hep Rumcadır. Kospoça, Holçe, Molomati, Misidi, Diğla, Ğanciveni, Muher, Alikiça diye mahallelerinin isimler hep Rumcadır. Onun için köyün ta o zamandan kurulduğunu biliyorum. Pontus imparatorluğu zamanında kurulmuş. Hem adı Rumcadır Setoz olarak" (İ.E./72/E)

> "İsmini alması sırtını dayadığı dağla alakalı bir durum. Rize'den namaz kılmak için kıbleye doğru yönelenlerin doğrulduğu dağ istikametinde olması hasebi ile ismi Kıbledağı olarak belirtilmiş" (A.E./39/E)

> "Benim bildiğim kadarıyla nüfustan da aldığım bilgilere göre 250 sene öncesine kadar. Daha da eskidir de benim bildiğim 250 sene" (N.K./61/E)

> "Tahminen 350-400 sene civarı diye düşünüyorum" (Y.F./48/E)

3.10.2. Köyün Göç Hareketleri

Kıbledağı Köyü'nde şu anda yaşayanların hatırladığı ve bildiği kadarı ile Kıbledağı Köyü toplu halde bir göç almamıştır veya vermemiştir. Zaman içerisinde münferit olarak göçler yaşanmıştır; fakat bu göçler köyün nüfusunu ve sosyal yaşamını

etkileyecek düzeyde değildir. Münferit göçlerin genel sebebi maddi imkânların kısıtlı olmasıdır. Köyde yaşamlarını idame ettiremeyecek kadar malı veya geliri olmayan kişiler iş imkânlarının daha çok olduğu yerlere göç etmişlerdir.

> "Yok böyle bir göç hatırlamıyorum" (F.E./71/K)

> "Böyle belirli bir yani sürü halinde değil de tabi zaman zaman gidenler olmuştur. Ama tek tek gidenler olmuştur. Toplu bir göç olmamıştır burada" (M.E./75/E)

> "Göç söyle oldu mesela çaydan tatmin olmayan gurbete gitti. Deniz yollarına gitti. İnşaatta çalışmaya gitti. Bizim köyden çok inşaatçı var. Gittiler İstanbul'a Kasımpaşa'da çoğunluk oldular. İnşaatçılık yaptılar. Çoğu da gemici mesela" (İ.K./65/E)

> "Genelde göç vermiş. Rize'nin geneli göç vermiş. Bizim köy de göç vermiş. Eskiden bizde fabrika öyle bir üretim şeyi yoktu. Dar bir bölge. Tarımda tam elverişli olmadığı için. Çoğu eskiden orman işi için İzmit dolaylarına keresteciliğe gidenler oldu. Daha sonra gemilere çalışanlar oldu. Belirli bir göç İstanbul, İzmir, Ankara'ya verdiğini biliyorum" (N.K./61/E)

3.10.3. Köyün Yaşamış Olduğu Felaketler

Köyde hatırlanan çok büyük bir felaket ve salgın hastalık olmamakla birlikte yaşanmış bir sel felaketi ve çeşitli salgın hastalıklardan bahsedilmektedir. Bölgenin coğrafi ve iklim koşullarına bağlı olarak küçük çapta sel felaketi sıkça rastlanan bir durumdur. Yakın dönemde herhangi bir felakete dayalı can kaybı yaşanmamıştır. Bunun yanında bir çay fabrikası ve birkaç evin kullanılamaz hale geldiği bir sel felaketi yaşanmıştır.

> "En büyük felaket Çağla Çay'ın olduğu yer vardı. İsmi üzerindeydi molla battı. O yüzden oraya ole demişler. O yaka sel yeridir derler ve hatta bizim bildiğimiz tarihlerde 2001-2002 o civarlarda Çağla Çay ve orada bir mahalle kalktı. Can kaybımız olmadı ama maddi hasarımız köy adına büyüktü" (F.Y./42/E)

> "Benim daha çocukluğumdan önce "taun" hastalığı vardı. Taun hastalığından ölenler çok vardı. Topalın Yunus'un iki oğlu 25 günde o hastalıktan gitti. Yeni adını bilmiyorum o zamanlar bu şekildeydi. Bu hastalığı nenem çok anlatırdı. Allah rahmet eylesin annemin annesi. Sonradan verem çıktı. Veremden ölen çok oldu. Şimdi kanserden nasıl ölen çok oluyorsa o zaman verem idi. Benim çocukluk zamanımdan daha da önce işte amcam verem çıktı. Taun, verem.

Ondan sonra da işte kanser çıktı. Babamın zamanında kanser belki de köyde 3 kişide yoktu 1968'de" (H.Y./68/E)

"Bu Çağla Çay'ı sel aldı. Ondan önce doğal afet olmadı. Kopan yerler oldu ama böyle can kaybı olan afet köyümüzde olmadı" (İ.K./65/E)

" Salgın hastalık diye ta eskiden tam tarihini bilemiyorum ama veba gibi bulaşıcı hastalıklar. Başka bir şey daha vardı o hastalık neydi? Dur bakayım. Birkaç sefer o şekilde hastalıklar yaşanmış. O zamanda bulaşıcı hastalıklar vardı. Veba Kolera gibi. Büyük köyü yok edecek bir yangın yok. Bizim köyde yerleşim yerlerinde evler yanmış ama bizim burası Anadolu gibi toplu köy olmadığı için tek tek evler yanmış. Doğal afet 99 ve 2000 senelerinde köyümüzün merkezinde sel felaketi yaşamış. Bir çay fabrikası, 5-10 tane ev birden gitmiş yani. Can kaybı olmadı" (İ.E./72/E)

"Burada öyle bir salgın hastalık benim dönemimde olmamıştır. Ölümcül hastalık bizim çocukluk dönemimizde tüberküloz yani bugünkü verem denilen hastalık idi. Yani ölümcül hastalık olarak o idi. O hastalığa kapılan bir insan artık gün sayardı. Ömrünü bitirirdi ölürdü. Bir ilacı, bir tedavisi mümkün değildi o zamanlar. Nitekim doktor da yoktu. İlaç da yoktu. Onun için o hastalığa kapılanlar tabi hiçbir insan gününü bitirmeden ölmez. Ölümcül hastalık oydu bugünkü kanser gibi" (M.E./75/E)

3.10.4. Köyün Tanınmış Kişileri

Kıbledağı Köyü'nde yetişmiş, köy ve civarında tanınmış kişiler olarak çoğunlukla din âlimlerinden bahsedilmektedir. Din âlimleri dışında devlet kurumlarında etkin makamlarda görev almış kişiler ve köyün yararına işler yapmış olan kişilerden de söz edilmektedir. Din âlimi olarak Yusuf Hoca olarak bilinen Yusuf Yılmaz, devlet kurumlarındaki etkin kişiler olarak Yargıtay üyesi Şaban Kazdal, eski milletvekili Zelkif Kazdal ve doktor Yusuf Yılmaz köyde tanınmış kişiler olarak kabul edilmektedir. Ayrıca Mustafa Erkan isimli kişinin köy de elektrik kullanımı başlamadan önce kendi imkânları ile elektrik ürettiği ve kullandığı bilinmektedir. Bu yüzden Mustafa Erkan'ın da tanınmış, ileri gelen kişiler arasında kabul edilmektedir.

"Daha önce kırıklara Mustafa dayı bakardı. Kırıklara çıkıklara bakardı. Diş çekerdi. Köyde misal tanınmış adam olarak Mustafa Erkan dede misal. Oda elektrik santrali kurmuş mesela köyde. İlk elektrik bizim köyde kendi üretmiş. Takriben buraya elektrik 1974'te elektrik geldi ondan önceydi. 1965 yıllarında

santral vardı. Âlim olarak rahmetli Yusuf hoca. Dağ cami Dua Tepesi'ne de onun ismini verdiler zaten" (F.Y/42/E)

"Tanınmış kişi Yusuf Yılmaz hoca efendi var. Ondan sonra Mahmut efendi var tanınmış simalardan. Daha sonra Yusuf Kar hocayı sayabiliriz. Artı eğitmen vardı. İhsan Kar'ın babası. İsmi Mehmet olması lazım. Yeni mesela Şaban Kazdal Yargıtay üyesi, Zelkif Kazdal eski milletvekili. Doktor Yusuf Yılmaz Ali hocanın oğlu" (Y.F./48/E)

"Geçmişte olanlar köyümüzde en çok da bilinen Yusuf Yılmaz hoca efendi büyük âlimlerden. Güneysu'daki bir caddenin ismi de onun ismi verilmiş. Şu anda da farklı alanlarda kendini yetiştirmiş iyi eğitim almış memlekete hizmet eden tanınmış kardeşlerimiz var" (A.E./39/E)

"Köyde yetişmiş tanınmış insanlar var. Köyde benim bildiğim kadarıyla sözü geçen, güzel sözler konuşan Aşık Ahmet vardı. Ondan sonra mesela karşıda Yusuf hoca ve onun ders arkadaşı Mahmut efendi. Bunlar köyün İslami ilimlerde öne çıkan insanlardır" (M.E./75/E)

3.10.5. Köyün Geçim Kaynakları

Köyün asıl geçim kaynağı çay tarımı ve ona bağlı olarak çay sanayisidir. Köyde yaşayanların tamamına yakınının çay bahçesi bulunmaktadır. Bunun yanında çay sanayisinde çalışan büyük bir kesim bulunmaktadır. Geçim kaynağı olarak çay tarımı dışında yapılan münferit meslekler bulunmaktadır. Bunlar; inşaat işçiliği, marangoz, gemici ve din görevlisidir. Çay tarımı köye 1950'den sonra gelmiştir. Çay tarımı yapılmadan önce köydeki insanlar geçimini sağlamak için hayvancılık, mısır tarımı, kalaycılık, odunculuk ve demircilik yapılıyordu. Çay tarımı yaygınlaştıktan sonra bu mesleklere talep azalmıştır ve zamanla bu meslekleri icra eden kimse kalmamıştır.

"Çay var. Eskiden inek yapılırdı. Mısır olurdu. Şimdi mısır da olmuyor sadece çay" (F.E./71/K)

"Eskiden mısır, lahana, fasulye şu bu. Çay olmadan önce. Fakat çay ki geldi işte herkes çaya döndü. Çay bizim köye 1955'ten sonra yerleşmeye başladı. İşte ilk çaylığı 1952 de yaptık. 1952 veya 1953 de yaptık. 1960-1965 e kadar köyün yarısı çay yapmıştı. Ondan sonra çayı herkes dikti. İlk dönem zaten çay yap diye devlet dönüm başı 500 lira destek veriyordu. Teşvik etmek için. Millet çay yapsın diye. O zaman çayın parası 2 buçuk liraydı. Millet o zaman davranmadı

işte anlayamadı. Bizim ameşinin Osman amca vardı. Buraya bir de fındık verdiler. Fakat burada fındık olmadı. Burası çok kapalı olduğu için fındık pek yetişmedi burada. O fındık verildiği zaman Osman amca baya bir yer fındıklık yaptı. Ondan sonra çevirdi çaya. O ki çay parasının geliri 300 bin lira geliri duyuldu köyde. Millet şaşırdı ki bu kadar para olur mu diye. Ama adam o zaman felaket çay kesiyordu yani. Elle yani makasla falan değil. Bu dediğim 1965'lerde yani. Ondan sonra işte bu devalüasyon verilen para düşük enflasyon fazla. Öyle işte çayın baş fiyatı düşük kaldı" (H.Y./68/E)

"Şu anda köyün geçim kaynağı çaydır. Başka geçim kaynağı yok. Daha evvelden çaydan önce millet hayvancılıkla, mısır vs. ile geçinirdi. Bizim buranın insanı eskiden gemicilik ile geçinirdi. Gurbete gidenler gemicilik yapardı. Daha sonra çay çıktıktan sonra çay fabrikalarına ekseri çay fabrikalarında çalışmış" (İ.E./72/E)

"Köyün başlıca geçim kaynağı çaydır. Meslek olarak burada inşaatçılık var. Yani belli bir meslektir. Diğeri de ziraatla uğraşılıyor. İşte oda çayla uğraşılıyor" (M.E./75/E)

"Köyde yaşayanlar çay ile uğraşıyor. Eker biçer, toplar satar. Fabrikalarda var. Fabrikalar var bu köyde. Onlara işçilik yapıyorlar. Eskiden meslek diye bir şey yoktu. Külünk ile kazardı ekerdi mısırını yerdi. Başka bir şey yoktu" (M.B./82/E)

"Eskiden hayvancılık. Daha sonra bundan 60-70 sene önce çay. Tek geçim kaynağımız çay. Uğraşılan meslekler çiftçilik, inşaat sektörü baya bir var. Demir işi, sıva işi, kalıp işi, tuğla işi gibi. Eskiden köyün merkezinde kalay işiyle uğraşan, terzicilikle uğraşan bir sürü kişiler vardı. Bunların hepsi tek tek yok oldu gitti. Kalaycılık neden yok oldu? Bakır kap kaçak yok olduğu için mecburen yok oldu. Terzicilikte giyim sektörü konfeksiyon çoğalınca otomatikman yok oldu" (N.K./61/E)

3.10.6. Kıbledağı Köyü'nde Tarım ve Hayvancılık

Kıbledağı Köyü'nde çay tarımı dışında bahçelerde; karalahana, mısır, fasulye, salatalık, kabak, domates ve biber ekiliyor. Ekilen bu ürünler sezonluk ekilmektedir. Seracılık faaliyetleri yapılmamaktadır. Yetiştirilen ürünler sadece evin ihtiyaçları için ekilmektedir. Herhangi bir maddi gelir elde edilmemektedir.

"Bahçelerde sebze adına salatalık, fasulye, mısır yetişir. Nadir de olsa domateste olur" (A.E./39/E)

"Sezonluk olarak bizde sırık fasulye yapılır. Kabak yapılır. Ondan ziyade milli yemeğimiz karalahana. Yer yer mısırda ekiliyor azda olsa" (İ.K./65/E)

"Şu anda ufak ufak mısır bahçeleri, fasulye bahçeleri var. Mısır yetişiyor, fasulye yetişiyor işte salatalık, kabak" (İ.E./72/E)

"Bahçelerde ufak tefek biber, maydanoz, kabak fasulye, mısır olur. Oda kendi ihtiyacı için satma amaçlı değil. Oda yazın. Seracılık gibi o tip bir şey yok" (N.K./61/E)

Köyde hayvancılık faaliyetleri büyükbaş hayvancılığı olarak yapılmaktadır. Küçükbaş hayvancılık yapılmamaktadır. Geçmişte her hanede yapılan hayvancılık günümüzde yok denilecek kadar azalmıştır. Kışın şehre verilen mevsimlik göçler, ekonomik refah seviyesindeki artış, yiyecek ihtiyaçlarına ulaşım kolaylığı gibi faktörler köyde yapılan hayvancılık faaliyetlerini azaltmıştır. Köyün genelinde tahmin edilen büyükbaş hayvan sayısı 50 civarındadır.

"Hayvancılık şu anda bizim köyde tamamen bitmiş diyebiliriz. Köyümüzün kalabalık bir köy ve geçmişini bildiğimiz kadarıyla her evde bir tane iki tane inek olurdu. Şu anda toplasan on hane başına bir tane inek yoktur" (A.E./39/E)

" Hayvancılık bundan 20 sene önce her evde bir tane olurdu. Şimdi köyün hepsine belki 25 tane var. Büyükbaş hayvan. Şimdi kimse yapmıyor" (F.Y./42/E)

"Hayvancılık bitme aşamasında. Şu anda mesela inekleri koruma altına aldık. Köyde esnafım ayda satardım bir kamyon kepek. Şimdi 25 çuval kepeği altı ayda satamıyorum. Bir mahalleye bir inek yok mesela. Benim mahallemde hiç yok" (İ.K./65/E)

" Hayvancılık önceleri biraz canlıydı ama çay memleketi kapladıktan sonra hayvancılık azaldı. Bazısının bir tane var bazısının, hiç yok. Hayvancılık zayıf demek lazım. Belki bu köye 50 tane hayvan yoktur yani" (M.E./75/E)

"Hayvancılık tamamen bitti sayılır. Öyle mahallelerde tek tük belki bir kaç hanede hayvan olabilir. Mera işi kalktı, yayla işi kalktı. Çay bahçelerinden dolayı ot azalınca. Vatandaşta biraz da şehre göç etti. Yazın çay zamanı köye kışın şehirde olduğu için hayvancılık da bu şekilde azaldı. Şimdi tek tük hayvan olan var. Eskiden Cimil'e, Hanyaylası'na Kurtdere gibi yerlere yaylaya çıkılırdı. Eskilerimiz anlatır. Ben yapmadım ama bizden daha önceki nesil yapardı tabi yaylacılık" (N.K./61/E)

Tarım ve hayvancılık işlerinde erkeklerden ziyade kadınlar çalışmaktadır. Erkekler daha çok meslek olarak yaptıkları işler ile ilgilenmektedir. Birçoğu da

çalışmak amacı ile gurbete gittikleri için tarım ve hayvancılık işlerini kadınlar yapmaktadır. Bunun yanında fazla fiziksel güç gerektiren tarım ve hayvancılık işlerinde kadın ve erkekler birlikte çalışmaktadır.

> "Bizim burada eskiden beri daha çok kadınlar çalışıyor. Nedeni noktasında bir Karadeniz erkeği olarak tam düşüncelerimi sözlere yansıtamayabilirim ama tabiî ki erkeklerin dışarıdaki işlere yoğunlaşmasından dolayı köydeki işlere daha çok kadınlar bakıyor" (A.E./39/E)

> " Bahçelerde kadınlar çalışıyor" (F.E./71/K)

> "Burada tarımda kadınlar çalışır. Erkekler çalışmaz orda. Bilmiyorum eskiden beri öyle. Zaten burada arazi kıt olduğu için olan arazide bir avuç çay var. Kadınlar ekseri onu çeviriyor" (İ.E./72/E)

> "Eskiden beri Karadeniz'in kadınları çok çalışır. Erkek para kazanmak için gurbete şuraya buraya gittiği için mecburen ev ve bahçe işlerini kadınlar yapıyor" (N.K./61/E)

> "Kadınlar daha çok çalışıyor. Erkekler daha ziyade inşaat işleri işte kaba işlerle meşgul oldukları için. Veya fabrikada çalışıyor onun yanında kadınlarda evde aile düzenine katkı sağlıyorlar" (Y.F./48/E)

Tarım ve hayvancılıkta zamanla olumsuz manada gelişmeler yaşanmıştır. Yoğun bir şekilde yapılan tarım ve hayvancılık zamanla azalmıştır. Çay tarımının artması ile diğer tarım ürünlerine ayrılan alan daralmıştır. Çay sanayisinin gelişmesi ile birlikte köy halkının refah seviyesinin artması, bunun yanında tarım ve hayvancılıktan elde edilen ürünlere ulaşma kolaylığı gibi faktörler tarım ve hayvancılığa olan ilginin azalmasına neden olmuştur. Ayrıca kış aylarında köy halkının şehir merkezine verdiği göçlerde tarım ve hayvancılığı olumsuz etkilemektedir.

> "Olumsuz manada yaşandı. Bunun nedeni tabiî ki köyün dışarıya göç vermesi, farklı mesleklere insanların yönelmesi, dünyalık daha çok kazanç kapılarının cazip gelmesi insanları köyden uzaklaştırdı. Köyde kalan insanlarda yaşlı kesim olduğundan dolayı hayvancılıkla uğraşamadı. Çay alanları çoğaldığı için hayvanların otlakları azaldı. İmkânlarda çoğaldı tabi. Eskiden insanların yoğurda kaymağa ulaşması kısıtlıydı. Şimdi onlara ulaşmak da kolaylaştı. Maddi olarak bir sıkıntı kalmadığı için doğal olarak hayvancılık da bitti" (A.E./39/E)

> "Şimdi herkes rahata verdi. Gelir var şimdi. Şimdi Setoz'a hangi çay parası giriyor. Fabrikasından sebep efendim çalıştığı maaşından sebep çayından dolayı hangi para giriyor. Bir kamyon çeker mi onu. Eskiden köyde bir kuruş

yemiyordu para olarak. Herkes bağdan bahçeden yiyip içiyordu. Şimdi neden çalışacak. Her şey var bakkalda manavda. Oradan alıyor yiyip içiyor. Herkes almış bir daire orada oturmuş aşağıya" (H.Y./68/E)

"Değişim şöyle yaşandı eskiden daha çok olurdu hayvancılık ve tarım işleri. Daha çeşitli olurdu. Fakat şimdi azaldı yani" (M.E./75/E)

"Eskiden daha çok hayvan vardı. Şimdi artık yapılmıyor. Çay tarımını eskiden köylü yapardı şimdi Gürcü'lerle iş götürülüyor. Çaylıkların bakımları düştü. Bahçelerde de değişim oldu. Şimdi eskisi gibi eken biçen yok" (Y.F./48/E)

3.10.7. Kıbledağı Köyü'nde Çay Tarımı

Kıbledağı Köyü'nde yaşayanların tamamına yakını çay tarımı ile uğraşmaktadır. Her yıl ilkbaharda gübre verilmektedir. Çay tarımının kesim işleri mayıs ayı ile başlayıp 30 ila 45 gün aralıklarla yılda üç kez yapılmaktadır.

"Köyde herkes az ve ya çok çayla uğraşır" (A.E./39/E)

"İlkbaharda gübrelenir. Senden üç seferde kesilip satılır. Köyde herkesin çayı var. Çayı olmayan yok" (F.E./71/K)

"Çay tarımı dediğin senede üç kere çay toplanıyor. Mayıs ayında. Bazen havaların iyi veya soğuk olmasıyla ileri geri vurabiliyor ama mayısta. İşte iki ayda bir yetişebiliyor. Bu çay aşağı yukarı bir kestiğin zaman 45 gün sonra bir daha topluyorsun. Bu şekilde üç sefer çay tarımı yapılıyor" (İ.E./72/E)

"Yapılıyor tabiî ki. Çay tarımı aşağı yukarı Rizeli olup da bu yörede yaşayan yüzde yüzünün çay tarlası var. Bazı bir dönüm, bazısı üç dönüm, bazısının on beş dönüm o şekilde" (N.K./61/E)

Çay kesim işlemini daha çok kadınlar yapmaktadır. Erkekler kesilen çayın taşınması ve satılmasında yardımcı olmaktadır. Son zamanlarda çay işlerinde yurt dışından mevsimlik işçi olarak gelen Gürcü işçiler çalıştırılmaktadır. Genç nesilin okumak ve çalışmak için köy dışına gitmesi, refah seviyesindeki artış gibi faktörler çay işçiliğinde mevsimlik işçi kullanımını arttırmaktadır.

"O konuda aile içerisinde erkek ve kadın eşit diyebiliriz. Son zamanlarda insan gücünün azalması, gençlerin olmaması, yaşlıların çayla uğraşamaması sebebi ile işçi kullanımı artmış durumda" (A.E./39/E)

"Çayı kadınlar yapar. Makasla kesip satıyor" (F.E./71/K)

"Ekseri kadınlar kesiyor" (İ.E./72/E)

"Çay tarımını daha çok kadınlar. Erkekler taşımaya ve satmaya o tip şeylere. Son zamanlarda yurt dışından gelen Gürcü'ler, şehir dışından gelen işçiler yapıyor. Bazıları yetişemediği için. Bekletemediği için çayın hemen kesilmesi gerekiyor. Mecburen dışarıdan işçi alınıyor" (N.K./61/E)

Kesilen çaylar Çaykur ve özel sektörün belirlediği çay alım yerlerine ve yakında bulunan özel çay fabrikalarına satılıyor.

"Kesilen çaylar çay alım yerlerine satılıyor. Devletin ve özel sektörün insanlara sunmuş olduğu böyle bir hizmet var. İnsanlar buralara ve yakınlara bulunan çay fabrikalarına satıyor" (A.E./39/E)

"Ağırlık Çaykur. Kalanlar da özel sektöre" (İ.K./65/E)

"Devletin alım yerleri var. Çaykur'un alım yerleri var. Ekseri yoğunlukla oralara satılıyor. Oralarda satılamayan çaylar da özel sektöre satılıyor" (İ.E./72/E)

"Çaykur genel müdürlüğüne ve özel sektör fabrikalarına" (M.E./75/E)

3.10.8. Kıbledağı Köyü'nde Nüfus Hareketleri

Kıbledağı Köyü'nde toplu bir göç alma veya verme durumu yaşanmamaktadır. Mevsimlik olarak nüfus hareketliliği yaşanmaktadır. Kış aylarında çeşitli nedenlerden ötürü şehir merkezlerine göç yaşanmaktadır. Yaz aylarının başlaması ile birlikte şehir merkezlerine göç eden köy halkı tekrar köye göç etmektedir.

"Köyün genelde nüfusu yazın artar. Kışın üçte biri gider. Çocuk okuması dolayısı ile. Yazın çaya geliyor kışın gidiyor. Doğalgaz olmadığından. Yani düşün ki Rize'de doğalgaz var. Köyde kömür taşıyacaksın, odun taşıyacaksın o yüzden. Köyün doğalgazı olsa evler dayalı döşeli olsa köyün üçte biri değil hiç gitmez" (F.Y./42/E)

"Yaşanır. Kışın azalır buranın nüfusu. Rize'ye iniyorlar. Yazın herkes geliyor köyüne çayına. Çalışmaya geliyorlar" (F.E./K/71)

"Hafta içi hafta sonu yaşanmaz da kışın ve yazın yaşanır. Kışın baya göç veriyor. Şehre iniyor millet. Kimisinin işte okula giden oğlu var çocuğu var. Kışın evi olalar mutlaka Rize'ye iniyorlar. Köye durmuyorlar" (İ.E./72/E)

"Tabi tabi. Yazın köyün nüfusu en azından 700-800 kişi artar. Okul tatillerinde yani. Okulun tatil olması bide ziraatin o mevsimde olması. Mesela çay ziraatinin o mevsimde olması. Bunu kamçılayan odur" (M.E./75/)

Köy genelinde toplu göçler olmasa da münferit olarak göçler yaşanmaktadır. Bu göçlerin yaşanmasında ki en büyük neden maddi imkânların kısıtlı olmasıdır. Bulunan arazilerin miras yolu ile bölünmesi ve aile geçimini sağlayamayacak ölçüde azalması, iş olanaklarının kısıtlı olmasından dolayı artan nüfusa cevap verememesi gibi faktörler bu göçlerin yaşanmasına neden olmaktadır.

"Meslek gereği göç eden var" (A.E./39/E)

"Oğlum mesela Rize'de yaşıyor. İş dolayısıyla" (İ.E./72/E)
"Köy dışında yaşama nedeni köyde yeterli imkânları bulamayıp, geçinemeyip dışarı gurbete çıkmaları. Yani mecbur gurbete çıkacaklar. Mesela benim ailem 21 nüfustur. Benim arazim bunun yarısını bakmaz. Ne yapacak mecbur dışarı çıkacak" (M.E./75/E)

"Mesela oğlum iş icabı Manisa'da yaşıyor. Kızım evli İstanbul'da yaşıyor" (N.K./61/E)

3.10.9. Kıbledağı Köyü İmkanları

Kıbledağı Köyü'nde Şehit Metin Çetin İlkokulu adında bir okul bulunmaktadır. 85 öğrencisi, 4 öğretmeni, bir müdür ve bir müdür yardımcısı bulunmaktadır. 5 adet bakkal, bir fırın, bir çay ocağı, bir taksi durağı ve bir dolmuş durağı bulunmaktadır. Birçok değirmen ve çeşme bulunmaktadır. Fakat değirmenlerin çoğu atıl vaziyettedir. Köy halkının kullanımına açık birçok çay alım yeri faaliyet göstermektedir. Yine Kıbledağı Köyü'nde; Merkez, Yeni Mescit, Aşıklar, Mısırlı, Molomati, Hacı Yusuf Yılmaz isimlerinde 6 adet cami bulunmaktadır.

"Kıbledağı'nda 5 tane bakkal var. Değirmen çok var da şu anda aktif olarak hiç yok. Hiç biri çalışmıyor" (F.Y./42/E)

"Market, cami, kurs var. Bakkal çok senedir açıldı" (F.E./71/K)

"Köyde bakkal, camii, kurs bunlar ortadadır. Bakkal aşağı yukarı 1950'lerde burada bakkal vardı. Hala var olup gidiyor işte. Değirmenler benim bilmediğim tarihte de vardı" (M.E./75/E)

"Camilerimiz var, okulumuz var, değirmenimiz var" (N.K./61/E)

Köyde Kıbledağı Kur'an Kursu adında din eğitimi veren bir kurs bulunmaktadır. Bu kursun 1988'de inşaatına başlanmış ve 1990 yılında açılışı yapılmıştır. 200-2007 yıllar arasında kapalı olan kur'an kursu 2007 yılından günümüze kadar eğitim vermeye devam etmiştir. 2018 yılında yeni binasına taşınan kur'an kursu 70 öğrenci kapasitelidir ve 4 hoca tarafından din eğitimi sürdürülmektedir. Şu anda 65 öğrencisi ile faaliyetlerini sürdürmektedir.

Kıbledağı Köyü'nde Kıbledağı Köyü İlim ve İrfan Vakfı adı altında bir vakıf bulunmaktadır. Bu vakıf 1991 yılında köyün ileri gelenleri tarafından kurulmuştur. Vakıf köyde bulunan kur'an kursunun idari ve maddi ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Vakfın bünyesinde çay tarlası, münferit ev ve daireler bulunmaktadır. Bu mallardan elde edilen gelir kur'an kursunun ihtiyaçları için kullanılmaktadır.

"Şu anda aktif olan bir vakıf var. Kıbledağı Köyü İlim ve İrfan Vakfı. Bu vakıf kur'an eğitimi veren kur'an kursumuzun idari ve maddi olarak hizmet vermektedir" (A.E./39/E)

"Kıbledağı İlim ve İrfan Vakfı. Kur'an kursu var himayesinde. Arazisi var" (F.Y./42/E)

"İlim ve İrfan Vakfı var. Köyümüzdeki kur'an kursuna bağlıdır onlar. Zaten köyün vakfı. Kursta 70-80 tane talebe vardır. Vakfa bağışlanan mallar vardır, çaylıklar vardır, evler var, daireler var. Onlar da vakıf bünyesinde harcamalar yapılır. Kursta okuyan talebelerin giderlerine kullanılıyor" (İ.K./65/E)

"Köyümüzde İlim ve İrfan Vakfı var. Bende üyesiyim. İşte bir tane kursumuz var. Kur'an kursunun dışında bağışladıkları daireler var, çay bahçeleri var. Bunların işletmeleri ve geliri kur'an kursuna ve vakfın kullanacağı şeylere harcanıyor" (N.K./61/E)

"Kıbledağı İlim ve İrfan Vakfı. Kur'an kursunun hizmetini yürütmektedir. 65 öğrenciyi vakıf üzerinden kur'an kursunda eğitim almaktadır. İaşe ve ibadesini vakıf karşılar" (Y.F./48/E)

3.10.10. Kıbledağı Köyü Doğal Zenginlikleri

Köy halkı en büyük doğal zenginlik olarak köyün tabiatını ve çayı görmektedir.

"Köyümüzün doğal zenginliği çok güzel bir çevre yapısına sahip" (A.E./39/E)

"Doğal zenginliği çaydır" (F.Y./42/E)

"Çay var. Başka bir şey yok" (F.E./71/K)

"Kıbledağı köyünün en büyük zenginliği çaydır" (İ.E./72/E)
"Çay başka yok" (Y.F./48/E)

Köyde içme suyu olarak kullanılan iki adet su kaynağı bulunmaktadır. Bunlar "Alikiça" ve "Ermenyurdu" denilen akarsulardan gelmektedir. Bu sular haricinde mahalleler kendi su kaynağını da kullanmaktadır.

"Alikiça deresi dediğimiz dereden gelir. Birde ermen yurtları dediğimiz yer var. Oradan gelir. Bide diğer kendi kaynaklarından çıkan sular var. Bizim mesela 100 senelik bir suyumuz var. Herkesin böyle su kaynağı vardır" (İ.K./E/65)

"Herkes kendi arazisinden suyu geliyor. Şimdi biz dededen dört haneyiz. Eski dedemizin suyunu 110 metredir. Koyduk oraya bir boru. Herkes almış onu evine. Kendi suyunu kullanıyor" (M.B./82/E)

"Köyün her yerinden bizim Doğu Karadeniz'de her yerden kazdın mı su çıkar. Ortak kullandığı köyün su şeyi de var. Kendine ait su pınar şeyi de var. Her evde mutlaka iki su bağlıdır" (N.K./61/E)

Köyde kutsal sayılan sadece Kıbledağı Camii (Dua Tepesi) denilen camii bulunmaktadır. İnsanlar bu camiyi inzivaya çekilmek ve ibadet etmek için kullanmaktadır. Ayrıca bu caminin yapımında köy halkının saygı duyduğu ve değer

verdiği Yusuf Yılmaz (Yusuf Hoca) ön ayak olduğu için bu caminin, köy halkı için ayrı bir manevi değeri bulunmaktadır.

> "Kutsal kabul edilen mekânlar dua tepesi camii var. Eski insanlar zamanında inzivaya çekildiği dua etmek maksadı ile gittikleri bir yerdi. O açıdan kutsal yer sayılabilir" (A.E./39/E)

> "Dağ cami diyelim. Dua tepesidir şu anda. Oranın manevi değeri büyüktür. Çünkü rahmetli Yusuf hocanın eseridir" (F.Y./42/E)

> "Sadece işte bu dua tepesi dediğimiz yer var" (İ.E./72/E)

> "Dağ camiyi şurada bir hafız Yusuf Hoca yapmış onu. O zamanda yol yoktu. Şu tepeye kadar araba çıkardı. Gelip toplardı kadınları sepet ile arkaya onun malzemesini oradan taşımış" (M.B./82/E)

> "Kutsal mekân eskiden benim bildiğim dua tepesi. Eskiden Ayane tepesi dediğimiz tarihi camii vardır. Son zamanlarda tarihi camii değiştirildi. Yerine camii yapıldı. Oranın kutsal olduğu söylenilir. Dua etmek için oraya geceleri çıkılır" (N.K./61/E)

Köyde turistik yer olarak Arapdüzü mesire alanı, Han yaylası ve Kıbledağı Camii(Dua Tepesi) bulunmaktadır. Bu yerler yaz döneminde oldukça ziyaretçi ağırlamaktadır.

> "Arapdüzü mesire alanı ve Han yaylası var" (A.E./39/E)

> "Turistik mekân Han Düzü Yaylası, Arap Düzü Mesire Alanı birde Dua Tepesi Mesire Alanı olarak geçiyor" (F.Y./42/E)

> "Arapdüzü mesire yeri ve Handüzü yaylası var." (İ.K./65/E)

> "Arapdüzü mesire alanı, Handüzü Yaylası var. Mesela Kıbledağı Camii'sinin olduğu yerde mesire alanı var" (Y.F./48/E)

3.10.11. Kıbledağı Köyü Mimarisi

Kıbledağı Köyü'nde şu anda kullanılan evlerin yapı malzemesi betonarmedir. Daha önceleri oyma taş ve ahşap olan yapı malzemesi zamanla betonarmeye dönüşmüştür. Geçmişte maddi ve teknik imkânların kısıtlı olmasından dolayı evlerin yapımında daha çok taş ve ahşap kullanılmaktaydı. Maddi imkânların artması, yapım kolaylığı, muhafaza yönünden sağlamlık gibi faktörlerin etkisi ile Kıbledağı Köyü'nde bulunan evlerin yapı malzemesi zamanla betonarme tercih edilmeye başlanmıştır. Şu anda ahşap ve taş ev kullanımı yok denilecek kadar azalmıştır.

> "Şu anda günümüz teknolojisinin meydana getirmiş olduğu betonarme kullanılıyor. Eskiden yoğun bir şekilde ahşap kullanılıyordu. Ahşapla beraber belirli bir kısmı elle oyma taş kullanılıyordu. Bunlar zamanla yok oldu. İnsanlar yeniye yöneldi. Yaşama açısından betonarme daha kolay geldi. Bir de insanların modern çağa ayak uydurma hevesi var. Bu yüzden eskiye ilgi azaldı" (A.E./39/E)

"Ahşap evlerimiz kalmadı. Olanlar da atıl durumda. Hep betonarme şu anda" (İ.K./65/E)

> "Daha çok efendim demir, çimento, çakıl betonarme yani. Ahşaba pek rağbet yok yani. Eskiden ekseri evler ahşap ve taş kullanılırdı. Yollar yapıldı. Ahşap yangına karşı koruması yoktu. Şimdi zaten modern hayatta ahşaba pek kimse rağbet etmiyor. Herkes beton, çimento, çakıl, tuğla vs. kullanıyor" (İ.E./727E)

> "Köyde şimdi eskiden ağaç kullanılırdı. Ahşap kullanılırdı. Şimdi onun yerini beton almıştır. Ahşabın yangın tehlikesi vardır. Bir de sıcak tutmaz. Ahşabın sıkıntısı o. Diğeri daha sağlamdır. Mesela betonarme inşaat daha dayanıklıdır" (M.E./75/E)

> "Betonarmedir evler. Eski ahşap evlerden kalmadı gibi. Eskiden imkânlar beton yapmaya müsait değildi. Eskiden maddi olarak imkân yoktu" (Y.F./48/E)

3.10.12. Kıbledağı Köyü Yemek Kültürü

Kıbledağı Köyü'nde şu anda Türk mutfağından ve yöresel yemeklerden birçok yemek yapılmaktadır. Daha önceleri imkânların kısıtlı olmasından dolayı ağırlıklı olarak yöresel yemekler tercih ediliyordu. Bu yemeklerin tercih edilme nedenleri yapım malzemelerine kolay ulaşılması ve yöreye has lezzetleri barındırmasıdır. Yemek

çeşitlenmesine rağmen eskiden bu yana yapılan yöresel yemekler hala en çok tercih edilen yemekler arasındadır.

Köyde en çok tercih edilen yemek çeşitleri; karalahana sarması, karalahana çorbası, mısır unu muhlaması, taze fasulye, hamsikoli ve turşu kavurması. Bunların yanında mısır ekmeği de sıkça tercih edilmektedir.

> "Bizim yörede genellikle lahana çorbası mısır ekmeği yapılır. Lahana sarması ve mısır unu muhlaması bizim yörede çok yapılır. Çocukluğumuzdan beri bu yemekleri yedik bundan sonra da bunları yemeğe devam edeceğiz" (A.E./39/E)

> "Hamsikoli, unlu lahana, lahana çorbası, mısır ekmeği, fasulye. Doğal yemek olduğu için çok yapılıyor. Genelde hammaddesi burada olduğundan dolayı tercih ediliyor" (F.Y./42/E)

> "Bizim köyde yapılan yemekler pek değişmedi. Lahana ondan sonra muhlama, turşu, pilav öyle" (H.Y./68/E)

> "Bizim burada sürekli olarak yapılan yemek lahanadır, muhlamadır, fasulyedir vs. Eskiden milletin zaten yoktu ne bulursa onu yerdi ama şimdi herkes her şeyi bulabiliyor yani. İstediğini yapıp yiyebiliyor" (İ.E./72/E)

> "Karalahana, sarma ondan sonra mısır ekmeği, turşu gibi. Yörenin yemekleri olduğu için. Yörenin damak zevkine uygun, yörenin damak tadına uygun olduğundan dolayı çok yapılıyor" (Y.F./48/E)

3.10.13. Kıbledağı Köyü Çay Sanayisi

Şu anda Kıbledağı Köyü'nde 4 adet aktif çay fabrikası bulunmaktadır. Bunlar Kır Çay, Hür Çay, Yılmaz Çay ve Küçük Çay fabrikalarıdır. İlk kurulan çay fabrikası Kır Çay'dır. Kır Çay fabrikasının kuruluşu 30 yılı aşkındır. Daha önce aktif olan Çağla Çay fabrikası bulunmaktaydı. Bu fabrika yaşanılan sel felaketi sonrasında yıkılarak kapanmıştır.

> "4 tane aktif çay fabrikası var" (A.E./39/E)

> "Köyde dört tane çay fabrikası var. İlk kurulan Kır Çay'dır. Hur Çay, Küçük Çay, Yılmaz Çay var. Çağla Çay vardı fakat yaşanılan bir afet sonucu yıkıldı" (F.Y./42/E)

"Bu köyden eski çay fabrikası Kır Çay'dır. Belki 30-35 sene önce vardı" (M.E./75/E)

> "Şu anda fabrikaların hepsi aktiftir. Bizim köy sınırları içerisinde dört tane fabrika var. Bir tane de yıkılmış var. O ayrı. Çağla Çay" (Y.F./48/E)

Köyde bulunan çay sanayisi köy ekonomisine büyük katkı sağlamıştır. İstihdam yaratarak dışarıya verilen göçleri engellemiştir. Ayrıca üretilen çayların satılmasını kolaylaştırmıştır.

"İnsanlara iş imkânı, çayımızı rahat bir şekilde satmamızı sağlıyor" (A.E./39/E)

"Adamlarımız onda çalışıyor, çaylarımızı ona satıyoruz. Faydası da bu" (F.E./71/K)

> "Bütün millet işi olmayan burada çalıştı. Az çok sigortası yattı. Düşük de maaşı olsa çalışmış. Hem evinin yanında. Şimdi bu fabrikalar olmasa o insanlar böyle bir maaş almak sigorta olmak öyle bir şeyi yoktu" (H.Y./68/E)

> "Köyümüzün gençlerine iş imkânıdır. Köyümüzde gençler orada çalışıyor. Çaykur'a satamadığın çayı da mecbur satacaksın özel sektöre. O yönden faydalı" (İ.K./65/E)

> "Ekonomik olarak etkiler. Faydaları olduğu kanaatindeyim. Özellikle eskiden daha çok insanlar fabrikalara ilgi alaka duyardı, çalışırdı" (Y.F./48/E)

Ekonomik yönden olumlu katkıları olan çay sanayisinin hava ve çevre kirliliği bakımından köyü olumsuz etkilemektedir. Köy halkı özellikle çay fabrikalarının bacalarından çıkardığı dumandan rahatsız olmaktadır. Ayrıca çay parası ödemelerindeki aksaklık çay sanayisinin olumsuz yanlarından biridir. Bu durumlardan kaynaklı genel olarak köy halkı çay sanayisine karşı olumsuz bir tutum sergilemektedir.

> "Olumsuz tarafları hava kirliliğine neden oluyor. Bunu fabrika sahiplerinin pervasızca yapması olumsuz tarafıdır. Genel olarak insanlarımızda memnunsuzluk durumu var. Her alanda bunu görüyoruz. Çay sektöründe de bu şekilde" (A.E/39/E)

"Sağlık bakımından bu fabrikalar ya fueloil kullanıyordu ya da kömür. Bacalarının da hiç birinde filtre olmadığı için bundan çıkan baca dumanları solunum yollarıyla insanları etkiliyor. Bitkinin üzerine gidiyor ve gidip yediğin zaman yine vücuda gidiyor" (F.Y./42/E)

"Olumsuz yanı şu, yakıt bacalarından köylü muzdariptir. Filtre yok bacalarda. Ben burada dondurma dolabının üstünü 30-40 sefer süpürüyorum. Yine de üstü simsiyah. Evim bir kilometre ileride. Yazın balkona çamaşır asamıyoruz. Lahana yapraklarının üzeri simsiyah" (İ.K./65/E)

"Temizlik açısından da köye zararları var. Çevreyi kirletiyorlar ciddi bir şekilde. Çöplerini yollara dökerek kirletiyorlar. Olumsuz bakıyorlar. Özel sektörün para ödememesinden dolayı olumsuz bakıyorlar fabrikalara" (Y.F./48/E)

3.10.14. Kıbledağı Köyü Sorunları

Kıbledağı köyünde altyapı-kanalizasyon, su ve yol sorunu bulunmaktadır. Bu sorunların en önemlisi altyapı sorunudur. Köyde kanalizasyon sisteminin olmaması veya olanı altyapının doğal afetler neticesinde işlevini kaybetmesi kanalizasyonun sorun haline getirmiştir. Bir diğer sorun ise içme suyudur. Her ne kadar köyün toplu kullandığı içme suları olsa da yeterli olmamaktadır. Zaman zaman içme sularında kesinti yaşanabilmektedir. Bir de yol sorunu bulunmaktadır. Birçok mahallenin beton yollu bulunmaktadır. Fakat hala yolu olmayan mahalle ve haneler bulunmaktadır. Bunun yanında yolu olmasına karşın bakımsız olan yollarda köyde sorun teşkil etmektedir.

"Köyümüzde şu anda ciddi bir alt yapı sorunu var. Bu konuda kapsamlı bir çalışma yapıldı fakat sel felaketlerinin olması, bazı yerlerde yanlış yapılması bu alt yapının sağlıklı şekilde çalışmasını engelledi. Onun için kanalizasyon sorunu var" (A.E./39/E)

"Köyümüzün sorunları şimdi çok var. Bu atık suların gidecek yeri yok. Dereler geldi bozdu onları. En önemlisi atık sular. Yollarımız bozuk" (F.E./71/K)

"Mesela biz bir alt yapı yapmıştık. Doğal afette seller oldu dereler geldi yok oldu gitti. Şimdi o yapılacak. Toplu olarak bir suyumuz yok. Herkes mahallelere su almış. Su sıkıntımız var yani. Bu köyde umumiyetle bir su sıkıntısı var" (İ.E./72/E)

"Köyün sorunları çok var arkadaş. Köyün bir kere kanalizasyon şebekesi başta gelir. İçme suyu onu takip eder" (M.E./75/E)

"Su sorunu ve kanalizasyon sorunu en önemli sorunları. Çevre sorunu var. Yol sorunu var bence. En önemlisi su, kanalizasyon ve yol sorunu" (Y.F./48/E)

Köydeki kanalizasyon, su ve yol sorunları devlet imkânlarının yetersiz kalmasından ve doğal afetlerden kaynaklanmaktadır. Bu sorunların çözümüne yönelik köy halkı adımlar atmıştır fakat sorunları tamamen ortadan kaldıramamıştır. Kesin çözümü için devlet yetkililerinin, köy halkının organize çalışması ve devlet imkânlarının seferber edilmesi gerekmektedir.

"Adım atılıyor ama insanlar muvaffak olamıyor. İyi bir denetlemeyle bu sorunlar çözülebilir" (F.Y./42/E)

"Çözümü kaymakam gelip bakacak yaptıracak. Geldi baktılar dereleri yapıyorlar. Atık sulara daha hiç bakmadılar. Bir önlem almadılar" (F.E./71/K)

"Vatandaş yer verecek devlet de yolu yapacak" (H.Y./68/E)

"Bu sorunlar devletin sorunlarıdır. Bize ait bir sorun değildir. Biz kendi yapabileceklerimizi yaptık. Köylü olarak yapabileceğimiz bir şey yok. Elimizden geleni yaptık gerisi devlete ait" (M.E./75/E)

"Çözümü için çevre bakanlığı ilgileri denetim yapması lazım. Vatandaşın da bazı önlemler alması lazım" (N.K./61/E)

"Mesela köylerde çaba gösteren gayretli iyi bir köy ihtiyar heyeti kurulursa devlet imkânlarıyla bu sorunlar çözülür yani" (Y.F./48/E)

BÖLÜM 4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu tez 2017-2019 tarihleri arasında Rize'nin Kıbledağı Köyü'ndeki değişimi anlamaya yönelik bir monografi çalışmasıdır. Monografi çalışmaları köy, kasaba, kent gibi toplumsal yapıları; aile, ekonomi, eğitim, kültür, göç ve gelenek gibi yönleri ile belirli bir plan çerçevesinde derinlemesine inceleyen çalışmalardır. Bu çalışmalar araştırmanın yapıldığı zaman diliminde, araştırmanın yapıldığı yerin sosyal ve ekonomik yapısını ortaya koymaktadır. Ayrıca monografi araştırmaları bölgenin hem sosyo-ekonomik durumunu hem de zamanla yaşadığı değişimleri göstermektedir. Bunun yanında çalışmanın yapıldığı yerin sorunlarını ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini barındırmaktadır.

Yapılan araştırmada köydeki sosyal ve ekonomik dinamiklerde birçok değişim ortaya konulmuştur. Aile yapısında geniş aileden çekirdek aileye bir geçiş olduğu gözlemlenmiştir. Ekonomik özgürlüklerini elinde bulundurmaya başlayan evli veya yeni evli çiftler anne babalarından ayrı evlerde oturmayı tercih etmektedir. Bu durum köy halkının refah seviyesi ile doğrudan bağlantılıdır. Daha önceleri ekonomik yönden yeterli olmayan evli çiftler aile büyükleri ile birlikte yaşamaktaydılar. Ekonomik anlamda gelişme sağlandıkça hanelerde geniş aile tercihlerinden çekirdek aileye dönmüştür. Eskiden hanelerde birkaç aile veya aile büyüklerinin de bulunduğu geniş aile profilinden, anne-baba ve çocuklardan oluşan çekirdek aile profiline doğru bir yönelme olmuştur. Bu yönelmenin sadece ekonomik nedenleri bulunmamaktadır. Ekonomik nedenlerin yanında köyde hâkim olan aile kültürünün de değiştiği sonucuna ulaşılmaktadır. Gelişmiş toplumlarda ve şehir hayatında daha sık görülen çekirdek aile profilinin örnek alındığı ve bu yönde bir değişim yaşandığı görülmektedir.

Köyde bulunan konutların çoğu müstakil olmakla birlikte apartman dairesi niteliği taşıyan evlerde azımsanmayacak çoğunluğa ulaşmıştır. Çok katlı evlerin çoğalmasındaki ana etken köyün coğrafi konumudur. Dik ve yamaç bir alanda bulunan köyde yeterli miktarda ev yapılabilecek arazi bulunmamaktadır. Bunun yanında dışarıya

verilen göçün az olması nedeni ile nüfus sürekli artmaktadır. Var olan evlerin artık ihtiyacı karşılayamaması daha çok ev inşasına ve bunu sonucunda çok katlı evlerin yapılmasına neden olmaktadır. Daha önceleri kolay ulaşılmasından dolayı evlerde yapı malzemesi olarak ahşap ve yontma taş kullanılıyordu. Teknolojinin gelişmesi, hammaddelere ulaşım kolaylığı, ekonomik genişleme, sağlamlık gibi faktörlerden dolayı kullanılan yapı malzemesinde ahşap ve taştan betonarmeye geçilmiştir. Artık evlerde yapı malzemesi olarak betonarme kullanılmaktadır. Ahşap ve taş kullanımı tamamen kalkmıştır. Köy halkı tarafından ahşap ve yontma taştan yapılan evlerin daha sağlıklı bulunmasına karşın evlerin yapı malzemesinde betonarme kullanmaktadır. Bunun nedeni ise betonarmenin yapım kolaylığı ve sağlamlık gibi etkenlerdir. Ayrıca köyde yaşayanların yarısına yakınının daha merkezi yerleşim yerlerinde ikinci bir evi bulunmaktadır. Daha merkezi yerde bulunan ikinci evler kiraya verilerek ek gelir sağlanıyor ya da kış döneminde kendisi kullanıyor.

Köyde yaşayanların şikayetçi oldukları yönleri olsa da büyük çoğunluğu köyde yaşamaktan memnundur. Her ne kadar eskiye nazaran komşuluk ilişkileri azalsa da şu anki komşuluk ilişkilerinden de memnun olmaktadırlar. Köy yaşamından ve komşuluk ilişkilerinden memnun olmaları yanında birebir olan görüşmelerin azaldığı ve köy halkının daha hane içine yönelik bir yaşantı sürdürmeye başladığı gözlemlenmiştir. Komşuluk ilişkilerinin eskiye göre azalması kendisini köy yaşamının her alanında göstermektedir. Ekonomik imkânların artması ve teknolojik gelişmelerin köy hayatına girmesi ile köyde yapılan tarım ve hayvancılıkta komşuların birbirleri ile yardımlaşması "imece" usulü giderek azalmaktadır. Teknolojinin ilerlemesi ile iş gücü isteyen işlerin kolaylaşması ve bunun yanında iş gücü gerektiren işlerde ücret karşılığı işçi çalıştırılması ailelerin kendi kendilerine yetebilmesini sağlamıştır. Bu da köydeki komşuluk ilişkilerini negatif yönde etkilemiştir.

Çay sanayisinin köyün sosyal ve ekonomik yapısında önemli bir yeri bulunmaktadır. Çay sanayisi ile birlikte köyde özellikle ekonomik anlamda bir gelişime başlamış ve buna bağlı olarak sosyal yaşantısında da değişimler yaşanmıştır. Çay sanayisi ile birlikte köyde istihdam artmıştır. Daha önceleri çalışmak amacı ile başka yerlere göç etmek zorunda kalan kişiler çay sanayisi ile birlikte göç etmek zorunda

kalmayarak köyde yaşamayı sürdürmüştür. Köyde yaşayanların büyük bir kısmı çay sanayisinde çalışmıştır veya çalışmaktadır. Köy halkı çay sanayisinden kaynaklanan çevre kirliliği dışında çay sanayisinin köyde olmasından genel olarak memnundur. Köyün yapısında çay sanayisi ile birlikte tarıma dayalı toplumdan sanayiye dayalı topluma geçişin başladığını görebiliriz. Bu da modern toplumların en belirgin özelliklerinden biridir. Toplumun en küçük yapılarından olan köyde sanayinin gelmesi ile oluşan şehirleşme, okur-yazarlık oranında artış, kitle iletişim ve ulaşım araçlarındaki artış gibi gelişmeler köyün modern topluma doğru bir ilerlemenin olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Kıbledağı Köyü'nde önceleri her evde en azından hane ihtiyaçlarını karşılayacak kadar hayvancılık ve tarım yapılıyordu. İmkânların genişlemesi ile bu durum değişmeye başlamıştır. Yiyecek ihtiyacını kendi üretmek yerine tüketim toplumlarında olduğu gibi hazır ürünler tercih edilmektedir. Şu anda yapılan tarım ve hayvancılık hane ihtiyaçlarının küçük bir bölümünü karşılamaktadır. Bu durumun en temel nedeni ekonomik olarak köy halkının kalkınması ve tarım ve hayvancılıkta elde ettikleri ürünlere kolayca erişebilmesidir.

Kıbledağı Köyü sorunları; kanalizasyon, su, hava kirliliği ve yol sorunudur. Köyde tam manası ile işleyen bir kanalizasyon bulunmamaktadır. Var olan kanalizasyonlar da bazı iklim koşulları dolayısıyla ya tahrip olmuş ya da kullanılamayacak haldedir. İçme suyu olarak kullanılan iki hat bulunmasına karşın hala köy halkı bu konuda sıkıntı yaşamaktadır. Yeterli su ihtiyacını karşılayamamaktadır. Köyün hemen hemen bütün mahallelerine yol gitmektedir. Fakat bazı ev ve mevkilerin günümüzde yolu bulunmamaktadır. Ayrıca hâlihazırda bulunan yolların bazıları tahrip olmuş durumda ve düzenlenmesi gerekmektedir. Hava kirliliği ise tamamen çay sanayisinden kaynaklanmaktadır. Fabrikaların bacalarında yeterli filtre sistemi bulunmadığından insanları rahatsız edecek derecede bir hava kirliliğinden söz etmek mümkündür.

Köy halkının büyük çoğunluğu çay sanayisi ve ekonomik gelişmeler gibi nedenler ile büyüyüp gelişen köyden memnun olmaktadır. İleride daha büyük ve daha modern bir köy olmasını istemektedir.

Ankete 69'u erkek 31'i kadın olmak üzere 150 kişi katılmıştır. Bu kişilerin 59'u 41 yıl veya daha fazla zamandır köyde yaşamaktadır. Geriye kalanlar ise en az bir yıldır köyde yaşamaktadır.

Ankete katılanların çoğunluğu ilkokul mezunu veya sadece okuryazardır. Ayrıca ankete katılan kişilerin 81'i aylık 2000 TL'nin altında gelire sahiptir. Kazançlarının büyük bir bölümünü gıdaya harcamaktadırlar. Ankete katılanların gelir düzeylerinin düşük olmasına rağmen aldıkları ücretten memnundurlar. Araştırmaya katılanların tamamı çay tarımı ile uğraşmaktadır. Büyük bir kısmı da çay sanayisinde çalışmış veya çalışmaktadır. Çay sanayisinde çalışanlar genellikle mevsimlik olarak çalışmaktadır.

Bu bilgilerle yola çıkıldığında katılımcılar köydeki değişimleri şu şekilde aktarmıştır:

- Çay tarımı ve ardından gelişen çay sanayisi köyün ekonomik anlamda gelişmesine neden olmuştur.
- Ekonomik imkânların artması ile köyde yapılan tarım ve hayvancılık faaliyetleri azalmıştır.
- Köyde çay sanayinin etkisi ağırlıklı olarak olumlu kabul edilmektedir.
- Gelecekte de çay sanayinin sürdürülmesine sıcak bakılmaktadır.
- Yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte komşuluk ilişkileri ve sosyal ilişkiler azalmıştır.
- Kıbledağı Köyü'nde teknolojik gelişmelerin sonucunda düşünülen modernleşmeye rağmen hala geleneksel akraba ve komşuluk ilişkilerinin sürdüğü gözlenmiştir.
- Görüşme ve anket yapılan bireylerin tümü ekonomik bir sıkıntı yaşadıklarında banka yerine aile bireylerinden destek almaktadırlar.
- Sanayinin gelmesi ile çevre kirliliği artmıştır.
- Köyde kanalizasyon, su ve yol sorunu bulunmaktadır.

EK'LER

EK-1

T.C. MALTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI SOSYOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KIBLEDAĞI KÖYÜ MONOGRAFİSİ

Derinlemesine Görüşme Yapılan Katılımcı Listesi

Sıra No	GÖRÜŞÜLEN KİŞİ							GÖRÜŞME		
	Ad Soyad	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Mesleği	Çocuk Sayısı	Kıbledağı Köyü'nde Yaşam Süresi	Şekli	Yeri	Açıklaması
1	A.E.	E	39	Lise	İmam	3	39	D.G.	Ev	Görüşme güvenilir
2	F.Y.	E	42	İlkokul	Serbest meslek	2	40	D.G.	İş Yeri	Görüşme güvenilir
3	F.E.	K	71	Okur yazar değil	Ev hanımı	7	71	D.G.	Ev	Görüşme güvenilir
4	H.Y.	E	68	İlkokul	Serbest meslek	4	68	D.G.	Ev	Görüşme güvenilir
5	İ.K.	E	65	Ortaokul	Serbest meslek	6	42	D.G.	İş yeri	Görüşme güvenilir
6	İ.E.	E	72	Lise	Emekli	7	72	D.G.	Ev	Görüşme güvenilir
7	M.E.	E	75	İlkokul	Serbest meslek	5	70	D.G.	Ev	Görüşme güvenilir
8	M.B.	E	82	İlkokul	Serbest meslek	5	82	D.G.	Ev	Görüşme güvenilir
9	N.K.	E	61	Lise	Serbest meslek	5	45	D.G.	Ev	Görüşme güvenilir
10	Y.F.	E	48	Önlisans	İmam	3	48	D.G.	İş Yeri	Görüşme güvenilir

EK-2

Derinlemesine Görüşme Formu

T.C.

MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyoloji Anabilim Dalı
Sosyoloji Yüksek Lisans Programı

Kıbledağı Köyü Monografisi Derinlemesine Görüşme Ön Bilgilendirme Formu

Tarih...../...../2016

Görüşmeyi Yapan;
Adı Soyadı:

Görüşülen kişinin;
Adı Soyadı:

Yaşı:

Eğitim Durumu:

Cinsiyeti:
1. Kadın ( )
2. Erkek ( )

Medeni Hali:
1. Evli ( )
2. Bekâr ( )

Varsa Çocukları Cinsiyeti/Yaşları:

Yaptığı İş/Mesleği:

Kıbledağı Köyü'nde yaşama süresi:

İletişim bilgileri:
1. Cep Tel:
2. E-posta:
3. Diğer Tel:

Görüşmenin Yapıldığı yer:

Başlangıç Saati:
Bitiş Saati:
Kıbledağı Köyü Monografisi Derinlemesine Görüşme Formu

Görüşme Akışı;

1) Kıbledağı Köyü tarihi hakkında;

i. Kıbledağı Köyü'nü tanıtır mısınız? Köy ne zaman kurulmuş?

ii. Köyü kimler kurmuş? İlk yerleşenler kimler? Bir hikayesi var mı?

iii. Köyünüz geçmişte bir göç yaşamış mı?(Topluca ayrılanlar veya gelenler)

iv. Köyünüzün geçmişte yaşadığı bir felaket, yangın, salgın hastalık var mı?

v. Köyünüzden yetişmiş tanınmış, etkin kişiler var mı?

2) Kıbledağı Köyü geçim kaynakları hakkında;

i. Köyünüzün başlıca geçim kaynağı nedir? Köyde uğraşılan meslekler nelerdir?

ii. Daha önce var olan fakat şu anda yapılmayan meslekler var mı? Varsa şu anda yapılmamasının nedeni nedir?

3) Kıbledağı Köyü tarım ve hayvancılık;

i. Köydeki bahçeler var mı? Bu bahçelerde neler yetiştirilir?

ii. Köyde hayvancılık yapılıyor mu? Hangi tür hayvancılık yapılıyor?

iii. Tarım ve hayvancılıkla daha çok kadınlar mı çalışıyor, erkekler mi? Neden?

iv. Köyde yapılan tarım ve hayvancılıkta zamanla herhangi bir değişim yaşanmış mı?

4) Kıbledağı Köyü çay tarımı hakkında;

i. Köyde çay tarımı yapılıyor mu? Yapılıyorsa hangi yoğunlukta yapılıyor?

ii. Çay tarımını daha çok kimler ve nasıl yapıyor?

iii. Çay tarımından elde edilen ürün nereye satılıyor? Bu satıştan elde edilen gelir ortalama ne kadardır?

iv. Yalnızca çay tarımıyla geçinen aileler var mı?

5) Kıbledağı Köyü nüfus hareketleri hakkında;

i. Köyün nüfusunda hafta sonları veya mevsimlere göre değişimler yaşanır mı? Bu değişimin nedenleri nelerdir?

ii. Sizin ailenizden başka bir yerde yaşayan var mı? Neden buradan ayrıldılar?

iii. Ne sıklıkla buraya geliyorlar? Geldiklerinde ne kadar burada kalıyorlar?

6) Kıbledağı Köyü imkânları hakkında;

i. Köyde bulunan ortak mallar ve imkânlar nelerdir? (Bakkal, cami, okul, değirmen vs.) Bunların geldiği yıllar ve köydeki işlevlerinden bahseder misiniz?

ii. Köyde şu anda aktif veya önceden var olan vakıf ve dernekler var mı? Varsa bu kuruluşlar hangileridir? Yürüttüğü faaliyetler nelerdir?

7) Kıbledağı Köyü doğal zenginlikleri hakkında;

i. Köyün en büyük doğal zenginliği nedir?

ii. Köydeki su kaynakları nelerdir?

iii. Köyde ve civarında kutsal addedilen yerler, mekânlar var mı?

iv. Köyde turistik yerler var mı? (Yayla, mesire alanı, şifalı su vs.)

8) Kıbledağı Köyü mimarisi hakkında;

i. Köyde bulunan meskenlerde yapı malzemesi olarak nelerden yararlanılır?

ii. Evlerin yapı malzemelerinde zamanla bir değişim oldu mu? Olduysa bu değişimin nedeni nelerdir?

9) Kıbledağı Köyü sosyal ilişkiler hakkında;

i. Köyde gelenek ve göreneklere göre doğum, evlenme ve ölüm merasimleri nasıl yapılmaktadır? Ayrı ayrı anlatır mısınız?

ii. Dini bayram kutlamaları nasıl yapılmaktadır?

iii. Bu törenlerde zamanla bir değişim yaşandı mı? Yaşandıysa ne tür değişimler yaşandı?

iv. Sizce bu değişimlerin nedeni nedir?

v. Köyde boş zamanlarınızı nasıl değerlendirirsiniz?

10) Kıbledağı Köyü yemek kültürü hakkında;

i. Köyünüzde genellikle yapılan yemekler nelerdir?

ii. Bu yemeklerin yapılma sıklığı ne kadardır?

iii. Yapılan yemeklerin tercihinde etkin olan faktörler nelerdir?

(hammadde, kolaylık, ucuzluk vs.)

11) Kıbledağı Köyü çay sanayisi hakkında;

i. Köyünüzde aktif veya daha önce aktif olan çay fabrikaları var mı? Varsa bunlar hangileridir? Kuruluş tarihleri ve etkin olduğu zaman dilimlerini söyler misiniz?

ii. Bu fabrikaların köy yaşamını etkilediği yönleri nelerdir?

iii. Çay fabrikalarının köye kattığı artı ve eksi yönleri nelerdir?

iv. Köy halkının çay sanayisine bakış açısı ve ilişkisi nasıldır?

12) Kıbledağı Köyü sorunları hakkında;

i. Köyünüzün sizce sorunları nelerdir? Bu sorunlardan en önemli hangisidir?

ii. Bu sorunlar nelerden veya kimlerden kaynaklı meydana geliyor?

iii. Bu sorunların çözümü sizce ne olabilir?

iv. Mevcut sorunların çözümüne yönelik bir adım atıldı mı ?

13) Kıbledağı Köyü hakkında bizimle paylaşmak istediğiniz başka bir şey var mı?

14) Bu konuları bizimle paylaşmasını yararlı bulduğunuz kişilerin isimlerini ve adreslerini/iletişim bilgilerini verebilir misiniz ?

TEŞEKKÜRLER

EK-3

Anket Soru Formu

T.C.

MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyoloji Anabilim Dalı
Sosyoloji Yüksek Lisans Programı

Kıbledağı Köyü Monografisi Anket Soru Formu

Anketörün Adı ve Soyadı:.....
Tarih: ...../...../2017 Anket Numarası:.....

1- Cinsiyetiniz;
(1)Erkek (2) Kadın

2- Doğum yeriniz.....

3- Yaşınız.....

4- Kıbledağı Köyü'nde yaşama süreniz;
(1)1-10 yıl (2)11-20 yıl (3)21-30 yıl (4)31-40 yıl (5)41 yıl ve üzeri

5- Öğrenim durumunuz;
(1) Okur-Yazar Değil (2)Okur-Yazar (3) İlkokul (4) Ortaokul (5) Lise
(6)Yüksekokul-Üniversite (7) Lisansüstü

6- Medeni durumunuz;
(1)Evli (2)Bekâr (3)Dul (4)Eşinden ayrı yaşıyor

7- Mesleki durumunuz;
(1)Memur (2)İşçi (3)Serbest (4)Emekli (5)Ev hanımı (6)Esnaf, Tüccar (7)Diğer.....

8- Aylık geliriniz ne kadardır?
(1)1000tl ve altı (2)1001-1500tl (3)1501-2000tl
(4)2001-3000tl (5)3000-3500tl (6)3501tl ve üstü

9- Evde çalışan kişi sayısı kaçtır?
(1)1 (2)2 (3)3 (4)4 ve üstü (5)Çalışan yok

10- Evlenme yaşınız kaçtır?

(1)12-15 (2)16-20 (3)21-25 (4)26-30
(6)30 ve üstü

11- Nasıl evlendiniz
(1)Görücü usulüyle (2)Anlaşarak (2)Kaçarak

12- Eşinizin mesleği
(1)Memur (2)İşçi (3)Serbest (4)Emekli (5)Ev hanımı (6)Esnaf, Tüccar
(7)Diğer.....

13- Çocuğunuz var mı? Varsa kaç tane?
(1)1 (2)2 (3)3 (4)4 ve daha sazla (5)yok

14- Boş zamanlarınızı nasıl değerlendirirsiniz?
(1)Kahvehaneye giderek (2)Kitap-dergi okuyarak, müzik dinleyerek
(3)Televizyon seyrederek (4)Alışveriş yaparak (5)Komşu ziyareti yaparak
(6)El işleri yaparak(7)Boş zamanım yok (8)Diğer(Yazınız).....

15- Sizinle beraber yaşayanlar(Lütfen belirtiniz).....

16- Oturduğunuz konutun durumu;
(1)Kira (2) Ev sahibiyim (3) Diğer(Belirtiniz).....

17- Evinizin özellikleri;
(1)Müstakil (2)Apartman dairesi

18- Evinizin yapı malzemesi;
(1)Ahşap (2)Betonarme (3)Kerpiç (4)Taş
(5)Diğer.....

19-Evinizde ısınma için ne kullanıyorsunuz?
(1)Soba (2)Kat kaloriferi (3)Elektrikli soba
(4)Diğer.....

20-Evinizde ısınma için yakıt olarak ne kullanıyorsunuz?
(1)Odun (2)Kömür (3)Diğer.....

21-Kıbledağı Köyü dışında bir eviniz var mı?
(1)Evet (2)Hayır

22-Evet ise nerede?(Lütfen belirtiniz).....

23- Evinizde en çok hangi TV kanalı izlenmektedir?(Sırasıyla belirtiniz 3 seçenek)
(1)TRT Kanalları (2)ATV(3)SHOW TV (4)STAR TV (5)KANAL D (6)NTV
(7)KANAL 7 (8)FLASH TV (9)CN TÜRK (10)TGRT (11)TV8 (12)CİNE 5
(13)DİGİTÜRK Kanalları (14)Müzik Kanalları (15)Yerel Kanallar(Yazınız).....
.(16)Diğer(Yazınız).....

24- Evinizde en çok hangi tür televizyon programları izlenir, işaretleyerek belirtiniz
(1)Haberler (2)Spor Programları (3)Belgeseller (4)Dini programlar (5)Yarışma programları (6)Magazin programları (7)Diziler (8)Sinema (9)Müzik Eğlence (10)Diğer(Yazınız).....

25- Evinizde gazete okunuyor mu?
(1)Evet (2)Hayır

26- Cevabınız evet ise hangi gazete okunur?
(1)Akşam (2)Cumhuriyet (3)Hürriyet (4)Milliyet (5)Sabah (6)Radikal (7)Posta (8)Türkiye (9)Yenişafak (10)Vatan (11)Sözcü (12)Diğer(Yazınız).....

27- Aşağıdaki taşınmaz malların hangisine sahipsiniz?
(1)Ev (2)Dükkan (3)Arsa (4)Tarla (5)Yazlık
(6)Diğer(Yazınız).....

28- Aşağıdaki taşınır mallardan hangilerine sahipsiniz?
(1)Otomobil (2)Motosiklet (3)Bisiklet (4)Diğer(Yazınız).....

29- Maaş/ücret dışında başka geliriniz var mı? Varsa belirtiniz.
.....

30- Gelirinizi en çok nerelere harcarsınız?(Sıralayarak belirtiniz)
(1)Kira (2)Yatırım (3)Giyim (4)Eğlence (5)Gıda (6)Eğitim
(7)Diğer(Yazınız).....

31- Herhangi bir borcunuz var mı?
(1)Evet (2)Hayır

32-Cevabınız "Evet" ise kime? (lütfen yazınız)
.....

33-Ekonomik bir sıkıntı yaşadığınızda kimden destek alırsınız?
(1)Eşimin akrabalarından (2)Kendi akrabalarımdan (3)Komşularımdan
(4)Arkadaşlardan/Tanıdıklardan (5)Bankalardan(kredi) (6)Yardım kuruluşlarından
(7)Çocuklarımdan (8)Diğer(Yazınız).....

34-Kıbledağı Köyü'nde yaşamaktan memnun musunuz?
(1)Memnunum (2)Memnun değilim

35-Memnun değilseniz sebebi(belirtiniz).....

36-Komşularınızla ilişkilerinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?
(1)Çok iyi (2)İyi (3)Orta (4)Kötü
(5)Çok kötü

37-Kıbledağı Köyü'nün sorunlarını önem sırasına göre sıralayınız;

(1)Hava kirliliği (2)Su sorunu (3)Kanalizasyon (4)Sağlık ve eğitim (5)Doğa koşulları (6)İşsizlik (7)Yol (8)Diğer.....

38-Çay sanayisinin Kıbledağı Köyü'nün ekonomisine ya da sosyal yaşamına katkısı olduğunu düşünüyor musunuz?
(1)Evet (1)Hayır

39-Çay sanayisinin Kıbledağı Köyü'ne olan etkilerini nasıl görüyorsunuz?
(1)Çok olumlu (2)Olumlu (3)Fikrim yok (4)Olumsuz (5)Çok olumsuz

40-Çevrenizde çay sanayisinden kaynaklanan en önemli değişim nedir?
(1)Nüfus artışı oldu (2)Yeni yollar yapıldı (3)İnsanların kazancı yükseldi
(4)Çevre kirlendi (5)Dışarıya verilen göçler azaldı (6)Diğer.....

41-Çay sanayisinin geleceğini nasıl görüyorsunuz?
(1)Daha modern tesisler kurularak büyür (2)Değişmez böyle kalır
(3)Geriler ve bir yerde son bulur (4)Diğer.....

42-Çay sanayisinde çalışıyor musunuz? Veya çalıştınız mı?
(1)Evet (2)Hayır

43-(48. soruya kadar evet diyenlere sorulacak)Kaç yıldır çalışıyorsunuz? Veya çalıştınız?
(1)1 yıldan az (2)1-5 yıl (3)6-10 yıl (4)11-15 yıl (5)16-20 yıl (6)21 ve üstü

44-Çay sanayisinde çalışma nedeniniz nedir/nelerdir?
(1)İlgi duyduğum ve sevdiğim için (2)Başka bir iş bulamadım (3)Daha çok para kazanıyorum
(4)Mesleğimle ilgili olduğu için (5)Ekonomik bağımsızlığımı kazanmak için
(6)Aileme maddi katkı sağlamak için (7)Evime yakın olduğu için (8)Diğer.....

45-Çay sanayisinde;
(1)Mevsimlik olarak çalışıyorum (2)Sürekli çalışıyorum

46-Çay sanayisinde çalışmanız dışında başka gelir kaynağınız var mı?
(1)Hayvancılık(2)Çay(3)Babam/annem çalışıyor(4)Eşim çalışıyor(5)Arıcılık(6)Yok(7)Diğer...

47-Günde kaç saat çalışıyorsunuz?
(1)8 saatten az (2)8-10 saat (3)11-12 saat (4)13-14 saat (5)15 saatten fazla

48-Aldığınız ücretten memnun musunuz?
(1)Hiç memnun değilim (2)Memnun değilim (3)Ara sıra memnun oluyorum (4)Memnunum (5)Çok memnunum

49-Yaptığınız işten;
1)Hiç memnun değilim (2)Memnun değilim (3)Ara sıra memnun oluyorum (4)Memnunum (5)Çok memnunum

50-Başka bir işte çalışmayı düşünür müsünüz?
(1)Evet (2)Hayır

51-Ailenizde çay sanayisinde şu anda çalışan veya daha önce çalışan var mı?
(1)Evet (2)Hayır

52-Çalışıyorsa kim?(belirtiniz).....

53-Beslenmeniz ne ağırlıklıdır?
(1)Sebze ağırlıklı (2)Et ağırlıklı

54-Ailenizde kronik rahatsızlığı olan var mı?
(1)Yok (2)Guatr (3)Kanser tipi..... (4)Depresyon (5)Diyabet (6)Böbrek yetmezliği (7)Epilepsi (8)Diğer.....

55-Sosyal güvenceniz var mı?
(1)Yok (2)Emekli sandığı (3)Bağ-Kur (4)SSK (5)Özel sigorta (6)Diğer.....

56-Hayvancılık yapıyor musunuz?
(1)Evet (2)Hayır

57-Cevabınız evet ise ne tür hayvancılık yapıyorsunuz?
(1)Büyükbaş (2)Küçükbaş (3)Diğer.....

58-Ne için hayvancılık yapıyorsunuz?
(1)Sadece evin yiyecek ihtiyacı için (2)Dışarı satmak için
(3)Diğer.....

59-Bahçeleriniz var mı?
(1)Evet (2)Hayır

60-Cevabınız 'Evet' ise bu bahçelerde en çok ektiğiniz üç ürünü söyler misiniz?
(1)Fasulye (2)Mısır (3)Soğan (4)Patates (5)Sarımsak(6)Maydanoz (7)Domates (8)Salatalık (9)Lahana (10)Diğer.....

61-Ne için bahçecilik yapıyorsunuz?
(1)Sadece evin yiyecek ihtiyacı için (2)Dışarı satmak için
(3)Diğer.....

62-Gelecekte Kıbledağı Köyü'nün nasıl bir köy olmasını istersiniz?
(1)Daha büyük ve daha modern bir köy olmasını isterim
(2)Bugünkü gibi kalmasını isterim
(3)Daha fazla çay sanayisinin olmasını isterim

(4)Turizmi gelişmiş bir köy olmasını isterim
(5)Diğer(belirtiniz).....

EK-4

Kıbledağı Köyü Genel Görünümü

EK-5

Çay Fabrikası

EK-6

Arapdüzü Mesire Alanı

EK-7

Dua Tepesi

KAYNAKÇA

Akkuş, M. E., (2009), Cumalıkızık Köy Monografisi, Bursa: Ekin Yayınevi.

Aktan, C. C., (2003), Modernite'den Postmodernite'ye Değişim, Konya: Çizgi Kitabevi.

Alver, K., Koyuncu, A., Aydemir, M., Çağlak, U., (2016) Tepekent "Bir Köyün Kültürel Dokusu", Konya: Çizgi Kitabevi.

Aslan, C., (2013), Sosyolojiye Giriş (Kavramlar ve Kuramları), Adana: Karahan Kitabevi.

Ateş, C., (2010), "Şereflikoçhisar Monografisi" Niğde Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 13 Ekim 2014 tarihinde https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ adresinden indirildi.

Avan, S., (2010), "Suşehri Monografisi" Niğde Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi 13 Ekim 2014 tarihinde https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ adresinden indirildi.

Berkes, N., (1942), Ankara Köyleri Üzerinde Bir Araştırma, Ankara: Uzluk Basımevi

Boran, B., (1992), Toplumsal Yapı Araştırmaları 3, İstanbul: Sarmal Yayınevi.

Çil, A., (2013), "İsrail'de Toplumsal Yapı: Evlilik ve Aile" Marmara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 26 Kasım 2014 tarihinde https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ adresinden indirilmiştir.

Daloğlu, E., (2013), "Çalışma Algısı Üzerine Kuşaklararası Bir Analiz" Yaşar Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 26 Kasım 2014 tarihinde https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ adresinden indirilmiştir.

Demir, G., (2005), Çomakdağ-Kızılağaç Üzerine Sosyal ve Kültürel Bir Değerlendirme: Milas Kaymakamlığı Kültür Yayınları.

Doğan, İ., (2004), Sosyoloji (Kavramlar ve Sorunlar), Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Ekiz, D., (2009), Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Anı Yayıncılık.

Ekşi, Z., (2016), "Türkiye'de Kentleşme Olgusunun Suç Kuramları Açısından Değerlendirilmesi" Maltepe Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi.

Garan, F., (2011), "Diyarbakır Monografisi" Anadolu Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 13 Ekim 2014 tarihinde https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ adresinden indirildi.

Güler, A., Halıcıoğlu, B., Taşğın, S., (2015), Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Güvelioğlu, İ.G., (2007), Bir Köy Monografisi Rize-Kalkandere Hüseyinhoca Köyü, İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Hançerlioğlu, O., (2007), Toplumbilim Sözlüğü, İstanbul: Remzi Kitabevi A.Ş.

Hikmet, K., Tevfik, E., Nail, Ö., İhsan, K., Yusuf, P., Banu A., (2012), Türkiye'de Köy Yerleşimi ve Yönetimi, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü.

Hobikoğlu, E., (2004), "Türkiye'de Sosyo-Kültürel Yapı ve Siyasal Elitlerin Siyasal Davranışlarına Etkileri" İstanbul Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 25 Eylül 2015 tarihinde https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ adresinden indirildi.

İşinibilir, Y., (2010), "Halkla İlişkiler Kültür İlişkisi Örnek Olay: Akyazı Belediyesi

Halkla İlişkiler Faaliyetleri Kültür İlişkisi" Erciyes Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 26 Kasım 2014 tarihinde https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ adresinden indirildi.
Kalaycıoğlu, S., (2013), Dünden Bugüne Türkiye'nin Toplumsal Yapısı, Bursa: Dora Yayıncılık.
Karlıdağ, Ö., (2011), "Çalışma Yaşamında Esneklik-Uygulamalı Bir Çalışma" Beykent Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 26 Kasım 2014 tarihinde https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ adresinden indirilmiştir.
Kıray, M., (2000), Ereğli Ağır Sanayiden Önce Bir Sahil Kasabası, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
Kongar, E., (2003), Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği, İstanbul: Remzi Kitabevi A.Ş.
Korkmaz, A., (2006), Değişme ve Farklılaşma, İstanbul: Ofset Baskı
Köymen, O., (1999), 75 Yılda Köylerden Şehirlere, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
Kuş E., (2012), Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri, Ankara: Anı Yayıncılık.
Kümbetoğlu, B.(2012), Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
Metin, O., (2008), "Toplumsal Değişme ve Kentlileşme: Afyonkarahisar Örneği" Afyon Kocatepe Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 26 Kasım 2014 tarihinde https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ adresinden indirilmiştir.
Neuman W.L., (2006), Toplumsal Araştırma Yöntemleri, İstanbul: Yayınodası.
Sezgin, F., (2013), "Türkiye'de Toplumsal Değişme Sürecinde Dini Gruplar ve Meşruiyet Kazanma Yolları" Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 26 Kasım 2014 tarihinde https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ adresinden indirilmiştir.
Şahin, Ö., (2019), "Bir Sözlü Tarih Çalışması: Çerkes Boylarından Şapsığların ve Kabardeylerin Günümüzdeki Göç ve Kimlik Algısı" Hacettepe Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 28 Eylül 2019 tarihinde https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ adresinden indirilmiştir.
Şensoy, S.E., (2005), "Köy, Kent ve Göç Van İline Çevre İl ve İlçelerden Göç Edenlerin Sorunlarına Sosyolojik Bir Yaklaşım" Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 22 Aralık 2016 tarihinde https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ adresinden indirilmiştir.
Talimciler, A., Ercins, G., Yılmaz, N., Başıbüyük, O., Gençoğlu, A., Ündücü, C, Kuloğlu, C.,Yenen, İ., Çoban, M., Soyudoğan, M., Berkün, S., Beyaz, C., (2016), Türkiye'nin Toplumsal Yapısı, İstanbul: Lisans Yayıncılık.
Tanrıöğen, A., (2014), Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Anı Yayıncılık.
Topaloğlu, A., (2014), Türkçe Sözlük, İstanbul: Kapı Yayınları.
Topses, M.D., (2013), Serçiler Köyü'nün Sosyo-Kültürel Monografisi, Cilt 5, 192-201.
Tuna, M., Şen, H., Durdu, Z., (2015), Modern Toplumun İnşası, Ankara: Detay Yayıncılık.
Tütengil, C. O., (1975), 100 Soruda Kırsal Türkiye'nin Yapısı ve Sorunları, İstanbul: Gerçek Yayınevi.
Türkdoğan, O., (2006), Türkiye'de Köy Sosyolojisi, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
Türkdoğan, O., (2009), Türk Sanayi Toplumu, İstanbul: Timaş Yayınları.

Ulaşır, E., (2014), “Toplumsal Değişme ve Dini Hayat (Vezirköprü Örneği)” Ondukuz Mayıs Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 28 Kasım 2014 tarihinde https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ adresinden indirilmiştir.

Üresinler, R., (2005), “Sosyo-Kültürel Yapı ve Suç” Kırıkkale Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 26 Kasım 2014 tarihinde https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ adresinden indirilmiştir.

Yalçınkaya, Z., (2013), “Erzurum İl Merkez ve İlçe Köylerinin Sosyo Ekonomik Siyasi ve Kültürel Yapısı” Atatürk Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, 10 Aralık 2016 tarihinde https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ adresinden indirilmiştir.

Yıldırım, E., (2012), Hayali Modernlik, İstanbul: Doğu kitabevi.